

ZAPISNIK

sa 48. sjednice Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, održane 1. aprila 2015. godine

Sjednica je počela u 12 sati i 10 minuta.

Sjednicom je predsjedavao dr Halil Duković, predsjednik Odbora.

Sjednici su prisustvovali sljedeći članovi/ce Odbora: Husnija Šabović, prim. dr Izet Bralić, Rešad Sijarić, dr Ljiljana Đurašković, zamjenica predsjednika Odbora i poslanik Nikola Gegaj, u prvom dijelu sjednice, odnosno poslanik Saša Pešić, u drugom dijelu sjednice, zamjena člana doc. dr Srđe Popovića, u skladu sa članom 65 Poslovnika Skupštine.

Sjednici nijesu prisustvovali poslanici/ce: Ljerka Dragičević, Zoran Miljanić, dr Radovan Asanović i Snežana Jonica.

Sjednici su, u skladu sa članom 67 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovali: Nevenka Stanković, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Slavica Rabrenović, generalna direktorica Direktorata za izvršenje krivičnih sankcija u Ministarstvu pravde, Leon Gjokaj, generalni direktor Direktorata za unapređenje i zaštitu prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, Blanka Radošević Marović, generalna direktorica Direktorata za unapređenje i zaštitu ljudskih prava u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, Vesna Vučurović, pomoćnica ministra prosvjete, Muhamed Gjokaj, predsjednik Savjeta Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, Aleksandar Saša Zeković, predsjednik Savjeta za građansku kontrolu rada policije, Barbara Rotovnik, savjetnica za vladavinu prava i evropske integracije u Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori, Mustafa Server Caylan, šef Kancelarije UNHCR-a u Crnoj Gori, Ana Zec, koordinatorka programa u Predstavništvu UNICEF-a u Crnoj Gori, Milan Radović, koordinatorka Programa ljudskih prava u NVO "Građanska alijansa", Mirjana Radović, koordinatorka programa u NVO "Akcija za ljudska prava", Milisav Korać, izvršni direktor NVO Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“ i Petar Đukanović, koordinatorka programa u NVO "Centar za građansko obrazovanje".

Sjednicu nijesu pratili predstavnici medija.

S obzirom da je od dana zakazivanja do dana održavanja 48. sjednice Odbora za ljudska prava i slobode realizovana još jedna aktivnost Odbora- posjeta polaznika XX generacije Škole ljudskih prava Odboru za ljudska prava i slobode, održana 26. marta 2015. godine i da je poslanicima dostavljena Informacija o ovoj aktivnosti, predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je predložio da se treća tačka predloženog Dnevnog reda dopuni usvajanjem Informacije o posjeti polaznika XX generacije Škole ljudskih prava Odboru za ljudska prava i slobode, održanoj 26. marta 2015. godine, sa čime su se saglasili članovi Odbora.

Za sjednicu je utvrđen sljedeći

DNEVNI RED:

Usvajanje Zapisnika sa:

- 46. i nastavka 46. sjednice Odbora, održanih 24. i 25. februara 2015. godine i
- 47. sjednice Odbora, održane 5. marta 2015. godine

- 1. RAZMATRANJE IZVJEŠTAJA O RADU ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE ZA 2014. GODINU;**
- 2. RAZMATRANJE PLANA AKTIVNOSTI (PREDLOG) ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE ZA 2015. GODINU;**
- 3. USVAJANJE IZVJEŠTAJA I INFORMACIJA O AKTIVNOSTIMA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE U PERIODU OD JANUARA DO KRAJA MARTA 2015. GODINE:**

(1) Izvještaj o učešću člana Odbora za ljudska prava i slobode Husnije Šabovića na sastanku Odbora Parlamentarne skupštine Unije za Mediteran za političke poslove, bezbjednost i ljudska prava, održanom 30. januara 2015. godine u Barseloni;

(2) Informacija o posjeti polaznika XIX generacije Škole ljudskih prava Odboru za ljudska prava i slobode, održanoj 3. februara 2015. godine;

(3) Informacija sa sastanka predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića i zamjenice predsjednika Odbora dr Ljiljane Đurašković sa šefom jedinice za Crnu Goru u Generalnom direktoratu Evropske komisije za susjedsku politiku i pregovore o proširenju Dirk Langeom, održanog 27. februara 2015. godine;

(4) Informacija sa sastanka sekretara Odbora za ljudska prava i slobode Slave Burić i pomoćnice generalnog sekretara za Sektor za podršku zakonodavnoj i nadzornoj funkciji Skupštine Jelene Radonjić sa predstavnicom SIGMA-e Anke Freibert, održanog 27. februara 2015. godine;

(5) Informacija sa Javne tribine Odbora za ljudska prava i slobode na temu "Prava djetetahraniteljstvo", održane 2. marta 2015. godine u Herceg-Novom;

(6) Informacija o posjeti članova Odbora za ljudska prava i slobode Specijalnoj bolnici za psihijatriju „Dobrota“ u Kotoru, održanoj 2. marta 2015. godine;

(7) Informacija o posjeti članova Odbora za ljudska prava i slobode Dječijem domu "Mladost" u Bijeloj, održanoj 2. marta 2015. godine;

(8) Informacija sa sastanka predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa šeficom Odjeljenja za demokratizaciju Misije OEBS-a u Crnoj Gori Liom Magnaguagno, održanog 19. marta 2015. godine;

(9) Informacija sa sastanka predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa predsjednikom Savjeta za građansku kontrolu rada policije Aleksandrom Sašom Zekovićem, održanog 19. marta 2015. godine, i

(10) Informacija o posjeti polaznika XX generacije Škole ljudskih prava Odboru za ljudska prava i slobode, održanoj 26. marta 2015. godine, I

4. TEKUĆA PITANJA.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je obavijestio članove Odbora i ostale učesnike sjednice da je utvrđen Kalendar zasijedanja radnih tijela Skupštine Crne Gore, koji je prethodno odobren od strane Kolegijuma Predsjednika Skupštine Crne Gore i

dostavljen predsjednicima radnih tijela. Kalendarom zasijedanja radnih tijela utvrđeno je da Odbor za ljudska prava i slobode održava sjednice srijedom, u 12 sati, u Plavoj sali Skupštine.

Kalendar zasijedanja radnih tijela je koncipiran na način da se, u mjeri mogućeg, uskladi održavanje sjednica i prisustvo sjednicama od strane poslanika koji su članovi više radnih tijela. Kalendar utvrđuje termine za održavanje sjednica kojih se treba pridržavati prvenstveno u vremenu kada se ne održavaju sjednice Skupštine. U danima kada je plenum i u slučajevima kada se, iz razloga hitnosti, moraju održavati sjednice radnih tijela, Kalendar zasijedanja predstavlja polazni osnov i može se usklađivati u koordinaciji radnih tijela.

Predsjednik Odbora je saopštio da će se ubuduće sjednice Odbora za ljudska prava i slobode najčešće održavati srijedom u 12 sati, osim u slučajevima hitnosti.

Zapisnici sa 46. i nastavka 46. sjednice Odbora za ljudska prava i slobode, održanih 24. i 25. februara 2015. godine i 47. sjednice Odbora, održane 5. marta 2015. godine, usvojeni su jednoglasno, bez primjedbi.

PRVA TAČKA- RAZMATRANJE IZVJEŠTAJA O RADU ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE ZA 2014. GODINU

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je istakao da je Odbor u navedenom izvještajnom periodu realizovao 26 aktivnosti utvrđenih Planom za 2014. godinu, kao i 21 dodatnu aktivnost. Naglasio je da su predmet razmatranja na sjednicama Odbora, u skladu sa članom 137 Poslovnika Skupštine, bili značajni propisi iz oblasti ljudskih prava i sloboda, među kojima osam predloga zakona, a u okviru kontrolne uloge, u skladu sa članom 162 Poslovnika Skupštine, devet godišnjih izvještaja i, u skladu sa članom 68 Poslovnika, takođe u okviru kontrolne uloge Skupštine, tri informacije. Takođe, tokom 2014. i u prvom kvartalu 2015. godine članovi Odbora su posjetili: Dom starih u Bijelom Polju, Zatvor u Bijelom Polju, Pritvorsku jedinicu Centra bezbjednosti u Podgorici, Dječiji dom „Mladost“ u Bijeloj i Specijalnu bolnicu za psihijatriju „Dobrota“ u Kotoru.

Predsjednik Odbora je saopštio da jedan broj aktivnosti utvrđenih Planom Odbora za 2014. godinu nije bilo moguće realizovati iz objektivnih razloga, pa je njihova realizacija prolongirana u prvom kvartalu 2015. godine. Podsjetio je da Odbor nije obavio planiranu posjetu Grupnoj kući u Bijelom Polju, jer ista još nije u funkciji. Takođe, Odbor nije razmotrio tri predloga zakona: Predlog zakona o slobodi vjeroispovijesti, Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama i Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom iz razloga što predlozi zakona nijesu utvrđeni od strane Vlade Crne Gore i nijesu dostavljeni Skupštini i Odboru u planiranom roku, pa je realizacija ovih aktivnosti planirana u 2015. godini.

U raspravi su učestvovali: Nevenka Stanković, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, dr Halil Duković, predsjednik Odbora, Husnija Šabović, prim. dr Izet Bralić, članovi Odbora i Milisav Korać, izvršni direktor NVO Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“.

Nevenka Stanković, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore je saopštila da su detaljno razmotrili Izvještaj o radu Odbora i za pohvalu su aktivnosti koje je Odbor preduzimao na zaštiti ljudskih prava i sloboda.

Zamjenica Zaštitnika je komentarisala poglavlje „Postupanje Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore po predstavkama“, sadržano u Izvještaju u radu Odbora za ljudska prava i slobode za 2014. i prvi kvartal 2015. godine. Saopštila je da je institucija Zaštitnika samostalna i nezavisna, a svojim godišnjim izvještajima Zaštitnik izvještava Skupštinu o predstavkama, dok Odbor za ljudska prava i slobode, u skladu sa Poslovníkom Skupštine, razmatra određene predstavke koje se tiču ljudskih prava. Navela je da je u Izvještaju Odbora za 2014. godinu, u dijelu koji se odnosi na predstavke, obuhvaćen period od 2012. do 2015. godine. Smatra da se na ovakav način Odbor direktno miješa u nezavisnost i samostalnost institucije Zaštitnika, naglašavajući da Skupština, putem izvještaja koje Zaštitnik, u skladu sa Zakonom podnosi Skupštini, može da ocjenjuje rad Ombudsmana. Smatra da uvođenje drugostepenosti od strane Odbora po pojedinačnim predstavkama građana nije korektno. Mišljenja je da se navedenim djelovanjem Odbora kojem je Poslovníkom Skupštine definisano da „razmatra i zauzima stavove po predstavkama građana“, propisano ne ostvaruje, jer je u Izvještaju na navedeni način prikazano postupanje Zaštitnika koji vrši nadzor nad ostvarivanjem ljudskih prava, a ne postupanje Odbora po predstavkama. Sugerisala je da ubuduće Odbor svoje nadležnosti vrši u skladu sa Poslovníkom i da predstavke koje dobije razmotri i zauzme stavove, kako građani ne bi bili uskraćeni za reakciju i stav Odbora, jer u većini dostavljenih predavki Zaštitnik nije bio nadležan za postupanje.

Zamjenica Zaštitnika je istakla da kada Ombudsman završi svoj postupak i da mišljenje, Odbor može da primi to na znanje, a u samom postupanju, načinu vođenja postupka, davanju stručnog mišljenja Zaštitnik je, u skladu sa Ustavom Crne Gore, samostalan i nezavisan. Saopštila je da saradnja Odbora za ljudska prava i slobode i Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore može i treba da postoji, jer nešto što Zaštitnik prepozna kao problem, možda se može riješiti u Odboru putem zakonodavne aktivnosti. Zamolila je, ukoliko je moguće, da se promijeni naziv Poglavlja u Izvještaju i da to bude Postupanje Odbora za ljudska prava i slobode po predstavkama građana u 2014. godini ili u periodu od 2012. do 2015. godine, dok će Zaštitnik ljudskih prava i sloboda o svom postupanju izvijestiti u svom Izvještaju.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je saopštio da je razmatranje predavki obaveza koja je Odlukom Skupštine utvrđena Odboru- izmjenama Poslovníka Skupštine iz maja 2012. godine. Da bi zaštitili instituciju Ombudsmana i da ne bi ulazili u njene nadležnosti kao nezavisne institucije, Odbor za ljudska prava i slobode je donio Zaključak u junu 2012. godine prema kojem se sve predstavke koje se dostave Odboru prosleđuju instituciji Zaštitnika na dalje postupanje, kao jedinom nadležnom za postupanje, u skladu sa Zakonom, dok Odbor povodom predavki reaguje jedino ukoliko podnosilac predavke nije zadovoljan načinom na koji je postupila institucija Ombudsmana. Predsjednik Odbora je saopštio da je, na svu sreću, do sada u praksi bila samo jedna takva predavka. Smatra da je ovakav način reagovanja jedini način da se zaštiti institucija Zaštitnika, a da Odbor vrši nadležnost utvrđenu Poslovníkom. Takođe, intencija je bila da se izbjegne situacija da građani predavke istovremeno dostavljaju i Odboru za ljudska prava i slobode i instituciji Ombudsmana. Mišljenja je da nije sporno da Odbor zahtijeva od Zaštitnika informaciju o njegovom postupanju po predstavkama. Saopštio je da je Ombudsman radio svoj posao, a iz Izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda vidljivo je da je veliki broj predavki koje se odbijaju kao nesnovane ili nijesu u nadležnosti Ombudsmana. Naglasio je da Odbor nema mehanizme koje ima Ombudsman za reagovanje po predstavkama.

Predsjednik Odbora je ukazao da je nadležnost Odbora za ljudska prava i slobode utvrđena Poslovníkom i još jednom je podsjetio da Odbor u skladu sa Zaključkom predavke upućuje Zaštitniku na dalje postupanje, a zamjenica Zaštitnika je dodala da Poslovníkom nije utvrđeno da

Odbor prosleđuje predstavke Zaštitniku, već Zaključkom Odbora za koji je ocijenila da nije u skladu sa Ustavom, Zakonom i Poslovníkom Skupštine.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je saopštio da su eksperti Evropske unije dolazili radi utvrđivanja procedura po kojima bi se postupalo po predstavkama građana upućenim Skupštini Crne Gore. Dodao je da je tom prilikom ekspertu saopštio da je najbolje da se predstavke upućene Odboru za ljudska prava i slobode prosleđuju Ombudsmanu na postupanje. Kako je saopšteno da se svakom parlamentu upućuju predstavke građana, predloženo je da se formira poseban odbor ili komisija koja će se baviti predstavkama građana.

Da li će postupanje po predstavkama biti nadležnost nekog posebnog odbora, kao što je predlagano ili i dalje nadležnost Odbora za ljudska prava i slobode, ili će pak postupanje po predstavkama biti isključivo nadležnost Ombudsmana, biće zaključeno nakon dobijanja mišljenja eksperta TAIEX-a.

Dr Halil Duković je podsjetio da je Evropska komisija 2013. godine tražila Izvještaj o postupanju po predstavkama, zbog čega postoji ovaj segment u Izvještaju o radu Odbora za 2014. godinu. Istakao je da je Evropska komisija zahtijevala da se oformi tijelo koje će razmatrati predstavke građana. Shodno Poslovníku Skupštine predstavke koje se tiču ljudskih prava se upućuju Odboru za ljudska prava i slobode. Smatra da to rješenje nije ispravno jer ovaj Odbor, pored navedene, ima i niz drugih nadležnosti. Međutim, stav Skupštine se poštuje, ne ulazeći u ingerencije bilo koje druge institucije i štiteći samostalnost ne samo institucije Ombudsmana, već i svih drugih institucija. Odbor je uvijek spreman za dijalog i traženje najboljeg adekvatnog rješenja. Smatra da dobru saradnju koju Odbor za ljudska prava i slobode ima sa institucijom Ombudsmana treba i nastaviti.

Napomenuo je da je ovom Odboru, koji možda najviše radi u Parlamentu, dodata još jedna nadležnost- nadzor nad primjenom i poštovanjem Etičkog kodeksa poslanika. Zaključio je da se predstavke građana moraju rješavati radi dobrobiti svih građana koji se žale ili Instituciji Ombudsmana ili Parlamentu.

Poslanik Husnija Šabović je saopštio da je ovo pitanje predmet polemike u Odboru za ljudska prava i slobode od samog početka. Slaže se da bi trebalo naći način da građani koji upućuju predstavke ovom Odboru dobiju odgovor, iako Odbor ne treba da preuzima Ustavom definisane ingerencije drugog organa i da se miješa u nadležnost Zaštitnika, niti da se Zaštitnik zatrpava pritužbama, već treba definisati odgovarajući model. Podsjetio je da su postojali predlozi za osnivanje pododbora ili komisije za predstavke građana. Smatra da na Odboru ili potencijalnom pododboru ili komisiji ne treba donositi odluke o predstavkama, ali bi mogli sa mnogo više autoriteta predstavke usmjeriti nadležnim organima i s tim u vezi, zamolio da se pronađe način kako da se građanima omogući da „dođu“ do ovog Odbora. Istakao je da građanin koji uputi predstavku Odboru za ljudska prava i slobode ne gubi pravo i mogućnost da preko nadležnih organa, u redovnoj proceduri, ostvari neko svoje pravo.

Podsjetio je da je upućivanje predavki parlamentima praksa koja funkcioniše u većini evropskih država, navodeći da Bundestag ima Odbor koji se bavi predstavkama građana. Mišljenja je da bi se stvorilo veće povjerenje građana u Parlament i ovaj Odbor kada bi Odbor jednom mjesečno ili tromjesečno, uz prisustvo stručnih lica, davao odgovore, preporuke i uputstva licima koja su se obratila Odboru predstavkom.

Takođe, poslanik Šabović smatra da bi Odbor trebalo da ima kvalitetniju ulogu u normiranju, organizaciji i kontroli rada Fonda za zaštitu i ostvarivanje prava manjinskih naroda. Navodeći da je u toku izrada izmjena i dopuna Zakona o manjinskim pravima i slobodama i da su dva člana Odbora učestvovala u radu Radne grupe za pripremu nacrtu zakona, smatra da bi više

pažnje i vremena trebalo posvetiti tim aktivnostima. Takođe, mišljenja je da više pažnje treba posvetiti ustanovama u kojima su smještena lica lišena slobode, sa posebnim akcentom na prostorije Uprave policije za zadržavanje lica lišenih slobode koje je Odbor i u prethodnom periodu redovno obilazio.

Poslanik Šabović je istakao da na brojne pozitivne aspekte rada Odbora za ljudska prava i slobode neće ukazivati, jer je to primijećeno od strane svih relevantnih subjekata, međunarodnih organizacija i nevladinog sektora i naglasio da je jedna od glavnih odlika ovog Odbora diskusija članova Odbora koja se ne zasniva na njihovom političkom opredjeljenju, već je usmjerena na zaštitu ljudskih prava i sloboda svih građana.

Predsjednik Odbora je saopštio da je sugestija i bila da u slučaju osnivanja novog tijela koje bi se bavilo predstavkama u njemu budu isključivo profesionalci, čime bi se izbjegla mogućnost politizovanja.

Poslanik prim. dr Izet Bralić smatra da je primjedba Zamjenice Zaštitnika ljudskih prava i sloboda da je trebalo obuhvatiti samo jednogodišnje postupanje po predstavkama opravdana, kao i da postoji preplitanje ingerencija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore i Odbora za ljudska prava i slobode. Mišljenja je da Odbor treba da iskaže spremnost da ne ulazi u nadležnosti Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, ali i da u nekom od slučajeva zatraži informaciju, samo da to ne bude pravilo. Naglašava da je ovo specifičan slučaj, jer Zaštitnik treba da ima potpunu samostalnost, tako da bi trebalo definisati predloge djelovanja u Odboru, a da Zaštitnik da primjedbe gdje smatra da Odbor ulazi u njegove ingerencije kako bi se ubuduće to svelo na minimum. Naveo je da se ponekad predavka uputi Odboru prije nego Zaštitniku, pa je Odbor neosnovano postao servis tim građanima koji su upućivali predstavke. Misli da Odbor ne bi trebalo to da radi i prihvati, već da stranku koja traži takvu uslugu, Odbor treba da uputi da se obrati nadležnom organu.

Milislav Korać, izvršni direktor NVO Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“ je izrazio zadovoljstvo stepenom saradnje koju je „Naša inicijativa“ imala sa Odborom prethodne godine, naglašavajući da imaju najveći stepen poštovanja i uvažavanja od strane ovog Odbora. Podsjetio je da su Predsjednik i Zamjenica predsjednika Odbora u aprilu prošle godine održali sastanak sa predstavnicima Saveza „Naša inicijativa“, što predstavlja kontinuitet u višegodišnjoj saradnji. Tom prilikom su upoznati sa svim problemima i preprekama sa kojima se djeca i omladina sa teškoćama u razvoju i njihovi roditelji svakodnevno suočavaju i vjeruje da će te informacije uticati na opredjeljenje članova Odbora kada budu odlučivali o predlozima zakona koji se odnose na djecu i omladinu sa smetnjama u razvoju. Osvrnuo se i na razmatranje Informacije o utrošku sredstava Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom na sjednici Odbora u decembru 2014. godine, navodeći da značajna sredstva ovog Fonda često nijesu dostupna licima sa invaliditetom, već se koriste u druge svrhe i da preko 30 miliona eura uplaćenih u Budžet u poslednjih nekoliko godina nije upotrijebljeno za zapošljavanje lica sa invaliditetom.

Ocijenio je da je Izvještaj o radu Odbora realan i na transparentan način su prikazane i aktivnosti koje Odbor tokom prethodne godine nije realizovao.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode je ukazao da je Planom aktivnosti Odbora za 2015. godinu planirano konsultativno saslušanje na temu „Unapređenje rada Fonda za zapošljavanje i profesionalnu rehabilitaciju lica sa invaliditetom kroz poboljšanje zakonske regulative“ u saradnji sa nadležnim organima i civilnim sektorom.

Nakon rasprave, Odbor je jednoglasno (sa šest glasova "za") usvojio Izvještaj o radu Odbora za 2014. godinu.

DRUGA TAČKA- RAZMATRANJE PLANA AKTIVNOSTI (PREDLOG) ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE ZA 2015. GODINU

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je saopštio da su Predlogom plana aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2015. godinu planirane ključne aktivnosti na zaštiti i unapređenju ljudskih prava, kako u zakonodavnom dijelu, kroz razmatranje predloga zakona, tako i u kontrolnoj i nadzornoj funkciji, putem razmatranja izvještaja i informacija, kontrolnim i konsultativnim saslušanjem.

Izrazio je uvjerenje da će planirane aktivnosti tokom godine biti realizovane, čime će se doprinijeti daljem poboljšanju u zaštiti ljudskih prava u Crnoj Gori. Podsjetio je da je Predlog plana aktivnosti Odbora upućen na oko 50 adresa nadležnih državnih organa, međunarodnih organizacija sa sjedištem u Crnoj Gori i nevladinih organizacija sa kojima Odbor ima kontinuiranu saradnju i da je Odboru dostavljen određeni broj predloga i sugestija.

U raspravi su učestvovali: Milan Radović, koordinator Programa ljudskih prava u NVO "Građanska alijansa", Mirjana Radović, koordinatorica programa u NVO "Akcija za ljudska prava", dr Halil Duković, predsjednik Odbora, Nevenka Stanković, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Aleksandar Saša Zeković, predsjednik Savjeta za građansku kontrolu rada policije, prim. dr Izet Bralić, Petar Đukanović, koordinator programa u NVO "Centar za građansko obrazovanje", Milisav Korać, izvršni direktor NVO Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju "Naša inicijativa", Mustafa Server Caylan, šef Kancelarije UNHCR-a u Crnoj Gori, Ana Zec, koordinatorica programa u Predstavništvu UNICEF-a u Crnoj Gori, poslanik Husnija Šabović i Vesna Vučurović, pomoćnica ministra prosvete.

Milan Radović, koordinator Programa ljudskih prava u NVO "Građanska alijansa" je predložio da Odbor razmatra: Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, Izvještaj Savjeta za građansku kontrolu rada policije, Izvještaj o realizaciji Regionalnog stambenog programa, Izvještaj Ministarstva pravde o stanju u zatvorima, Izvještaj Ministarstva unutrašnjih poslova u vezi sa azilom u Crnoj Gori i Izvještaj Evropske komisije o napretku Crne Gore sa akcentom na oblast ljudskih prava. Takođe, mišljenja je da Predlog plana aktivnosti Odbora treba razmatrati u decembru prethodne za narednu godinu. Ocijenio je da su u Predlogu plana sadržane sve značajne oblasti ljudskih prava i sloboda.

Mirjana Radović, koordinatorica programa u NVO "Akcija za ljudska prava" je predložila da jedna sjednica Odbora bude posvećena dječijem radu, imajući u vidu rasprostranjenost dječijeg prosjačenja, posebno među pripadnicima romske i egipćanske populacije, uz podsjećanje da je jedna od preporuka Komiteta Ujedinjenih nacija za ekonomska, socijalna i kulturna prava suzbijanje pojave dječijeg rada. Smatra da Odbor za ljudska prava i slobode treba da dobije informacije da li je i koliko urađeno na suzbijanju nekažnjivosti napada na novinare, s obzirom da je to jedna od prioritarnih oblasti kojom se bavi i Evropska komisija u Izvještaju o napretku Crne Gore. Treći predlog je da se Odbor bavi temom kojom se bavio i u 2014. godini, a riječ je o smještaju tzv. „socijalnih pacijenata“ u Specijalnoj bolnici za psihijatriju u Dobroti. Ukazala je da je taj problem dugo traje, navodeći da prethodna dva ministra nijesu preduzeli djelatne mjere na rješavanju ovog problema, pa je Bolnica i danas opterećena „socijalnim“ pacijentima čiji broj se kreće od 20% do jedne trećine ukupnog broja pacijenata. Mišljenja je da bi Odbor trebao da donese zaključke na čijem sprovođenju bi insistirao.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je podsjetio da su članovi Odbora za ljudska prava i slobode u martu 2015. godine posjetili Specijalnu bolnicu za psihijatriju u Dobroti i uvjerali se u stanje u toj ustanovi, kao i činjenicu da u njoj boravi određeni broj tzv. „socijalnih pacijenata“. Podsjetio je da je Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore 2011. godine sačinio Poseban izvještaj o stanju ljudskih prava mentalno oboljelih lica smještenih u ustanovama i uputio preporuke nadležnim državnim organima. Takođe, Skupština Crne Gore je prihvatila Poseban izvještaj i Zaključkom ojačala preporuke, tako da i Odbor za ljudska prava i slobode prati realizaciju tih preporuka. Podsjetio je da bi u 2016. godini trebala biti izgrađena zatvorska bolnica u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija. Istakao je da će Odbor za ljudska prava i slobode i narednom periodu pratiti aktivnosti u ovoj oblasti.

Mirjana Radović je podsjetila da se njen predlog odnosio na lica koja borave u Specijalnoj bolnici za psihijatriju u Dobroti duže od 15, pa čak i 25 godina, iako nemaju psihičkih problema i mogli bi da žive u zajednici, ali ostaju u Bolnici cijelog života, jer nemaju uslova za život.

Milan Radović, koordinator Programa ljudskih prava u NVO „Građanska alijansa“ je ukazao da u toj Bolnici borave i lica koja su primljena kao maloljetnici, sada imaju po 70 godina, a nemaju nikakvih simptoma bolesti i tu su ostali cijelog života iz razloga što država nije imala druge institucije u koje bi ih mogla smjestiti.

Zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore Nevenka Stanković je podsjetila da je Zaštitnik 2011. godine sačinio Poseban izvještaj o stanju ljudskih prava mentalno oboljelih lica smještenih u ustanovama i uputio preporuke koje je i Skupština Crne Gore podržala Zaključkom, a Odbor za ljudska prava i slobode se ovim pitanjem značajno bavio u prethodnom periodu.

Predsjednik Odbora je izrazio nadu da će se navedeni problemi zajedničkim i koordiniranim djelovanjem nadležnih institucija riješiti u narednom periodu.

Predsjednik Odbora je prokomentarisao pojedine predloge i sugestije na Predlog plana aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2015. godinu. U vezi sa predlozima aktivnosti u oblasti prava djeteta, saopštio je da se te aktivnosti najčešće dogovore sa šefom Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori sa kojim je planiran sastanak u II kvartalu 2015. godine. Takođe, značajan broj aktivnosti u ovoj oblasti realizuje se u saradnji sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore. Izvještaj o radu i načinu raspodjele sredstava Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava nije uvršten u Predlog plana Odbora, iz razloga što su u toku izmjene i dopune Zakona o manjinskim pravima i slobodama, pa se ne zna da li će, shodno novim rješenjima, nadzor nad radom Fonda vršiti Ministarstvo za ljudska i manjinska prava ili Skupština Crne Gore. U vezi sa predlogom za razmatranje Izvještaja o realizaciji Regionalnog stambenog programa, Predsjednik Odbora je saopštio da je planirano kontrolno saslušanje Koordinatora Koordinacionog odbora za praćenje implementacije Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori sa posebnim osvrtom na Kamp Konik I i II na temu „Implementacija Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori sa posebnim osvrtom na Kamp Konik“ u okviru kojeg će se Odbor baviti i Regionalnim stambenim programom. Takođe, ukazao je da Odbor na osnovu navoda i ocjena sadržanih u Izvještaju Evropske komisije o napretku Crne Gore planira svoje aktivnosti. U praćenju stanja u ustanovama za smještaj lica lišenih slobode Odbor preduzima kontinuirane aktivnosti.

Zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore Nevenka Stanković je predložila da Odbor u aprilu 2015. godine razmotri Izvještaj o postupanju policije prema djeci koji je sačinio Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

Aleksandar Saša Zeković, predsjednik Savjeta za građansku kontrolu rada policije se osvrnuo na kredibilitet i imidž koji Odbor za ljudska prava i slobode ima u javnosti, ocjenjujući da je Odbor prilično vidljiv u zajednici i ima kvalitetnu ulogu u promociji ljudskih prava i sloboda. Nije dobro da Parlament i druga radna tijela određena pitanja koja možda neće ili nemaju interesovanja da razmatraju, upućuju Odboru za ljudska prava i slobode, iako se Odbor sa njima kvalitetno nosi. Istakao je da se Odbor bavio pitanjima kojima se mnogi nijesu dugo bavili i dao izuzetan doprinos mentalitetskoj tranziciji naših građana. Ocijenio je da je u radu ovog Odbora primijetno odsustvo politizacije, što takođe zaslužuje pohvale. Uloga Odbora za ljudska prava i slobode je veoma važna u procesu demokratizacije društva, jer se insistira na vidljivosti i ulozi Parlamenta u čemu ovaj Odbor ima poseban značaj.

Svjestan je izazova sa kojima se Odbor suočava po pitanju individualnih predstavljača građana, a razumije i zahtjeve evropskih partnera da se omogući komunikacija građana sa poslanicima, s tim što treba razmišljati da se iz mnoštva ne stvori opšta društvena konfuzija. Pitanje je da li Odbor, uz ovoliko tema kojima se bavi, ima mogućnosti i kapaciteta da se bavi i individualnim pritužbama. S obzirom na osjetljivost teme, smatra da bi možda trebalo Poslovnikom definisati da Odbor za ljudska prava i slobode primi te pritužbe, zatraži informaciju od građanina da li se istim povodom obratio Zaštitniku i ako od građanina dobije odgovor da nije, zatraži saglasnost za upućivanje pritužbe trećoj strani. Ne može da vjeruje da građani nijesu upoznati sa postojanjem institucije Ombudsmana, a ako je tako, ne treba to dozvoliti, jer je Zaštitnik Ustavna institucija koja postoji da bi omogućila kvalitetnu komunikaciju građana sa sistemom i spriječila kršenja ljudskih prava i sloboda. Kada bi Odbor sprovodio određeni postupak po predstavi i pribavljao mišljenja, na kraju bi bio u obavezi da građaninu koji je podnio pritužbu dostavi određeni odgovor, a pitanje je kako bi Odbor mogao donijeti konačnu odluku po pritužbi, jer uvijek postoji mogućnost politizacije, čega su svjesni i poslanici koji ne žele to.

Smatra da je izuzetno dobro što se Odbor bavi sistemskim pojavama i dovoljno je da se bavi svim onim pitanjima koja su Planom definisana, a ne individualnim predstavkama, jer su to možda i sporadični slučajevi koji nijesu ni kvalitetno objašnjeni. Odbor za ljudska prava i slobode može i treba da podrži procese, prepozna negativnu praksu i svoje napore usmjeri na rješavanje takvih pojava. U tom smislu, ukazao je da je predstavica „Akcije za ljudska prava“ navela problem, ali nije suština da se problem konstatuje, već institucija Zaštitnika i Odbor treba da zahtijevaju od organa izvršne vlasti da se ovo pitanje riješi u određenom roku.

Podsjetio je na nedavno održani sastanak sa Predsjednikom Odbora za ljudska prava i slobode na kome je dogovorena saradnja i češća komunikacija sa Savjetom za građansku kontrolu rada policije. Smatra da je bolja praksa da se prate pojave i procesi, nego da Odbor samo razmatra Izveštaj Savjeta za građansku kontrolu rada policije, kao i da bi bilo dobro da predstavnici savjeta prisustvuju određenim sjednicama Odbora. Posebno treba pratiti postupanje policije prema maloljetnicima i u slučajevima porodičnog nasilja, kao i unapređenje kapaciteta policije i sprovođenje policijskih obuka iz oblasti ljudskih prava i sloboda. Veoma važno pitanje je koliko je policija inkluzivna, odnosno koliko su među policijskim službenicima zastupljeni pripadnici manjinskih naroda, žene i osobe sa invaliditetom. Smatra da se sada teško može pratiti progres u ovoj oblasti, jer ne postoji adekvatna statistika, kao polazna osnova. Predložio je da se razmotri mogućnost organizovanja zajedničke sjednice Odbora za ljudska prava i slobode, Odbora za zdravlje, rad i socijalno staranje, Odbora za evropske integracije i Odbora za rodnu ravnopravnost na temu "Ljudska prava i policija u kontekstu evropskih integracija". Smatra da bi sjednicu najbolje bilo organizovati u septembru 2015. godine kako bi i nadležne institucije pripremile relevantne informacije.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode je podsjetio da je Predlogom plana aktivnosti Odbora za 2015. godinu planirano razmatranje Informacije Uprave policije u vezi sa napadima na članove i aktiviste LGBT zajednice i preduzimanju mjera u cilju zaštite njihove bezbjednosti i Informacije Ministarstva za ljudska i manjinska prava o mjerama i radnjama u cilju promjene svijesti javnosti u vezi sa zabranom diskriminacije i osposobljavanju policije, tužilaca i sudija.

Poslanik prim. dr Izet Bralić je predložio da Odbor razmatra Izvještaj o realizaciji Strategije regionalnog razvoja Crne Gore (2014-2020. godina), navodeći da je u proceduri Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o regionalnom razvoju. Mišljenja je da zbog nerealizacije te Strategije postoji kolektivno i sistemsko kršenje ljudskih prava. Smatra da Odbor treba da se izjasni da li je za ovaj predlog ili nije. Istakao je da je na sjeveru Crne Gore mnogo veći procenat nezaposlenosti, manjak vrtića i škola i potrebno je da se ovaj Odbor bavi realizacijom Strategije regionalnog razvoja, odnosno, po riječima poslanika Bralića, Strategije produbljivanja regionalnih razlika, s obzirom da dosadašnja realizacija te Strategije nije dala rezultate, jer su podaci na početku bili bolji od sadašnjih. Smatra da je obaveza Odbora da od Vlade Crne Gore zatraži Izvještaj o realizaciji navedene Strategije i tim povodom da svoje mišljenje.

Petar Đukanović, koordinator programa u Centru za građansko obrazovanje je istakao da je dobro što je planiranje aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2015. godinu bazirano na preporukama međunarodnih institucija, prije svega na preporukama iz Izvještaja Evropske komisije o napretku Crne Gore za 2014. godinu i Rezolucije Evropskog parlamenta od 11. marta 2015. godine. Mišljenja je da to treba da bude praksa i drugih radnih tijela. Smatra da bi u Planu aktivnosti određenu pažnju trebalo posvetiti tački 15 Rezolucije Evropskog parlamenta koja se odnosi na ratne zločine i problem suočavanja sa prošlošću, kao i da se Odbor u prethodnom periodu nije sa dovoljno pažnje bavio ovom temom koja je vrlo važna za oblast ljudskih prava. U Rezoluciji Evropskog parlamenta je istaknuta zabrinutost zbog nekažnjivosti ratnih zločina u Crnoj Gori i smatra da Odbor za ljudska prava i slobode može imati važnu ulogu u iniciranju nekih pitanja na ovom polju. Takođe, smatra da tačka 22 Rezolucije Evropskog parlamenta koja se odnosi na slobodu izražavanja mora imati svoje mjesto u Planu aktivnosti, jer je riječ o jednom od osnovnih ljudskih prava. Tačka 27 Rezolucije Evropskog parlamenta koja je važna s aspekta ljudskih prava, a odnosi se na ženska prava i ravnopravnost je izostavljena u Predlogu plana, iako zna da postoji matično radno tijelo za ovu temu- Odbor za rodnu ravnopravnost. Predstavnik Centra za građansko obrazovanje je predložio intezivniju saradnju Odbora za ljudska prava i slobode sa Savjetom za zaštitu od diskriminacije.

Milisav Korać, izvršni direktor NVO Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“ je ocijenio da je Predlog plana aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2015. godinu ambiciozan, ali i realan. Posebno je pozdravio namjeru Odbora da se u ovoj godini ozbiljnije posveti pitanjima koja se odnose na Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom, zbog sredstava koja postoje, ali iz različitih razloga se ne iskoriste za lica sa invaliditetom. Smatra dobrim što će se Odbor i u narednom periodu baviti pravima djeteta, s posebnim akcentom na djecu sa teškoćama u razvoju. Pohvalio je namjeru Odbora da se u okviru kontinuirane saradnje održi sastanak sa predstavnicima Saveza „Naša inicijativa“. Poseban izazov u narednom periodu, po njegovoj ocjeni, biće implementacija usvojenih zakona. Podsjetio je da se u Izvještaju Evropske komisije o napretku Crne Gore za 2014. godinu konstatuje da od 13 objekata od javnog interesa koji su kao prioriteti bili definisani Akcionim planom Vlade Crne Gore za prilagođavanje objekata za pristup licima smanjene pokretljivosti, nijedan još nije prilagođen. Kada bi se sprovodio Zakon o zapošljavanju i

profesionalnoj rehabilitaciji lica sa invaliditetom, u Skupštini Crne Gore od 156 zaposlenih trebalo bi biti zaposleno najmanje osam lica sa invaliditetom, s tim što bi lice koje koristi invalidska kolica odmah bilo u nemogućnosti da dođe na radno mjesto, jer Skupština još uvijek nije prilagođena za ova lica. Kada bi se poštovao princip proporcionalne zastupljenosti manjina i ranjivih kategorija u društvu, od 81 poslanika u Skupštini Crne Gore, makar osam lica sa invaliditetom bi trebalo biti zastupljeno, polazeći od činjenice da 11% ukupnog stanovništva Crne Gore čine lica sa invaliditetom. Podsjetio je da je shodno Zaključku Skupštine Crne Gore od 28. decembra 2012. godine Vlada Crne Gore bila u obavezi da u 2013. godini sva sredstva ostvarena iznad plana prihoda upotrijebi za unapređenje položaja ranjive populacije i povećanje dječjih dodataka, tuđe njege, invalidnine i drugih beneficija za ovu populaciju. Po podacima Ministarstva finansija, u 2013. godini u Budžet je uplaćeno preko 100 miliona eura više od planiranih prihoda, usvojen je Zakon o socijalnoj i dječijoj zaštiti, a po mišljenju Koraća, položaj ove ranjive populacije nije poboljšan. Mišljenja je da i 33 miliona eura iz Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom nije upotrijebljeno namjenski. Saopštio je da je, prema podacima Ministarstva rada i socijalnog staranja, prošle godine u oblasti socijalne i dječje zaštite ostavrena ušteda 2 541 000 eura, ali to nije upotrebljeno za poboljšanje položaja ove populacije.

Podsjetio je da je na Dnevnom redu druge sjednice prvog redovnog zasijedanja Skupštine Crne Gore u 2015. godini Predlog zakona o dopunama Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti, kojim se, između ostalog, predlaže da se roditeljima djece sa najtežim smetnjama u razvoju koji nijesu u radnom odnosu prizna pravo na određenu mjesečnu naknadu i zamolio je poslanike da podrže navedeni Predlog zakona.

Šef Kancelarije UNHCR-a u Crnoj Gori Mustafa Server Caylan je izrazio zadovoljstvo što ima priliku da se obrati ovom uvaženom radnom tijelu navodeći da je Komesarijat Ujedinjenih nacija za izbjeglice (UNHCR) počastvovan saradnjom sa Odborom za ljudska prava i slobode i da podržava sve mjere koje su predviđene Predlogom plana aktivnosti Odbora za 2015. godinu. UNHCR pohvaljuje napredak koji su učinile državne institucije u rješavanju stalnog statusa izbjeglica iz bivše Jugoslavije kroz dodjeljivanje statusa stranca. Siguran je da će ovi napori rezultirati trajnim rješenjima za preostale neriješene slučajeve. UNHCR procjenjuje da će oko 1500 raseljenih i interno-raseljenih lica naići na pomoć prilikom pribavljanja dokumenata kako bi regulisali svoj status stranca, što je jedan od preduslova za lokalnu integraciju kroz pristup pravima i benefitima, među kojima je Regionalni stambeni projekat.

UNHCR takođe ohrabruje napredak koji je učinjen u oblasti uspostavljanja funkcionalnog sistema azila koji je prepoznat u izvještajima i rezolucijama navedenim u predloženom Planu aktivnosti. Šef Kancelarije UNHCR-a u Crnoj Gori je saopštio da je Crna Gora jedna od prvih država u regionu koja je potvrdila sve konvencije Ujedinjenih nacija i sve evropske konvencije koje se tiču lica bez državljanstva. Crna Gora je jedna od prvih država koja se pridružila UNHCR-ovoj Kampanji „Ja pripadam“ koja se bavi pitanjima lica bez državljanstva iz decembra 2014. godine. U pokušaju da se prikupi više informacija o licima bez državljanstva koja žive u Crnoj Gori, Ministarstvo za unutrašnje poslove je objavilo dvomjesečni Javni poziv 2014. godine, na koji se odazvalo oko 550 lica koja su tvrdila da nemaju državljanstvo nijedne države. Iako postoji nekoliko zakona u crnogorskom zakonodavstvu koja priznaju lica bez državljanstva kao pojedinačni pravni status, ne postoji jasan kriterijum niti procedura za utvrđivanje statusa lica bez državljanstva i s toga nikome u Crnoj Gori nije bio dodijeljen ovaj status do sada. Mustafa Server Caylan je podsjetio da većina ovih lica ne posjeduje nikakav identifikacioni dokument koji bi im omogućio da imaju pristup osnovnim ljudskim pravima i slobodama. S tim u vezi, UNHCR poziva Odbor za ljudska prava i slobode da se pozabavi ovim pitanjem ne samo u okviru svoje nadzorne

uloge, već i kroz zalaganje za ovo pitanje i davanje svog ekspertskeg mišljenja Vladinim tijelima koja se bave ovim pitanjem. UNHCR je spreman da podrži sve ovakve napore crnogorskih vlasti.

Ana Zec, koordinatorka programa u Predstavništvu UNICEF-a u Crnoj Gori, je zahvalila na prilici da predstavnici UNICEF-a tokom 2014. godine prisustvuju svim sjednicama Odbora za ljudska prava i slobode i mogućnosti da sve ono što UNICEF smatra važnim u oblasti prava djeteta bude predstavljeno na sjednicama Odbora. Istakla je da se raduju nastavku saradnje u 2015. godini posebno imajući u vidu da su prava djeteta jedan od prioriteta u radu Odbora i u ovoj godini. Podsjetila je da Crna Gora ima obavezu da ove godine predstavi svoj redovni Izvještaj o ispunjavanju Konvencije UN o pravima djeteta, kao i o ispunjavanju preporuka koje je Komitet Ujedinjenih nacija uputio Crnoj Gori 2010. godine, pa bi bilo dobro da se u drugoj polovini godine Odbor time bavi.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je ukazao da je Odbor za ljudska prava i slobode Planom aktivnosti za 2015. godinu u IV kvartalu, planirao razmatranje Drugog izvještaja o sprovođenju Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima djeteta.

Poslanik Husnija Šabović je zamolio da se podrži inicijativa poslanika prim. dr Izeta Bralića navodeći da regionalne razlike u Crnoj Gori postepeno sve više dobijaju razmjere. Smatra da razmatranje te teme ima utemeljenje i u Izvještaju Evropske komisije o napretku Crne Gore za 2014. godinu, odnosno u Poglavlju 22. Ocijenio je da se razlike u razvijenosti regiona Crne Gore mogu smatrati ugrožavanjem ljudskih prava i sloboda, jer se zbog racionalizacije i reformi ljudi sve više sele sa sjevera u Podgoricu, pa i van Crne Gore, navodeći da je u poslednjih nekoliko mjeseci dvije hiljade građana napustilo nekoliko opština sa sjevera Crne Gore.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je saopštio da se teško može naći neka djelatnost iz sfere ljudskog interesovanja, a da se ne može povezati sa ljudskim pravima i slobodama. S druge strane, postavlja se pitanje da li sve probleme u vezi sa tim nepravilnostima mora razmatrati Odbor za ljudska prava i slobode ili je to nadležnost i drugih radnih tijela.

Istakao je da je pitanje ratnih zločina u nadležnosti Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu, a pitanja rodne ravnopravnosti su u nadležnosti Odbora za rodnu ravnopravnost. Smatra da je pravo na rad osnovno ljudsko pravo, a možda se to pravo najviše ugrožava. Podsjetio je da je u Skupštini Crne Gore 14 stalnih radnih tijela i svako ima svoju Poslovníkom utvrđenu nadležnost.

Predsjednik Odbora je saopštio da pitanja regionalnog razvoja interesuju svakog poslanika, ali je to više ekonomsko, nego pitanje ljudskih prava i sloboda. Predložio je dva načina razmatranja ove teme- da Odbor za ljudska prava i slobode samostalno razmatra taj Izvještaj, ali u kontekstu ljudskih prava i sloboda, iako je to prvenstveno ekonomsko pitanje ili da se održi zajednička sjednica Odbora za ljudska prava i slobode i Odbora za ekonomiju, finansije i budžet, jer je upitno koliko Odbor za ljudska prava i slobode može doprinijeti smanjenju ekonomskih razlika u Crnoj Gori.

Poslanik prim. dr Izet Bralić je saopštio da se ne radi samo o ekonomskim razlikama. Naveo je da je otvaranje dnevnog centra za djecu sa teškoćama u razvoju u dvijema opštinama na sjeveru već četiri godine planirano Budžetom, ali još nije realizovano. Takođe, nerazvijeni su kapaciteti za dječije vrtiće. Na jugu su razredi sa po više od 30 učenika, a na sjeveru sa po pet učenika. Neke škole na sjeveru imaju 1100 učenika, a nemaju fiskulturnu salu. Na sjeveru postoji samo jedan dom za stara lica, a i zatvorski kapaciteti su u lošem stanju. Zaposlenost na sjeveru je mala. Po njegovoj ocjeni radi o kolektivnom kršenju ljudskih prava i smatra da je Odbor za ljudska prava i slobode matični odbor za ovu problematiku.

Poslanik Husnija Šabović smatra da je ovo goruća tema kojoj se puno i ne posvećuje pažnja. Naveo je podatak da je obuhvat djece predškolskim obrazovanjem u Rožajama svega 10%, a u Plavu je možda i lošije stanje. Smatra da pitanje regionalnog razvoja treba razmotriti na Odboru za ljudska prava i slobode, a još više bi se ovoj temi dalo značaja ako se razmotri na zajedničkoj sjednici sa Odborom za ekonomiju, finansije i budžet.

Vesna Vučurović, pomoćnica ministra prosvjete, je saopštila da je po podacima koje je objavio UNICEF obuhvat djece predškolskim obrazovanjem u Rožajama 10%, što je manje u odnosu na središnji i južni region. Navela je da u sjevernim opštinama svijest roditelja nije na tom nivou da vode djecu u vrtiće, s obzirom da predškolsko obrazovanje nije obavezno. Od Kampanje o značaju ranog predškolskog obrazovanja koja je počela u organizaciji Ministarstva prosvjete i UNICEF-a se očekuje da će doprinijeti promjeni stanja u ovoj oblasti. U narednom period planirano je izgrađivanje novih vrtića, ali i adaptiranje i prilagođavanje djeci postojećih ustanova koje su korišćene u druge namjene.

Poslanik Bralić je precizirao svoju inicijativu i saopštio da Odbor treba da uputi zahtjev Vladi Crne Gore za dostavljanje Izvještaja o realizaciji Strategije regionalnog razvoja. Informisao je prisutne da je vrtić u Rožajama u nekadašnjoj staroj ambulanti koja je imala jednu salu i pedijatrijsko odjeljenje. Postoje i brojni drugi problemi na sjeveru, kao što je loše stanje u saobraćaju, nezaposlenost, loša platežna moć roditelja zbog čega nijesu u mogućnosti da plate boravak djeteta u vrtiću.

Poslanik Šabović je saopštio da je glavni razlog što u Plavu mali broj djece pohađa predškolsko obrazovanje finansijske prirode, jer roditelji ne rade, a žive u udaljenim selima, dok je prisutna i neprosvijećenost roditelja, što dodatno komplikuje situaciju.

Ana Zec, program koordinatorka UNICEF-a, je saopštila da nije samo u pitanju svijest roditelja i njihovo shvatanje da je djeci bolje da rastu u proširenim porodicama, već i objektivni problem, jer je riječ o udaljenim seoskim mjestima iz kojih djeca nemaju organizovan prevoz, a roditelji nemaju finansijskih sredstava da plate vrtiće i prevoz djece do vrtića. Urađena analiza daje mogućnost da se napravi Plan povećanja broja djece uključene u rano predškolsko obrazovanje, a u planu Ministarstva prosvete je da se za svu djecu od tri do šest godina starosti obezbijedi besplatno predškolsko obrazovanje. Istakla je da će se Planom predvidjeti korišćenje postojećih kapaciteta, adaptacija područnih jedinica i zgrada u vlasništvu opština, a sve u cilju razvijanja interaktivnih službi predškolskog obrazovanja. Naglasila je da analizu stanja u oblasti predškolskog obrazovanja u Crnoj Gori može poslati članovima Odbora ukoliko su zainteresovani.

Milisav Korać je saopštio da i roditeljska udruženja djece sa smetnjama u razvoju iz Plava i Rožaja ukazuju na probleme loše platežne moći roditelja i prevoza djece do vrtića i smatra da će se rješenjem ovih problema doprinijeti povećanju svijesti roditelja o važnosti ranog predškolskog obrazovanja.

Predlog poslanika prim. dr Izeta Bralića da Odbor u IV kvartalu 2015. godine, sa stanovišta svoje nadležnosti, razmotri Izvještaj o realizaciji Strategije regionalnog razvoja Crne Gore je prihvaćen.

Prihvaćen je predlog institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda da se u Plan aktivnosti Odbora uvrsti razmatranje Izvještaja o postupanju policije sa djecom, u II kvartalu 2015. godine.

Predlog predsjednika Savjeta za građansku kontrolu rada policije za organizovanje zajedničke sjednice Odbora za ljudska prava i slobode, Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje, Odbora za evropske integracije i Odbora za rodnu ravnopravnost na temu "Ljudska prava i policija u kontekstu evropskih integracija" biće razmotren sa predsjednicima navedenih radnih tijela.

Veliki broj sugestija i predloga nije bio u nadležnosti Odbora za ljudska prava i slobode, utvrđenoj Poslovnikom, pa ih je Predsjednik Odbora uputio na nadležna radna tijela.

Nakon veoma sadržajne rasprave, Odbor je jednoglasno (sa šest glasova "za") usvojio Plan aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2015. godinu.

TREĆA TAČKA- USVAJANJE IZVJEŠTAJA I INFORMACIJA O AKTIVNOSTIMA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE U PERIODU OD JANUARA DO KRAJA MARTA 2015. GODINE:

- (1) Izvještaj o učešću člana Odbora za ljudska prava i slobode Husnije Šabovića na sastanku Odbora Parlamentarne skupštine Unije za Mediteran za političke poslove, bezbjednost i ljudska prava, održanom 30. januara 2015. godine u Barseloni;
- (2) Informacija o posjeti polaznika XIX generacije Škole ljudskih prava Odboru za ljudska prava i slobode, održanoj 3. februara 2015. godine;
- (3) Informacija sa sastanka predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića i zamjenice predsjednika Odbora dr Ljiljane Đurašković sa šefom jedinice za Crnu Goru u Generalnom direktoratu Evropske komisije za susjedsku politiku i pregovore o proširenju Dirk Langeom, održanog 27. februara 2015. godine;
- (4) Informacija sa sastanka sekretara Odbora za ljudska prava i slobode Slave Burić i pomoćnice generalnog sekretara za Sektor za podršku zakonodavnoj i nadzornoj funkciji Skupštine Jelene Radonjić sa predstavnicom SIGMA-e Anke Freibert, održanog 27. februara 2015. godine;
- (5) Informacija sa Javne tribine Odbora za ljudska prava i slobode na temu "Prava djeteta-hraniteljstvo", održane 2. marta 2015. godine u Herceg-Novom;
- (6) Informacija o posjeti članova Odbora za ljudska prava i slobode Specijalnoj bolnici za psihijatriju „Dobrota“ u Kotoru, održanoj 2. marta 2015. godine;
- (7) Informacija o posjeti članova Odbora za ljudska prava i slobode Dječijem domu "Mladost" u Bijeloj, održanoj 2. marta 2015. godine;
- (8) Informacija sa sastanka predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa šeficom Odjeljenja za demokratizaciju Misije OEBS-a u Crnoj Gori Liom Magnaguagno, održanog 19. marta 2015. godine;
- (9) Informacija sa sastanka predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa predsjednikom Savjeta za građansku kontrolu rada policije Aleksandrom Sašom Zekovićem, održanog 19. marta 2015. godine, i
- (10) Informacija o posjeti polaznika XX generacije Škole ljudskih prava Odboru za ljudska prava i slobode, održanoj 26. marta 2015. godine

Članovi Odbora za ljudska prava i slobode su jednoglasno (šest glasova "za") usvojili:

- Izvještaj o učešću člana Odbora za ljudska prava i slobode Husnije Šabovića na sastanku Odbora Parlamentarne skupštine Unije za Mediteran za političke poslove, bezbjednost i ljudska prava, održanom 30. januara 2015. godine u Barseloni;

- Informaciju o posjeti polaznika XIX generacije Škole ljudskih prava Odboru za ljudska prava i slobode, održanoj 3. februara 2015. godine;

- Informaciju sa sastanka predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića i zamjenice predsjednika Odbora dr Ljiljane Đurašković sa šefom jedinice za Crnu Goru u Generalnom direktoratu Evropske komisije za susjedsku politiku i pregovore o proširenju Dirk Langeom, održanog 27. februara 2015. godine;

- Informaciju sa sastanka sekretara Odbora za ljudska prava i slobode Slave Burić i pomoćnice generalnog sekretara za Sektor za podršku zakonodavnoj i nadzornoj funkciji Skupštine Jelene Radonjić sa predstavnicom SIGMA-e Anke Freibert, održanog 27. februara 2015. godine;

- Informaciju sa Javne tribine Odbora za ljudska prava i slobode na temu "Prava djeteta-hraniteljstvo", održane 2. marta 2015. godine u Herceg-Novom;

- Informaciju o posjeti članova Odbora za ljudska prava i slobode Specijalnoj bolnici za psihijatriju „Dobrota“ u Kotoru, održanoj 2. marta 2015. godine;

- Informaciju o posjeti članova Odbora za ljudska prava i slobode Dječijem domu "Mladost" u Bijeloj, održanoj 2. marta 2015. godine;

- Informaciju sa sastanka predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa šeficom Odjeljenja za demokratizaciju Misije OEBS-a u Crnoj Gori Liom Magnaguagno, održanog 19. marta 2015. godine;

- Informaciju sa sastanka predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa predsjednikom Savjeta za građansku kontrolu rada policije Aleksandrom Sašom Zekovićem, održanog 19. marta 2015. godine, i

- Informaciju o posjeti polaznika XX generacije Škole ljudskih prava Odboru za ljudska prava i slobode, održanoj 26. marta 2015. godine.

Odlučeno je da, u skladu sa uobičajenom praksom, Izvještaj i Informacije budu sastavni dio Zapisnika sa 48. sjednice Odbora.

ČETVRTA TAČKA- TEKUĆA PITANJA

U okviru ove tačke dnevnog reda poslanici nijesu imali predloge i teme o kojima bi se vodila rasprava.

Sjednica je završena u 14 sati.

ZAPISNIK SAČINILA
SEKRETAR ODBORA
Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA
dr Halil Duković

SASTAVNI DIO ZAPISNIKA SU:

- (1) Izvještaj o učešću člana Odbora za ljudska prava i slobode Husnije Šabovića na sastanku Odbora Parlamentarne skupštine Unije za Mediteran za političke poslove, bezbjednost i ljudska prava, održanom 30. januara 2015. godine u Barseloni;
- (2) Informacija o posjeti polaznika XIX generacije Škole ljudskih prava Odboru za ljudska prava i slobode, održanoj 3. februara 2015. godine;
- (3) Informacija sa sastanka predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića i zamjenice predsjednika Odbora dr Ljiljane Đurašković sa šefom jedinice za Crnu Goru u Generalnom direktoratu Evropske komisije za susjedsku politiku i pregovore o proširenju Dirk Langeom, održanog 27. februara 2015. godine;
- (4) Informacija sa sastanka sekretara Odbora za ljudska prava i slobode Slave Burić i pomoćnice generalnog sekretara za Sektor za podršku zakonodavnoj i nadzornoj funkciji Skupštine Jelene Radonjić sa predstavnicom SIGMA-e Anke Freibert, održanog 27. februara 2015. godine;
- (5) Informacija sa Javne tribine Odbora za ljudska prava i slobode na temu "Prava djeteta-hraniteljstvo", održane 2. marta 2015. godine u Herceg-Novom;
- (6) Informacija o posjeti članova Odbora za ljudska prava i slobode Specijalnoj bolnici za psihijatriju „Dobrota“ u Kotoru, održanoj 2. marta 2015. godine;
- (7) Informacija o posjeti članova Odbora za ljudska prava i slobode Dječijem domu "Mladost" u Bijeloj, održanoj 2. marta 2015. godine;
- (8) Informacija sa sastanka predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa šeficom Odjeljenja za demokratizaciju Misije OEBS-a u Crnoj Gori Liom Magnaguagno, održanog 19. marta 2015. godine;
- (9) Informacija sa sastanka predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa predsjednikom Savjeta za građansku kontrolu rada policije Aleksandrom Sašom Zekovićem, održanog 19. marta 2015. godine, i
- (10) Informacija o posjeti polaznika XX generacije Škole ljudskih prava Odboru za ljudska prava i slobode, održanoj 26. marta 2015. godine

IZVJEŠTAJ O UČEŠĆU ČLANA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE HUSNIJE ŠABOVIĆA NA SASTANKU ODBORA PARLAMENTARNE SKUPŠTINE UNIJE ZA MEDITERAN ZA POLITIČKE POSLOVE, BEZBJEDNOST I LJUDSKA PRAVA, održanom 30. januara 2015. godine u Barseloni

Sastanku Odbora za političke poslove, bezbjednost i ljudska prava Parlamentarne skupštine Unije za Mediteran, koji je održan 30. januara 2015. godine u Barseloni, prisustvovala je delegacija Skupštine Crne Gore, u sastavu generalni sekretar Siniša Stanković i poslanik Husnija Šabović, član Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu i član Odbora za ljudska prava i slobode.

Sastanak Odbora za političke poslove, bezbjednost i ljudska prava

Sastanak Odbora za političke poslove, bezbjednost i ljudska prava održan je 30. januara 2015. godine u Barseloni. Odborom je predsjedavao predsjednik Odbora Renato Soru, koji je italijanski član Evropskog parlamenta, koji je i otvorio sastanak.

Na početku sastanka bilo je riječi o aktivnostima koje su sprovedene tokom 2014. godine u okviru Unije za Mediteran.

Generalni sekretar Unije za Mediteran Fathallah Sijilmassi je pozdravio prisutne i iskazao mišljenje da Unija treba da ima posebnu i aktivnu ulogu u politici, pogotovo u sferi ljudskih prava. Naglasio je da je ovaj segment bitan pogotovo ako se uzmu u obzir teroristička dešavanja u Francuskoj. Nadalje istakao je važnost strategije svake zemlje u borbi protiv terorizma, klimatskih promjena i slično, kao i važnost regionalnog odgovora na ove fenomene. Takođe, ukazao je na potrebu organizovanja posebnog sastanka posvećenog ovim pitanjima, kojem bi prethodio sastanak na nivou ambasadora. Nakon izlaganja generalnog sekretara uslijedila je diskusija prisutnih. U toku diskusije mogli su se čuti stavovi da je neophodna podrška Evropske komisije radu Unije za Mediteran kako bi se moglo kvalitetno odgovoriti na aktualna pitanja. Predstavnik Evropske komisije ukazao je na događaje u Francuskoj i na globalni problem terorizma u svijetu.

Nakon diskusije, predsjedavajući se zahvalio na izlaganjima i predložio Sekretarijatu da formira radnu grupu koja bi na osnovu diskusije formirala zaključke i eventualne mjere za njihovo ostvarivanje.

U nastavku sastanka, prezentovani su svih 29 projekata koji se sprovode u okviru Unije za Mediteran, čiji je broj porastao sa 14 koliko ih je bilo u 2012. godini. Tokom diskusije o projektima istaknuta je važnost projekata u sferi energetike. Predsjedavajući je zaključio diskusiju konstatujući da Evropska unija ulaže milione eura kako bi kroz aktivnosti Unije za Mediteran doprinijela ostvarivanju ciljeva. Takođe, istakao je važnost uključivanja svake pojedinačne zemlje, nacionalnih parlamenata, ali i Evropskog parlamenta.

Jedna od tema bila je i priprema dokumenta na temu „Uloga parlamenta u promociji i zaštiti ljudskih prava“, odnosno priprema preporuka o ulozi parlamenata u ovoj oblasti. Nakon diskusije predsjedavajući je zaključio sastanak konstatujući da će sljedeći susret biti održan u aprilu i da je neophodno sva pitanja pomenuta tokom rasprave uvrstiti u agentu za sljedeći sastanak koji će se održati u Briselu. Zadužio je Sekretarijat da sve sugestije pokuša da uvrsti u deklaraciju.

Parlamentarna skupština Unije za Mediteran

Unija za Mediteran uključuje 43 države od čega je 15 država sa južne i istočne obale Mediterana i 28 država Evropske unije. Unija funkcioniše na principu kopredsjedavanja. Od 2012. godine, Evropska unija predsjeda za sjever, a Jordan za jug.

Na političkom nivou, države se susreću tokom samita i ministarskih sastanaka, kao i na susretima visokih zvaničnika svakih dva mjeseca u Briselu ili Barseloni. Sekretarijat nadgleda implementaciju projekata koji su odobreni od strane država članica u oblastima energije, životne sredine, visokog obrazovanja, saobraćaja, razvoja biznisa i socijalnih problema.

Ciljevi Parlamentarne skupštine Unije za Mediteran su:

- Jačanje parlamentarizma u državama koje prolaze kroz proces demokratske tranzicije. Parlamentarna skupština kroz međunarodnu saradnju pomaže u razmjeni mišljenja sa svim arapskim političkim akterima, ohrabruje evropske parlamentarce i njihove južne kolege da dijele iskustva stečena kroz tranziciju i ustavne reforme, ali promovise i ulogu žena u tranzicionim procesima.
- Obezbeđivanje interakcije sa građanima i nadgledanje projekata Unije za Mediteran-Parlamentarna skupština treba da obezbijedi da potrebe građana budu sfera djelovanja Unije za Mediteran.
- Davanje smjernica Uniji za Mediteran i Evro-mediteranskom partnerstvu podnošenjem novih inicijativa i projekata.

Ovi ciljevi se reflektuju i kroz rad odbora i uključuju tijesnu saradnju sekretarijata i civilnog društva.

U januaru održana su tri sastanka odbora Parlamentarne skupštine Unije za Mediteran u Barceloni koji su okupili preko 100 učesnika iz 35 država članica Unije i Evropskog parlamenta. Dvadeseta godišnjica Barselonskog procesa, nove perspektive evropske politike susjedstva i bezbjednosni izazovi su bile glavne teme ovih sastanaka.

Odbor za politička pitanja, bezbjednost i ljudska prava je dosta različit od drugih odbora, jer se u velikoj mjeri bavi pitanjima horizontalne pravde. Odbor blisko prati implementaciju projekata, a izdaje i preporuke za institucionalni razvoj Unije za Mediteran i njenih političkih prioriteta. Bavi se i svim aktuelnim temama u regionu Mediterana. Sastanci se održavaju najmanje četiri puta godišnje.

INFORMACIJA
O POSJETI POLAZNIKA XIX GENERACIJE ŠKOLE LJUDSKIH PRAVA
ODBORU ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE,
održanoj 3. februara 2015. godine

Polaznici XIX generacije Škole ljudskih prava, koju realizuje Centar za građansko obrazovanje, uz podršku Ambasade Sjedinjenih Američkih Država, posjetili su Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore 3. februara 2015. godine.

Polaznike XIX generacije Škole ljudskih prava primili su: dr Halil Duković, predsjednik Odbora, dr Ljiljana Đurašković, zamjenica predsjednika Odbora i članovi: doc.dr Srđa Popović, Husnija Šabović i Zoran Miljanić.

Posjeta je organizovana u okviru Programa rada XIX generacije Škole ljudskih prava koju pohađa 26 srednjoškolaca sa teritorije cijele Crne Gore, a kojim je utvrđena posjeta institucijama koje se bave promocijom i zaštitom ljudskih prava. S obzirom da je Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore prepoznat kao važan činilac zaštite i unapređenja ljudskih prava, polaznici Škole su iskazali posebnu zainteresovanost za rad ovog radnog tijela.

Izvršna direktorica Centra za građansko obrazovanje Daliborka Uljarević je saopštila da intezivan rad Škole ljudskih prava završavaju posjetom jednoj od krovnih institucija koja se bavi zaštitom ljudskih prava i sloboda u Crnoj Gori. Izrazila je zahvalnost predsjedniku Odbora, dr Halilu Dukoviću što je i ovog, kao i mnogo puta ranije, bio otvoren za saradnju i inicijative Centra za građansko obrazovanje. Ocijenila je važnim da institucije i kroz ovu formu komuniciraju sa građanima i na taj način ojačavaju svoj kredibilitet.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je poželio dobrodošlicu polaznicima XIX generacije Škole ljudskih prava i upoznao ih sa nadležnostima Skupštine Crne Gore i Odbora za ljudska prava i slobode. Pojasnio im je proces donošenja zakona, informisao ih ko može biti predlagač zakona i naglasio da svaki zakon mora biti usaglašen sa Ustavom, crnogorskim zakonodavstvom i sa zakonodavstvom Evropske unije. Odbor za ljudska prava i slobode je jedan od četrnaest stalnih odbora Skupštine Crne Gore, a njegova djelatnost je utvrđena članom 44 Poslovnika Skupštine Crne Gore. Informisao ih je da je u 2014. godini Odbor za ljudska prava i slobode razmotrio osam predloga zakona, devet izvještaja i imao 12 međunarodnih aktivnosti.

Predsjednik Odbora je saopštio da je rad Odbora za ljudska prava i slobode prepoznat i od strane Evropske komisije, što se može vidjeti u i izvještajima Evropske komisije o napretku Crne Gore u kojima se navodi da postoji napredak u radu ovog radnog tijela Skupštine Crne Gore. Odbor je prepoznat i po izuzetno dobroj saradnji sa državnim organima koji se bave pitanjima ljudskih prava i sloboda, Institucijom Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, kao i sa međunarodnim organizacijama sa sjedištem u Crnoj Gori i nevladinim sektorom koji se bavi pitanjima zaštite ljudskih prava. Istakao je da je Odbor prepoznat i po aktivnostima koje realizuje izvan zgrade Skupštine, odnosno posjetama institucijama u kojima se nalaze pojedine kategorije lica i osjetljive grupe radi upoznavanja sa stanjem u tim ustanovama i odnosom zaposlenih prema ovim licima. Podsjetio je da je tokom 2014. godine, Odbor posjetio Dom starih u Bijelom Polju i Zatvor u Bijelom Polju.

Predsjednik Odbora je istakao da će Odbor i u narednom periodu nastaviti aktivnosti na promociji, zaštiti i afirmaciji ljudskih prava i sloboda svih građana Crne Gore, naglašavajući da je za unapređenje stanja ljudskih prava i sloboda potrebna saradnja i zajedničko djelovanje svih nadležnih organa, kao i nevladinog sektora. Smatrajući važnim što se mladi ljudi upoznaju sa ljudskim pravima, polaznicima XIX generacije Škole ljudskih prava je poželio da znanja stečena ovim putem primijene u praksi i doprinesu razvoju našeg društva. Saopštio je da se najčešće susriječemo sa problemima primjene zakona u praksi, što je posledica i našeg mentaliteta, naglašavajući da ukoliko želimo da budemo dio razvijene Evrope, treba da se ponašamo kao Evropljani.

Polaznici Škole ljudskih prava su postavili pitanja koja su se odnosila na:

- pristupanje Crne Gore Evropskoj uniji i očuvanje nacionalnih i tradicionalnih vrijednosti, s jedne strane i potrebu prihvatanja evropskih standarda i vrijednosti, s druge strane;
- najteže odluke koje je Odbor za ljudska prava i slobode donosio u prethodnom periodu i
- uslove za dobijanje crnogorskog državljanstva.

Predsjednik Odbora je podsjetio na tradiciju na prostoru Zapadnog Balkana koja svjedoči o čestim sukobima na ovim prostorima i evropsku tradiciju koja podrazumijeva dugi period mira i napretka. Smatra da Crna Gora ne bi mogla efikasno djelovati u ujedinjenoj Evropi ukoliko bi željela da djeluje van tog saveza, jer zatvoreni sistemi u današnjim okolnostima ne mogu funkcionisati i neophodni su saradnja i povezivanje, uz očuvanje nacionalnog identiteta.

Predsjednik Odbora je saopštio da u suštini ne postoji nijedna laka odluka, posebno što smo bili primorani da mijenjamo brojne ustaljene navike. Nema lakih i teških odluka, već lakše i teže primjenljivih odluka.

Poslanik Husnija Šabović je istakao da Crna Gora na putu ka Evropskoj uniji harmonizuje naše sa evropskim standardima. Ukazao je da naša instorija i tradicija često ne korespondiraju evropskim standardima, ali je naglasio da u procesu harmonizacije često zapostavljamo naše specifičnosti. S tim u vezi, saopštio je da se nekada donesu zakoni koji se u našim uslovima ne mogu primijeniti, navodeći primjer Zakona o ograničavanju upotrebe duvanskih proizvoda. Smatra da ne bi bilo dobro da Crna Gora ne bude članica Evropske unije.

Kada je riječ o teškim odlukama, saopštio je da u radu Odbora nije bilo takvih odluka, naglasivši da rad ovog Odbora karakteriše posvećenost svih poslanika unapređenju ljudskih prava i sloboda svih građana, bez obzira na partijsku pripadnost. Generalno gledano, teškim odlukama smatra one koje su tiče harmonizacije standarda i racionalizacije sredstava u nerazvijenim sredinama Crne Gore. Istakao je da se harmonizacija i racionalizacija ne mogu vršiti na jednak način u nerazvijenim sredinama kao što se to čini u onim visoko razvijenim, jer se na taj način produbljuje jaz između razvijenih i nerazvijenih krajeva države.

Poslanik doc. dr Srđa Popović je sugerisao polaznicima Škole da više prate sajt Skupštine i aktivnosti Odbora za evropske integracije kako bi se upoznali sa procesom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Govoreći o problemima sa kojima se susriječemo prilikom implementacije zakona, ukazao je na Zakon o oružju i crnogorsku tradiciju upotrebe vatrenog oružja prilikom svih važnih događaja i porodičnih proslava.

Pitanja u vezi sa državljanstvom nijesu u nadležnosti Odbora za ljudska prava i slobode, ali procedura za dobijanje državljanstva je jasno precizirana. Predsjednik Odbora dr Halil Duković i poslanik Husnija Šabović su posebno istakli da je, zbog nemogućnosti posjedovanja dvojnog državljanstva, za dobijanje crnogorskog državljanstva neophodno posjedovanje otpusta državljanstva druge države.

Izvršnu direktoricu Centra za građansko obrazovanje je interesovalo za koje institucije je procijenjeno da su pokazale najveći kapacitet u sprovođenju ljudskih prava i sloboda, kao i gdje je potrebno ojačati kapacitete.

Predsjednik Odbora je saopštio da uvijek postoji prostor za unapređenje rada institucija, ali ohrabrujući je napredak u radu svih tih institucija, što je evidentirano i u izvještajima Evropske komisije o napretku Crne Gore. Zamjerke iz izvještaja Evropske komisije služe kao smjernice za dalje aktivnosti, a evidentno je da se one sve brže i lakše eliminišu. Problemi se najčešće javljaju prilikom implementacije zakona.

Daliborka Uljarević, izvršna direktorica Centra za građansko obrazovanje je zahvalila na mogućnosti da se polaznici Škole ljudskih prava upoznaju sa nadležnosti Odbora za ljudska prava i slobode i da im se u Skupštini Crne Gore dodijele diplome. Naglasila je da posjete institucijama služe da bi se dokazalo da institucije nijesu ekskluzivitet koji postoji van prostora djelovanja nevladinog sektora i građana. Smatra da na unapređenju stanja ljudskih prava moraju svi zajednički raditi. Izrazila je zadovoljstvo što napore ove nevladine organizacije prepoznaju ne samo institucije Evropske unije, već i Sjedinjene Američke Države, o čemu svedoči i podrška Ambasade SAD-a ovom projektu.

Predstavnik Ambasade Sjedinjenih Američkih Država, Jan Krasny je čestitao polaznicima uspješan završetak Škole ljudskih prava, a Centru za građansko obrazovanje uspješnu realizaciju projekta, uz podsjećanje na prethodnu saradnju Ambasade sa Centrom za građansko obrazovanje. Ocijenio je da ovakvi projekti pomažu mladim ljudima da kanališu svoju kreativnu energiju na konstruktivan način.

Na samom kraju, upriličeno je svečano uručivanje diploma polaznicima XIX generacije Škole ljudskih prava. Diplome su uručili: predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković, izvršna direktorica Centra za građansko obrazovanje Daliborka Uljarević i predstavnik Ambasade Sjedinjenih Američkih Država Jan Krasny.

INFORMACIJA

**SA SASTANKA PREDSJEDNIKA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE
DR HALILA DUKOVIĆA I ZAMJENICE PREDSJEDNIKA ODBORA DR LJILJANE
ĐURAŠKOVIĆ SA ŠEFOM JEDINICE ZA CRNU GORU U GENERALNOM DIREKTORATU
EVROPSKE KOMISIJE ZA SUSJEDSKU POLITIKU I PREGOVORE O PROŠIRENJU,
DIRK LANGEOM,
održanog 27. februara 2015. godine u Podgorici**

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković i zamjenica predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Ljiljana Đurašković održali su sastanak sa šefom Jedinice za Crnu Goru u Generalnom direktoratu Evropske komisije za susjedsku politiku i pregovore o proširenju, Dirk Langeom.

Sastanak je održan 27. februara 2015. godine u Skupštini Crne Gore.

Pored predsjednika i zamjenice predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode, sastanku su prisustvovali: predsjednik Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje Zoran Jelić, poslanik Srđan Perić, generalni sekretar Skupštine Crne Gore Siniša Stanković, Angelo Longo iz Evropske komisije i Alberto Kamarata i Mladenka Tešić iz Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori.

Na sastanku je razgovarano o obezbjeđivanju adekvatnog pristupa licima smanjene pokretljivosti zgradi Skupštine Crne Gore, kao i o realizaciji plana prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti ugradnjom odgovarajuće platforme.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode je pozdravio predstavnike Evropske unije i poželio im ugodan boravak u Crnoj Gori, uz želju da se detaljno upoznaju sa aktivnostima koje je Crna Gora realizovala na svom evroatlanskom putu.

Generalni sekretar Skupštine Crne Gore Siniša Stanković je saopštio da je neophodno svim građanima obezbijediti adekvatne uslove u kojima nesmetano mogu obavljati svakodnevne aktivnosti, a pristup javnim institucijama i ustanovama je veoma važan radi zadovoljenja njihovih osnovnih potreba i prava. Istakao je da je u ovom trenutku teško naći prave razloge zbog kojih ranije nijesu realizovane obaveze koje se odnose na obezbjeđivanje pristupa licima smanjene pokretljivosti objektima u javnoj upotrebi, ali je izrazio nadu da će u narednom periodu, shodno Zakonu o uređenju prostora i izgradnji objekata, Skupština Crne Gore svoju obavezu realizovati. Podsjetio je da su se Vlada Crne Gore, Skupština Crne Gore i državni organi i institucije opredijelili da Direkcija za javne radove bude institucija koja će izvršavati obaveze u prilagođavanju državnih institucija za pristup licima sa invaliditetom. Izrazio je nadu da će vrlo brzo veliki broj organa državne uprave biti prilagođen za pristup licima sa invaliditetom i licima smanjene pokretljivosti.

Dirk Lange, šef Jedinice za Crnu Goru u Generalnom direktoratu Evropske komisije za susjedsku politiku i pregovore o proširenju, navodeći da ne mora poslanicima da objašnjava značenje riječi demokratija i njenu važnost za narod, istakao je da je važno da svaki građanin Crne Gore ima pristup zgradi Skupštine Crne Gore, kao središtu demokratije. Naglasio je da Skupština Crne Gore što prije treba da izvrši svoju obavezu, jer javne institucije treba da budu pristupačne svim licima. Nije dovoljno da postoje zakoni, već je neophodno obezbijediti njihovu adekvatnu primjenu kako bi građani osjetili konkretan napredak. Upoznat je da u ovoj oblasti postoji Zakon, Akcioni plan za prilagođavanje objekata u javnoj upotrebi za pristup licima smanjene pokretljivosti, sredstva opredijeljena budžetom, ali je građanima bitno šta je konkretno urađeno. Saopštio je da znaju da je teško uraditi mnogo stvari u ovoj oblasti, ali da bi običnim građanima pokazali značenje evropskih integracija moraju se realizovati obaveze i u ovoj oblasti.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je upoznao sagovornike sa osnovnim aktivnostima koje je Odbor realizovao u ovoj oblasti. Saopštio je da je i sam učestvovao na simulaciji kretanja uz pomoć invalidskih kolica koju je organizovala nevladina organizacija Centar za demokratsku tranziciju i tom prilikom je osjetio sa kakvim preprekama se suočavaju lica koja zbog smanjene pokretljivosti koriste invalidska kolica. Ocijenio je da je u unapređenju položaja lica sa invaliditetom urađeno mnogo, izmijenjeni su određeni zakoni, a ostvaren je napredak u oblasti inkluzivnog obrazovanja. Za poboljšanje položaja ovih lica važna je i promjena svijesti građana.

Predsjednik Odbora je naglasio da je Odbor za ljudska prava i slobode povodom obilježavanja 10. decembra- Međunarodnog dana ljudskih prava prošle godine organizovao Konferenciju na temu "Pristupačnost i lica sa invaliditetom" u Skupštini Crne Gore. Prethodno je Odbor zatražio Informaciju o dosadašnjim aktivnostima u vezi sa Akcionim planom prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti za 2014. godinu koju je dostavilo Ministarstvo održivog razvoja i turizma. Po dostavljenim podacima nijedan od objekata za koje je Vlada Crne Gore izdvojila 400 000 eura nije do kraja završen, dok je za većinu, shodno zakonskoj proceduri, urađen glavni projekat i revizija tog projekta. Tom prilikom je saopšteno da će većina projekata biti završena početkom 2015. godine, a među njima i Skupština Crne Gore.

Podsjetio je da je Crna Gora stekla nezavisnost 2006. godine i naslijedila veliki broj problema, a ukoliko se sagleda realizovano u dosadašnjem periodu, može se ocijeniti da je urađeno mnogo. Ocijenio je da su osobe sa invaliditetom u Crnoj Gori sada vidljive i prihvaćene, što nekada nije bio slučaj. U prilog tome, podsjetio je na rezultate istraživanja po kojem se oko 60 % roditelja protivilo da njihovo dijete bude u istoj učionici sa djetetom sa smetnjama u razvoju, a nakon kampanje koju su realizovali državni organi u saradnji sa UNICEF-om, stanje se značajno promijenilo, pa je na kraju 2013. godine samo 20% roditelja bilo protiv inkluzivnog obrazovanja. Veoma je važno raditi na promjeni svijesti građana, što je nekad i najteže postići. U vezi sa pristupom lica sa invaliditetom objektima u javnoj upotrebi, Predsjednik Odbora je saopštio da nijesu problem novoizgrađeni objekti, već stari objekti koje je arhitektonski veoma teško prilagoditi. Jedan od takvih objekata je i Skupština Crne Gore, izgrađena prije više od 50 godina.

Zoran Jelić, predsjednik Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje je saopštio da se Odbor kojim predsjedava u značajnoj mjeri bavio ovom temom, sa posebnim osvrtom na obezbjeđivanje pristupačnosti Skupštine Crne Gore licima smanjene pokretljivosti. U decembru 2013. godine Odbor je održao tematsku sjednicu i tada uputio dopis Predsjedniku Skupštine i Generalnom sekretaru Skupštine sa zahtjevom da obavijeste članove Odbora u kojoj je fazi izgradnja pristupne rampe koja bi omogućila pristup licima sa invaliditetom zgradi Skupštine. Generalni sekretar Skupštine Crne Gore je u januaru 2014. godine obavijestio Odbor da su u toku tender i tenderska procedura i da očekuje da će se postupak relativno brzo završiti. Sjednica Odbora održana 15. aprila 2014. godine takođe je bila posvećena pristupačnosti Skupštine licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom i zatražili su dodatne informacije koje, nažalost, nijesu dobili. Saopštio je da su tenderske procedure takve da ne dozvoljavaju da se ovaj posao dovrši do kraja.

Predsjednik Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje je saopštio da su predstavnici osoba sa invaliditetom uvijek prisutni na sjednicama Odbora kada se razmatraju predlozi zakona i druge teme koje se odnose na njihova prava. Istakao je da Odbor ima odličnu saradnju sa nevladinim sektorom koji štiti prava ovih osoba. Smatra da bi trebalo izmijeniti Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica

sa invaliditetom, u dijelu koji se odnosi na Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom, jer taj Zakon nije dao očekivane rezultate. Saopštio je da će vjerovatno sa nevladinom sektorom pokrenuti proceduru za izmjene i dopune tog Zakona, kako bi se stvorili bolji uslovi za zapošljavanje osoba sa invaliditetom. Naglasio je da novca u Fondu za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom ima, ali zbog rigidnog Zakona on se ne može koristiti za određene stvari koje su licima sa invaliditetom neophodne.

Zamjenica predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode, dr Ljiljana Đurašković je saopštila da u Crnoj Gori postoji oko 60 000 osoba sa invaliditetom i ocijenila da se suočavaju sa brojnim preprekama. Osim arhitektonsko-tehničkih barijera, osobe sa invaliditetom se susreću sa nedostatkom taktilnih staza sa osobe sa oštećenim vidom, kao i sa nedovoljnim brojem zvučnih semafora. Istakla je da Odbor za ljudska prava i slobode posebnu pažnju poklanja rješavanju problema osoba sa invaliditetom i ima izuzetno dobru saradnju sa nevladinim organizacijama koje se bave zaštitom ljudskih prava ovih lica. Ukazala je na dobru i kontinuiranu saradnju Odbora sa NVO Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju "Naša inicijativa", kao i na saradnju sa institucijama koje se bave licima sa invaliditetom, među kojima su Centar "1. jun" u Podgorici, Zavod "Komanski most", Resursni centar za sluh i govor u Kotoru i dnevni centri za djecu sa smetnjama u razvoju. Složila se sa mišljenjem prethodnika da je dobro što je usvojen veći broj važnih zakona, ali je problem u njihovoj implementaciji.

Poslanik Srđan Perić je saopštio da lica sa invaliditetom učestvuju na sjednicama skupštinskih odbora, ali se suočavaju sa problemima prilikom dolaska na sjednice, jer nijesu u mogućnosti samostalno da pristupe zgradi Skupštine, već im je neophodna pomoć, čime se stvara za njih neprijatna situacija. Istakao je da kod svih političkih subjekata postoji spremnost da se stvore uslovi i ispune zakonske obaveze za puno ostvarivanje prava ove populacije, posebno kad je riječ o pristupu i boravku u Skupštini Crne Gore. Navodeći da nijedan od poslanika, koliko mu je poznato, nije lice sa invaliditetom, smatra da se mora poći korak dalje i djelovati u tom smjeru i ukazuje da je Pozitivna Crna Gora napravila prve korake u tom smislu. Izrazio je nadu da će Skupština uskoro biti među institucijama koje su obezbijedile pristup licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom.

Generalni sekretar Skupštine Crne Gore Siniša Stanković je saopštio da je nakon usvajanja Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata, Ministarstvo održivog razvoja i turizma pripremlilo Akcioni plan prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti. Skupština Crne Gore ima Akcioni plan za jačanje zakonodavne i nadzorne uloge Skupštine kojim su, između ostalog, planirane posebne mjere za stvaranje uslova za pristup licima sa posebnim potrebama. Izrađena je tehnička dokumentacija za Skupštinu Crne Gore, a Direkcija za javne radove je uradila tehničku dokumentaciju za još nekoliko objekata koji su od javnog interesa. Prošle godine je Budžetom opredijeljeno oko 400 000 eura za stvaranje uslova za pristup javnim objektima za lica smanjene pokretljivosti, dok je ove godine Direkcija za javne radove opredijelila oko 450 000 eura za dalje aktivnosti prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi za pristup licima sa invaliditetom. Generalni sekretar je informisao da je planirano da se Projekat za Skupštinu Crne Gore realizuje u dvije faze. Pored stvaranja uslova za nesmetan pristup Skupštini Crne Gore i korišćenje prostorija Skupštine, planirane su aktivnosti koje se odnose na obezbjeđivanje adekvatnog pristupa informacijama licima sa oslabljenim vidom, kao i stvaranje uslova za korišćenje tumača gestovnog govora za lica sa oštećenim sluhom.

Šef Jedinice za Crnu Goru u Generalnom direktoratu Evropske komisije za susjedsku politiku i pregovore o proširenju Dirk Lange je zaključio da je pristup javnim ustanovama samo jedan od segmenata približavanja društva licima sa invaliditetom u cilju ispunjavanja njihovih osnovnih potreba. Potrebna je inkluzija ovih osoba i promjena svijesti društva, a tržište rada takođe ima jako bitnu ulogu, tako da je neophodno realizovati brojne aktivnosti kako bi se licima sa invaliditetom omogućio pravi status u društvu.

Nakon ovog sastanka, u EU Info centru je održan zajednički sastanak predstavnika Evropske komisije, Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, poslanika, generalnog sekretara Skupštine, predstavnika resornih ministarstava i nevladinih organizacija koje se bave zaštitom prava osoba sa invaliditetom, na kojem je predstavljen glavni projekat prilagođavanja zgrade Skupštine Crne Gore licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom.

INFORMACIJA
SA SASTANKA SEKRETARA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE SLAVE BURIĆ I
POMOĆNICE GENERALNOG SEKRETARA ZA SEKTOR ZA PODRŠKU ZAKONODAVNOJ
I NADZORNOJ FUNKCIJI SKUPŠTINE JELENE RADONJIĆ SA PREDSTAVNICOM
SIGMA-E ANKE FREIBERT,
održanog 27. februara 2015. godine

Sekretar Odbora za ljudska prava i slobode Slava Burić i pomoćnica generalnog sekretara za Sektor za podršku zakonodavnoj i nadzornoj funkciji Skupštine Jelena Radonjić održale su sastanak sa predstavnicom SIGMA-e Ankom Freibert, 27.februara 2015. godine.

Slava Burić je saopštila da osim što je sekretar Odbora za ljudska prava i slobode, takođe je i sekretar Delegacije Skupštine Crne Gore u Parlamentarnoj skupštini Savjeta Evrope. U ovom Odboru radi od 90-ih godina prošlog vijeka. Poznaje dobro rad Odbora i njegovu materiju koja proizilazi iz nadležnosti. Kao službenik potrudila se da bude i kreativna, pa je prije nekoliko godina osmislila metodologiju rada Odbora koja je prihvaćena od strane poslanika, a takođe je prepoznata i u Izvještajima Evropske komisije o napretku Crne Gore. Ovaj Odbor je jedino skupštinsko radno tijelo koje je na taj način našlo mjesto u Izvještaju o napretku, a njegov rad se redovno prati od strane predstavnika Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori koji prisustvuju sjednicama Odbora.

Možda suvoparna nadležnost ovog radnog tijela, predstavljena u Poslovniku Skupštine ne daje mnogo mogućnosti za kreativnost, ali ono što Crnu Goru čeka na putu evro-atlantskih integracija, a što je predstavljeno zahtjevima u Izvještaju o napretku, daje mogućnost da se bude kreativan i da se Poslovnik primjeni na način koji ne podrazumijeva samo zakonodavnu, već i kontrolnu ulogu na kojoj se insistira nakon usvajanja zakonske regulative.

Upravo one stvari koje su u Izvještaju o napretku evidentirane kao nedostaci, zamjerke i smjernice u kom pravcu treba djelovati poslužile su Odboru za ljudska prava i slobode za identifikaciju aktivnosti prilikom pripreme Plana aktivnosti, čime je omogućen kontinuirani napredak u radu Odbora i postizanje efekata u nadzornoj i kontrolnoj funkciji Parlamenta, na čemu Evropska unija insistira.

Akcentujući Poglavlja 23 i 24, a polazeći od ispunjavanja obaveza koje postavlja Savjet Evrope, rad u Delegaciji Skupštine Crne Gore u PSSE poslužili su kao osnova da ovaj Odbor posebnu pažnju posveti aktivnostima i nadležnim institucijama koje treba da obezbijede veću efikasnost u oblasti zaštite od diskriminacije, prevencije torture, prava djeteta i zaštite ličnih podataka. Na ove aktivnosti je stavljen akcenat u Planu aktivnosti Odbora za 2014. godinu. Akcenat je stavljen na implementaciju donešenih zakona, jačanjem kontrolne uloge i to kroz članove Poslovnika: 68, 73, 75 i 162 koji daju mogućnost da se koriste kontrolni mehanizmi Parlamenta u dijelu nadzora nad radom izvršnih organa i drugih institucija.

Planom aktivnosti Odbora za 2014. godinu koje su većim dijelom realizovane tokom godine, a dio početkom 2015. godine, akcenat je stavljen na: implementaciju donešenih zakona, prava djeteta, sa posebnim naglaskom na prava djece sa teškoćama u razvoju, ostvarivanje prava raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori, u skladu sa preporukama ECRI-ja, zaštitu od diskriminacije, prevenciju torture i drugih oblika nečovječnog, surovog ili ponižavajućeg postupanja, u skladu sa preporukama *CPT-a*, zaštitu ličnih podataka, intenziviranje međunarodne saradnje sa subjektima koji se bave pitanjima zaštite ljudskih prava i sloboda, savjetodavnim tijelima Savjeta Evrope i Evropske unije, kao i na organizovanje posjeta odgovarajućim radnim tijelima drugih parlamenata.

Sekretar Odbora za ljudska prava i slobode Slava Burić je upoznala predstavnicu SIGMA-e sa nadležnošću Odbora, citirajući član 44 Poslovnika Skupštine. Riječ je o širokoj nadležnosti koja pruža veliki broj mogućnosti za aktivnosti ovog Odbora, što je iskorišćeno. Prije dvije godine nadležnost Odbora je proširena razmatranjem i zauzimanjem stavova po predstavkama građana i pravnih lica koje se odnose

na ostvarivanje prava građana, a od kraja 2014. godine, usvajanjem Etičkog kodeksa poslanika, Odboru je dodijeljeno u nadležnost da se bavi pitanjima primjene Etičkog kodeksa poslanika.

Odbor za ljudska prava i slobode je u 2014. godini razmotrio osam predloga zakona, a u funkciji kontrolne uloge Skupštine, Odbor je razmotrio osam godišnjih izvještaja nadležnih institucija koji se shodno zakonu dostavljaju Skupštini. Po članu 68 Poslovnika, takođe u okviru kontrolne funkcije Parlamenta, Odbor je zatražio informacije od nadležnih organa, naročito u oblastima koje su izazivale nedoumice i polemike u javnosti. Tako je tokom 2014. godine, u skladu sa članom 68 Poslovnika, Odbor razmotrio Informaciju o utrošku sredstava Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom i Informaciju o međunarodno-pravnim postupcima protiv Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava. Ukazala je da Zastupnik Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava podnosi Vladi Izvještaj, a Odbor razmatra Informaciju i donosi Zaključak sa preporukama koje šalje nadležnim institucijama radi postupanja po njima, u cilju poboljšanja zakonskih tekstova.

Predstavnica SIGMA-e Anke Freibert je pojasnila da će informacije iz njenog izvještaja Evropska komisija koristiti za izradu Izvještaja o napretku Crne Gore. Istakla je da SIGMA-u zanima javna uprava u širem smislu riječi i, u okviru te oblasti, izrada strateških politika, javne nabavke, interna revizija, kao i odgovornost. Ključno pitanje je na koji način Parlament obezbjeđuje da Vlada zaista bude odgovorna za svoje aktivnosti prema građanima. Upitala je koje institucije podnose izvještaje Odboru za ljudska prava i na koji način ih Odbor kontroliše.

Sekretar Odbora za ljudska prava i slobode je objasnila da se rad Vladinih institucija kontroliše kroz kontrolnu funkciju Parlamenta, na način koji omogućava Poslovnik Skupštine. Nadležne institucije dostavljaju, u skladu sa zakonom, godišnje izvještaje o svom radu Parlamentu, koji se zatim upućuju nadležnim radnim tijelima. Neki od izvještaja koje razmatra Odbor za ljudska prava i slobode su: Izvještaj Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Izvještaji Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama (Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka i Izvještaj o stanju u oblasti pristupa informacijama), Izvještaj Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, a takođe, postoji određeni broj izvještaja koje Odbor na svoj zahtjev, u skladu sa članom 68 Poslovnika, zatraži od pojedinih institucija čija nadležnost korespondira nadležnosti Odbora, kao što je Centar za razvoj i očuvanje kulture manjina. Informacije se zahtijevaju radi kontrole rada pojedinih organa u vezi sa ostvarivanjem i zaštitom ljudskih prava, kao što je to bio slučaj sa Informacijom o utrošku sredstava Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom. One se razmatraju uz participaciju nevladinih organizacija koje prate konkretnu oblast.

Odbor za ljudska prava i slobode ima veoma dobru saradnju sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda, krovnom institucijom za zaštitu ljudskih prava i sloboda koja je ustanovljena novim Ustavom. Shvatajući značaj ove Institucije, Odbor u kontinuitetu radi na njenoj afirmaciji kroz veliki broj aktivnosti. Od 46 sjednica koje je Odbor za ljudska prava i slobode imao u 25. sazivu na 30 je učestvovao Zaštitnik ljudskih prava i sloboda ili drugi predstavnik te Institucije. Odbor saraduje sa Ombudsmanom kako putem stručnih konsultacija, tako i neposrednim kontaktom, njegovim učešćem na sjednicama Odbora, čime se u fazi donošenja zakona i praćenja rada organa izvršne vlasti sprečavaju mogući problemi u pogledu ostvarivanja ljudskih prava i sloboda.

Predstavnica SIGMA-e Anke Freibert je tražila pojašnjenje u vezi sa učešćem u izradi zakona, a Sekretar Odbora za ljudska prava i slobode je pojasnila da su članovi Odbora, uz međunarodne eksperte i predstavnike nevladinog sektora, učestvovali kao članovi Vladinih radnih grupa u izradi nacrtu važnih zakona, kao što su Zakon o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Zakon o zaštiti od diskriminacije i Zakon o manjinskim pravima i slobodama. Na taj način, poslanici su učestvovali u prvim fazama izrade zakona, a kasnije, kada zakon u formi predloga dođe u Skupštinu, radili na njemu i poboljšavali tekst putem amandmana.

Anku Freibert, predstavnicu SIGMA-e je interesovalo da li, osim Zaštitnika ljudskih prava i sloboda i Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, koji su po zakonu dužni da podnose izvještaje, ima drugih institucija koje imaju ovu zakonsku obavezu.

Slava Burić, sekretar Odbora za ljudska prava i slobode je navela da, u skladu sa članom 47 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Zaštitnik dostavlja Godišnji izvještaj o radu, a ima

moćnost da dostavi i poseban izvještaj, što je precizirano novim Zakonom, ukoliko on ocijeni da postoji potreba. Shodno zakonu, izvještaje dostavljaju i Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama i Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava. Odbor razmatra te izvještaje, a Skupština ih prihvata sa zaključcima, ukoliko ih Odbor predloži. Institucije su dužne da zaključke koji su predlog Odbora, a prihvati ih Skupština, sprovedu u djelo i o njihovoj realizaciji obavijeste prilikom podnošenja narednog izvještaja.

Sekretar Odbora je ukazala da je 2011. godine Agencija za zaštitu ličnih podataka podnijela Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka, a ocijenjeno je da stanje u toj oblasti nije zadovoljavajuće, pa je Odbor u Izvještaju o razmatranju ovog Izvještaja predložio Skupštini Zaključak u 15 tačaka u cilju poboljšanja stanja u toj oblasti, sa zahtjevom da Agencija nakon šest mjeseci podnese Posebni izvještaj, a da u međuvremenu, po tačkama Zaključka koji je Skupština usvojila i koji je obavezujući preduzme aktivnosti na poboljšanju stanja. Nakon šest mjeseci podnešen je Posebni izvještaj koji je Skupština prihvatila sa Zaključkom u osam tačaka, što je rezultiralo efikasnijim i kvalitetnim radom Agencije za zaštitu ličnih podataka.

Anke Freibert je upitala šta bi se desilo da se polovina preporuka Zaštitnika sadržanih u Izvještaju koji razmotre Odbor i Skupština ne realizuje i koja su ovlašćenja Odbora u cilju doprinosa da se te preporuke zaista sprovedu u praksi, odnosno da li Odbor na neki način može da „natjera“ državne organe da postupe po preporukama.

Slava Burić je navela da je Odbor, prilikom razmatranja Izvještaja Ombudsmana, a u cilju afirmacije te Institucije i njenog približavanja građanima, zaključcima ojačavao preporuke Ombudsmana. Iako se Izvještaji Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore usvajaju velikom većinom u Parlamentu, tokom razmatranja njegovog Godišnjeg izvještaja za 2013. godinu, učesnici sjednice su imali jači kritički osvrt, a pritom su nevladine organizacije dostavile konkretne primjedbe na rad Ombudsmana, odnosno na njegovo nepostupanje. Zbog navedenog, predsjednik Odbora je pozvao predstavnike nevladine organizacije LGBT Forum Progres kako bi na sjednici izložili svoje primjedbe. Ombudsman je odbio njihove navode uz obrazloženje, a Izvještaj je prihvaćen većinom glasova članova Odbora, iako je upućeno na to da nije postupljeno po pojedinim predstavkama koje je ova nevladina organizacija podnijela. Skupština je takođe prihvatila Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore u 2013. godini.

Istakla je da je Ombudsman, na poziv Odbora, učestvovao u posjetama Odbora za ljudska prava i slobode institucijama, među kojima su: Zavod za izvršenje krivičnih sankcija, Zavod „Komanski most“, Kamp Konik I i II, Dječiji dom „Mladost“ u Bijeloj i Zatvor u Bijelom Polju. Takođe, na svim kontrolnim saslušanjima koja je Odbor sproveo, kao jedan od jačih instituta kontrole izvršne vlasti, učestvovao je Zaštitnik ljudskih prava i sloboda. Sa Zaštitnikom se saraduje i putem predstavi. Odbor ima Zaključak shodno kojem, da ne bi derogirao Instituciju Zaštitnika, sve predstavke kojima se građani obrate Odboru prosljeđuje Zaštitniku na postupanje, u skladu sa Zakonom o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore. Odbor se uključuje samo onda kada se stranka žali na nepostupanje Ombudsmana.

Predstavnicu SIGMA-e je interesovalo šta se događa u situaciji kada Ombudsman navede u svom Izvještaju da se u nekom organu državne uprave, zatvoru ili kampu za izbjeglice ne poštuju ljudska prava i ne djeluje u skladu sa zakonom. Nakon razmatranja Izvještaja od strane Odbora i usvajanja od strane Skupštine, ukoliko se preporuke Ombudsmana ne sprovedu u praksi, da li Skupština može na neki način da „natjera“ resorno ministarstvo da reaguje, da li može uticati na smanjivanje budžetskih sredstava tom organu državne uprave ili instituciji. Parlament bi trebalo, korišćenjem publiciteta ili na neki drugi način, da „ucijeniti“ i „natjera“ institucije da sprovedu preporuke Ombudsmana. Takođe, upitala je da li Odbor može da „izvrši pritisak“ na Ombudsmana ukoliko nije zadovoljan njegovim Izvještajem.

Slava Burić, sekretar Odbora, je saopštila da je Odbor radio na afirmaciji Institucije Ombudsmana tako što je njegove preporuke ojačavao Zaključcima Skupštine, što je bio slučaj 2011. i 2012. godine. U posljednje vrijeme Odbor je samo predlagao prihvatanje Izvještaja iako je bilo primjedbi da pojedine preporuke Ombudsmana nijesu ispoštovane. Ipak, prateći stanje iz godine u godinu, zapaža se da se većina preporuka Zaštitnika ispoštuje, ali postoje i one koje se ne ispoštuju i gdje se ne iskaže djelotvornost Zaštitnika. Ombudsmanu je upućena primjedba zbog izostanka informacije o stepenu ispunjenja preporuka iz prethodne godine.

Predstavnica SIGMA-e je upitala da li je Ombudman odgovoran samo Odboru za ljudska prava i slobode ukoliko dolazi do nepravilnosti u radu državne uprave ili odgovara još nekom skupštinskom odboru.

Sekretar Odbora je pojasnila da Zaštitnik ljudskih prava i sloboda ne odgovara nijednom od odbora niti Skupštini, već samo ima zakonsku obavezu da podnese Izvještaj o stanju ljudskih prava u Crnoj Gori. Odgovorila je da ne postoji direktna odgovornost samostalnih organa, ni kao pravilo, ni kao izuzetak. Zakonom o Zaštitiku je utvrđeno kad njemu prestaje funkcija, a vršenje te funkcije ne povlači posljedice u smislu da bi Parlament mogao, vezano za Izvještaj koji podnese Zaštitnik, da traži njegovo razrješenje ili ostavku.

Predstavnica SIGMA-e je upitala ko direktno odgovara Parlamentu. Koliko je ona upućena, shodno Izvještaju Parlamenta, to su Ombudsman, Agencija za zaštitu ličnih podataka, Agencija za nacionalnu bezbjednost, Komisija za sprječavanje sukoba interesa koji podnose Skupštini godišnje izvještaje.

Slava Burić je objasnila da se ne radi o Izvještaju o radu Zaštitnika u smislu da njegov rad bude kvalifikovan kao dobar ili loš i da to povlači konsekvence, već se radi o Izvještaju o stanju ljudskih prava u Crnoj Gori koje Zaštitnik prati kroz komunikaciju sa građanima i rad na pritužbama i ukazuje na probleme. Ne postoji lična odgovornost osobe na čelu Institucije. Parlament donošenjem zaključaka i davanjem preporuka utiče na popravljavanje stanja.

Anka Freibert je saopštila da je u Zakonu o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore pročitala da Zaštitnik ima obavezu da napiše Godišnji izvještaj o radu.

Sekretar Odbora je pojasnila da Izvještaj o radu Zaštinika sadrži: opšti statistički prikaz predmeta po kojima je postupao Zaštitnik, statistički prikaz po oblastima rada, ocjenu o stanju ljudskih prava i sloboda, preporuke i mjere koje Zaštitnik predlaže za unapređenje ljudskih prava i uklanjanje uočenih propusta.

Predstavnica SIGMA-e je upitala da li se taj Izvještaj podnosi Skupštini, a onda se usmjerava odborima ili Zaštitnik podnosi tri izvještaja za tri različita Odbora, a sekretar Odbora je odgovorila da se Izvještaj podnosi Skupštini, a usmjerava se Odboru za ljudska prava i slobode na razmatranje, dok se Odbor za rodnu ravnopravnost uglavnom pojavljuje kao zainteresovani Odbor.

Anke Freibert je istakla da pritužbe na rad državne uprave predstavljaju oko 60 procenata ukupnog broja pritužbi, a da je taj udio nekad iznosio 30 procenata i upitala da li se pritužbe koje se tiču nepostupanja državne administracije razmatraju na Administrativnom odboru, a one koja se tiču ljudskih prava na Odboru za ljudska prava i slobode.

Slava Burić je saopštila da, shodno Zakonu, Ombudsman postupa po pritužbama građana. Da bi pojasnila šta se događa ukoliko se izvještaj ne prihvati, dala je primjer Izvještaja o sudovima koji nije prihvaćen i saopštila da u takvim situacijama nema epiloga, odnosno posljedica koje se odnose na podnošenje nečije ostavke, odnosno na ličnu odgovornost lica na čelu institucije. Shodno Poslovniku, Skupština prihvata ili ne prihvata izvještaj, a ne usvaja ga.

Predstavnicu SIGMA-e je interesovalo da li, u slučaju da Odbor smatra da neki zakon neće funkcionisati u praksi, se može uvesti obaveza da se nakon godinu dana procijeni njegova primjena.

Sekretar Odbora za ljudska prava i slobode je saopštila da ukoliko se ustanovi da predlog zakona nije usklađen sa međunarodnim standardima i zakonodavstvom EU, takav predlog zakona ne ide u skupštinsku proceduru, već se vraća na doradu.

Anka Freibert je izjavila da je Crna Gora i prije deset godina imala zakone koji su u potpunosti usklađeni sa evropskim standardima, ali se nijesu primjenjivali i upitala da li Odbor, kao instrument kontrole primjene zakona, može da traži od državnih organa da izvijeste o rezultatima implementacije zakona.

Sekretar Odbora je saopštila da je u Planu aktivnosti Odbora akcenat stavljen na implementaciju zakona kroz mogućnosti koje pruža Poslovnik. Odbor kroz niz aktivnosti vrši praćenje implementacije zakona i ustanovljava načine na koje zakoni treba da budu modifikovani. Podsjetila je da je, u funkciji kontrolne uloge Parlamenta, Odbor za ljudska prava i slobode, na osnovu člana 68 Poslovnika, zatražio informaciju od nadležnih državnih organa o utrošku sredstava za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom. Tragom Izvještaja Evropske komisije u kojem se navodi da se sredstva

koja se slivaju u Fond neracionalno ili nenamjenski troše, kao i zbog negativnih konotacija iznešenih u javnosti, Odbor za ljudska prava i slobode je organizovao sjednicu u proširenom sastavu sa svim akterima kojih se tiče taj Zakon, predstavnicima Ministarstva finansija, Ministarstva rada i socijalnog staranja, Zavoda za zapošljavanje, nevladinog sektora i osobom sa invaliditetom koja je zapošljena na ovaj način. Iako se smatralo da je riječ o dobrom Zakonu, zaključeno je da je Zakon rigidan u dijelu trošenja sredstava. Zaključak Odbora je bio da svi akteri dostave svoje primjedbe, predloge i sugestije kako bi Odbor, u skladu sa članom 73 Poslovnika, organizovao konsultativno saslušanje u cilju poboljšavanja teksta Zakona na način da lica sa invaliditetom na lakši način dođu do sredstava iz Fonda.

Što se tiče aktivnosti Odbora kojima je postignut efekat, treba pomenuti i Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, gdje je konsultativnim saslušanjem okupljen veliki broj aktera sa ciljem predlaganja načina za poboljšanje rada Fonda i načina raspodjele sredstava. Formirana je Radna grupa koja je dala preporuke koje su prosljeđene resornom Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, što je proizvelo izmjene Zakona o manjinskim pravima i slobodama, koji će se uskoro naći u skupštinskoj proceduri, a koji treba da doprinese boljem radu Fonda i nadzoru Ministarstva nad njegovim radom, što su i bile zamjerke u Izvještaju Evropske komisije o napretku.

Predstavnicu SIGMA-e je zanimalo da li svi odbori rade na način na koji radi Odbor za ljudska prava i slobode.

Sekretar Odbora za ljudska prava i slobode je istakla da se ovaj Odbor izdvaja, na šta su posebno ponosni. Nijedna aktivnost u Planu aktivnosti nije predviđena nasumice, već je prethodila analiza Izvještaja Evropske komisije o napretku, usvojene Rezolucije o Crnoj Gori, Programa Vlade, Programa rada Skupštine, nadležnosti Odbora i zahtjeva upućenih Crnoj Gori u cilju izrade dobrih zakona i njihove implementacije. U Izvještaju Evropske komisije o napretku se može gradacijski pratiti rad Odbora za ljudska prava i slobode.

Odbor uživa veliko povjerenje iskazano od strane međunarodnih organizacija sa sjedištem u Crnoj Gori, resornih ministarstava i velikog broja nevladinih organizacija koje prate oblast ljudskih prava. Sa njima, kao i sa Institucijom Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore Odbor ima izuzetnu saradnju. Rad Odbora je vrlo transparentan i sadržajan, što dokazuje činjenica da je tokom prethodne godine na sajtu Skupštine postavljeno oko petsto strana o radu Odbora.

Na pitanje o najznačajnijoj temi kojom se Odbor bavio u prošloj godini, sekretar Odbora je izdvojila Drugi Regionalni sastanak parlamentarnih radnih tijela nadležnih za ljudska prava i prava djeteta sa ombudsmanima za djecu zemalja regiona na temu: „Prava djeteta - unapređenje položaja djeteta u cilju zaštite od svih vidova eksploatacije“. Cilj sastanka bio je razmjena mišljenja i dobrih praksi u zaštiti prava djeteta, kako bi se utvrdili ciljevi i pravci dalje međuparlamentarne saradnje i nacionalnih institucija za zaštitu ljudskih prava i prava djeteta. Sastanak je bio doprinos povezivanju zemalja regiona koje su se zbog dešavanja u proteklom periodu udaljile. Realizovano je ono što je apostrofirano u Planu aktivnosti za 2014. godinu – unapređenje prava djeteta, sa akcentom na zaštitu od seksualne eksploatacije, dječije pornografije i sajber kriminala. Na sastanku su učestvovali predstavnici parlamentarnih radnih tijela nadležnih za ljudska prava i prava djeteta Hrvatske, Srbije i Crne Gore i predstavnici institucija Ombudsmana za djecu Hrvatske, Srbije, Slovenije, Republike Srpske i Crne Gore, kao i predstavnici Save the Childrena i međunarodnih organizacija sa sjedištem u Crnoj Gori koje se bave ovom problematikom (UNICEF, OEBS i Delegacija Evropske unije u Crnoj Gori). Drugi regionalni sastanak je završen usvajanjem Zajedničke izjave, što je ujedno i potvrda zadatka zadatog od prethodnog Šefa Delegacije Skupštine u PSSE, da se u procesu monitoringa nad Crnom Gorom organizuje regionalna međunarodna konferencija koja bi bila na temu oblasti iz nadležnosti Savjeta Evrope, a koja bi bila jedan od doprinosa ukidanju monitoringa Crnoj Gori. Pojasnila je da je riječ o primjeni Lanzarot konvencije na fonu nadležnosti ovog Odbora.

Na kraju sastanka predstavnica SIGMA-e Anke Freibert je izrazila nadu da i ostali skupštinski odbori vrše tako intezivne kontrole kao što to radi Odbor za ljudska prava i slobode.

INFORMACIJA
SA JAVNE TRIBINE ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE
NA TEMU „PRAVA DJETETA- HRANITELJSTVO“,
održane 2. marta 2015. godine u Herceg Novom

Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore u saradnji sa Predstavništvom UNICEF-a u Crnoj Gori organizovao je Javnu tribinu na temu “Prava djeteta-hraniteljstvo”.

Javna tribina je održana 2. marta 2015. godine u Herceg Novom. Javna tribina je organizovana u sklopu realizacije Plana aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2014. godinu, sačinjenog na osnovu:

- Rezolucije Evropskog parlamenta o Crnoj Gori od 6. februara 2014. godine,
- Izvještaja Evropske komisije o napretku Crne Gore iz oktobra 2013. godine,
- Rezolucije 1890 (2012) PSSE,
- Programa rada Vlade Crne Gore za 2014. godinu,
- aktivnosti Skupštine Crne Gore i
- jednog broja nerealizovanih aktivnosti iz Plana aktivnosti Odbora za 2013. godinu.

Članovi Odbora za ljudska prava i slobode koji su učestvovali u radu Javne tribine su: dr Halil Duković, predsjednik Odbora, dr Ljiljana Đurašković, zamjenica predsjednika Odbora i Ljerka Dragičević, član Odbora.

Pored članova Odbora Javnoj tribini su prisustvovali: Nikola Nikša Gojković, predsjednik Opštine Herceg Novi, Nevenka Stanković, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za prava djeteta, Blanka Radošević- Marović, pomoćnica ministra za ljudska i manjinska prava, Goran Kušević, direktor Direktorata za socijalno staranje i dječiju zaštitu u Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Tamara Milić, savjetnica za inkluzivno obrazovanje u Ministarstvu prosvjete, Senka Klikovac, savjetnica u Ministarstvu zdravlja, Benjamin Perks, šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori, Vladan Jovanović, konsultant za komunikacije u Predstavništvu UNICEF-a u Crnoj Gori, Vlada Šuković, konsultant u Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori, Tamara Vlaović, direktorica Centra za socijalni rad u Herceg Novom, Vedrana Petković, stručni saradnik u Centru za socijalni rad u Herceg Novom, Jasna Đuričić, psiholog u Centru za socijalni rad u Herceg Novom, Marija Popović, psiholog u Centru za socijalni rad u Podgorici, dr Tamara Vujović, potpredsjednica Opštine Herceg Novi, Sonja Matijević, načelnica Kabineta predsjednika Opštine Herceg Novi, Borislav Đukanović, direktor Dječijeg doma „Mladost“ u Bijeloj, Slavica Ilić, pomoćnica direktora Dječijeg doma „Mladost“ u Bijeloj, Jelena Gluščević, saradnica u NVO Centar za prava djeteta, Azra Marić, hraniteljka iz Podgorice, Ljubomirka Asović, hraniteljka iz Nikšića, Nikša Kapisoda, hranitelj iz Herceg Novog i Sandra Manojlović koja je odrasla u hraniteljskoj porodici.

Iz Službe Skupštine Javnoj tribini su prisustvovali: Slava Burić, sekretar Odbora za ljudska prava i slobode, Sonja Jokić, saradnik u Odboru, Vanja Čabarkapa, saradnik u Odboru i Igor Radulović iz Odjeljenja za odnose s javnošću i protokol.

Učesnike Javne tribine je pozdravio predsjednik Opštine Herceg Novi, Nikša Gojković koji je istakao da je Opština Herceg Novi posebno senzibilisana za ova pitanja, jer je na njenom području jedina institucija u Crnoj Gori za djecu bez roditeljskog staranja- Dječiji dom “Mladost” u Bijeloj.

Saopštio je da je Opština kojom rukovodi počela aktivnosti na promociji hraniteljstva prije desetak godina kada je pripreman Zakon o socijalnoj i dječijoj zaštiti, sa ciljem da se obezbijedi pravni okvir za razvoj srodničkog i profesionalnog hraniteljstva, usvajanja djece i drugih servisa, čime bi se stvarali uslovi da svako dijete odrasta u bezbjednom i porodičnom okruženju punom ljubavi i brige za njegovo pravilno odrastanje. Smatra da svako dijete treba da ima svoju porodicu u kojoj će se razvijati u potpuno prirodnom ambijentu. Predsjednik Opštine je naglasio da je ovakav pristup ne samo u skladu sa međunarodnim standardima i crnogorskim putem ka članstvu u Evropskoj uniji, već je ekonomski isplativiji, ukazujući da su sprovedena istraživanja u zemljama Evropske unije pokazala da institucionalna briga košta u prosjeku

tri puta više, nego hraniteljstvo. Dodao je da bi se usvajanjem Strategije starateljstva kao dijela projekta reforme sistema socijalne i dječije zaštite trebalo osigurati da sistem socijalnog staranja dobro funkcioniše tako da porodice koje su žele da u svoje okrilje prime djecu budu potpuno spremne za takav korak. Zaključio je da Opština Herceg Novi podržava sve aktivnosti koje se preduzimaju u tom smislu.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je pozdravio učesnike Javne tribine u ime Skupštine Crne Gore i Odbora za ljudska prava i slobode. Zahvalio je Predsjedniku Opštine Herceg Novi i njegovim saradnicima na gostoprimstvu, kao i Šefu Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori i njegovim saradnicima na podršci i pomoći u organizovanju Javne tribine.

Naglasio je da je cilj organizovanja javnih tribina uspostavljanje direktne komunikacije poslanika sa građanima i ostvarivanje transparentnosti Skupštine i njenih radnih tijela, kao i približavanje rada Odbora svim građanima. Saopštio je da ovo osma javna tribina koju organizuje Odbor za ljudska prava i slobode, a prethodne su organizovane na razne teme, širom Crne Gore. Istakao je da funkcija Skupštine Crne Gore nije samo u donošenju zakona, već i praćenju implementacije tih zakona, odnosno načina na koji građani razumiju zakone. S toga, veoma važnim smatra organizovanje ovih i sličnih aktivnosti izvan zgrade Skupštine Crne Gore. Saopštio je da Odbor za ljudska prava i slobode ima veoma dobru saradnju sa međunarodnim organizacijama sa sjedištem u Crnoj Gori, kao i sa nevladinim organizacijama, čiji predstavnici veoma često učestvuju na sjednicama Odbora.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je istakao da Odbor za ljudska prava i slobode, u okviru svoje Poslovnikom Skupštine Crne Gore definisane nadležnosti, značajnu pažnju posvećuje promociji, zaštiti i afirmaciji prava djeteta. Naglasio je da je Planom aktivnosti Odbora za 2013. i 2014. godinu naročita pažnja posvećena pravima djeteta u cilju poboljšanja njihovog položaja i podizanja stepena poštovanja njihovih prava.

Među realizovanim aktivnostima u ovoj oblasti posebno je izdvojio Drugi Regionalni sastanak parlamentarnih radnih tijela nadležnih za ljudska prava i prava djeteta sa ombudsmanima za djecu zemalja regiona na temu: „Prava djeteta - unapređenje položaja djeteta u cilju zaštite od svih vidova eksploatacije“, održan u januaru 2014. godine u Regionalnoj školi za javnu upravu u Danilovgradu. Istakao je da je cilj sastanka bio razmjena mišljenja i dobrih praksi u zaštiti prava djeteta, kako bi se utvrdili ciljevi i pravci dalje međuparlamentarne saradnje i nacionalnih institucija za zaštitu ljudskih prava i prava djeteta.

Naglašavajući da je hraniteljstvo veoma osjetljiva i značajna tema, Predsjednik Odbora je saopštio da organizovanjem ove Javne tribine Odbor želi da pruži podršku Kampanji „Svako dijete treba porodicu“, koja se sprovodi u okviru višegodišnjeg Projekta „Reforma sistema socijalne i dječije zaštite: unapređenje socijalne inkluzije“, kojeg sprovodi Vlada Crne Gore, uz tehničku pomoć UNICEF-a i UNDP-a i finansijsku podršku Evropske unije. Krajnji cilj koji se želi postići je povećanje broja hraniteljskih porodica i postepeno smanjenje, a u konačnom, ukidanje smještaja djece bez roditeljskog staranja u institucijama.

Naglasio je da je Kampanja “Svako dijete treba porodicu” već dala pozitivne rezultate u podizanju svijesti građana po pitanju smještaja djece u hraniteljske porodice, što potvrđuju i nalazi istraživanja prema kojima četiri od pet građana u Crnoj Gori smatra da je za dijete bez roditeljskog staranja bolje da bude smješteno u hraniteljsku porodicu, nego u instituciju. Najznačajniji rezultat ove Kampanje je porast broja djece koja su smještena u nesrodničke hraniteljske porodice za 300% u odnosu na period prije Kampanje.

Zaključio je da se problemi mogu rješavati samo zajedničkim djelovanjem svih nadležnih državnih organa u saradnji sa civilnim sektorom, a uz pomoć i podršku međunarodnih institucija.

Šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori, Benjamin Perks je izrazio zadovoljstvo što prisustvuje Javnoj tribini na kojoj su okupljeni predvodnici brige o pravima djeteta, ukazujući da su tu: roditelji, hranitelji, službenici koji se bave djecom u okviru sistema socijalne zaštite, predstavnici Dječijeg doma “Mladost” u Bijeloj, predstavnici Institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Skupštine Crne Gore, kao i mladi ljudi koji su odrasli u hraniteljskim porodicama.

Istakao je da u skladu sa međunarodnim standardima u oblasti zaštite djece svako dijete ima pravo da živi i da se razvija u porodičnom okruženju, zaštita tog prava podstakla je 21 zemlju da se prije četiri godine okupe pod pokroviteljstvom Evropskog parlamenta, UNICEF-a, Kancelarije Komesara Ujedinjenih nacija za ljudska prava, kako bi spriječili smještaj djece do tri godine starosti u institucije. Taj globalni pokret je potaknut rezultatima koji su proistekli iz istraživanja u oblasti neurologije, dječje psihologije i

pedijatrije koja su ukazala na važnost kontakta djece sa roditeljima, posebno u ranom djetinjstvu, što je osnovni uslov za zdrav razvoj djeteta. Iskustvo kada dijete biva napušteno od strane porodice ili oduzeto porodici, bilo na rođenju ili kasnije tokom života, je izuzetno traumatično za svako dijete.

Perks je saopštio da u međunarodnim standardima iz oblasti ljudskih prava postoje tri principa koja se odnose na brigu o djeci. Prije svega i iznad svega treba učiniti sve da se spriječi napuštanje djece ili da se spriječi da dijete bude oduzeto roditeljima. Ukoliko dijete ipak ne može da živi sa roditeljima, onda mu se mora obezbijediti smještaj u porodičnom okruženju kako bi mu bila pružena ljubav i pažnja. Treća opcija koja treba da bude na raspolaganju malom procentu djece koja ne odrastaju u porodičnom okruženju jeste obezbjeđivanje života u malim grupnim domovima u kojima je okruženje slično porodičnom. Sa zadovoljstvom je najavio otvaranje prvog takvog doma u Bijelom Polju narednih mjeseci.

Šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori je ukazao da se nakon Kampanje „Svako dijete treba porodicu“ tri puta povećao broj nesrodničkih hraniteljskih porodica u Crnoj Gori. Izrazio je nadu i očekivanje da će se nastaviti ovim tempom i da će Crna Gora biti jedna od prvih zemalja koja će uspjeti da u potpunosti iskorijeni smještaj djece mlade od tri godine u institucijama.

Istakao je ulogu Odbora za ljudska prava i slobode, Ministarstva rada i socijalnog staranja i Opštine Herceg Novi i čestitao im na posvećenosti ovom pitanju i organizovanju ovog važnog događaja. Saopštio je da su se zaposleni u Dječijem domu „Mladost“ pokazali kao pravi partneri u cijelom procesu reforme sistema socijalne i dječije zaštite i uputio im zahvalnost. Posebnu zahvalnost je uputio svim hraniteljima koji su otvorili vrata svog toplog doma i srca i prihvatili djecu bez roditeljskog staranja.

Zaključio je da je i u narednom periodu neophodno nastaviti sa promocijom hraniteljstva i ukazao na važnost saradnje svih subjekata.

Direktor Direktorata za socijalno staranje i dječiju zaštitu u Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Goran Kušević je podsjetio da je Ministarstvo rada i socijalnog staranja zajedno sa UNICEF-om i Delegacijom Evropske unije u Crnoj Gori u septembru 2013. godine pokrenulo Kampanju „Svako dijete treba porodicu“, sa ciljem da se promoviše pravo svakog djeteta da živi u porodici. Kampanjom „Svako dijete treba porodicu“ povećan je broj hraniteljskih porodica, pa je tokom 2014. godine u 371 hraniteljskoj porodici smješteno 255 djece, od čega je 42 djece smješteno u 31 nesrodničku porodicu. Povećanju broja djece u sistemu hraniteljstva doprinijelo je i organizovanje 48 dana otvorenih vrata u svim crnogorskim gradovima kojima su prisustvovali zainteresovani građani, potencijalni hranitelji, hranitelji, djeca koja su smještena u hraniteljskim porodicama i poznate ličnosti. U cilju promocije hraniteljstva izrađen je Vodič za hraniteljstvo koji se može pronaći u svim centrima za socijalni rad i na sajtu Ministarstva rada i socijalnog staranja. Saopštio je da će Ministarstvo rada i socijalnog staranja sa svojim partnerima i u narednom periodu preduzimati aktivnosti na promociji hraniteljstva. Pozvao je sve ljude dobre volje koji imaju mogućnost da otvore vrata svoga doma i prime makar jedno dijete bez roditeljskog staranja i na taj način pokažu svoju humanost.

Nakon uvodnih izlaganja panelista prikazana je kratka video poruka poznatog britanskog glumca Nikolasa Lindhrsta, koji se pridružio Kampanji “Svako dijete treba porodicu“ i bio jedan od promotera ove Kampanje u Crnoj Gori.

Usljedila je diskusija u kojoj su učestvovali: Senka Klikovac, savjetnica u Ministarstvu zdravlja, Nevenka Stanković, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za prava djeteta, Tamara Vlaović, direktorica Centra za socijalni rad u Hercegu Novom, Ljubomirka Asović, hraniteljka iz Nikšića, Slavica Ilić, pomoćnica direktora Dječijeg doma “Mladost” u Bijeloj, Nikša Kapisoda, hranitelj iz Hercega Novog, Jelena Gluščević, saradnik u Centru za prava djeteta Crne Gore, Marija Popović, psiholog iz Centra za socijalni rad u Podgorici, Goran Kušević, generalni direktor Direktorata za socijalno staranje i dječiju zaštitu u Ministarstvu rada i socijalnog staranja i Benjamin Perks, šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori.

Senka Klikovac, savjetnica u Ministarstvu zdravlja, je saopštila da je upoznata sa Kampanjom “Svako dijete treba porodicu” i smatra da bi pamflet Kampanje trebao da se nalazi u svim zdravstvenim

ustanovama u Crnoj Gori, kako u privatnom, tako i u javnom sektoru., jer bi se time dao veliki doprinos promociji razvoja hraniteljstva, ali i promociji zdravog razvoja djeteta.

Zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za prava djeteta Nevenka Stanković je saopštila da Institucija Zaštitnika posebnu pažnju posvećuje zaštiti prava djeteta. Istakla je da je najveći broj pritužbi upućenih Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore tokom 2014. godine bio iz oblasti zaštite prava djeteta, a odnosile su se na prava iz socijalne zaštite. Navela je da je uobičajeno da institucije ombudsmana imaju najviše pritužbi u oblasti prava djeteta. Institucija Zaštitnika je od početka uključena u Kampanju „Svako dijete treba porodicu“, podržali su Kampanju i učestvovali u brojnim edukacijama koje su im bile veoma korisne.

Zamjenica Zaštitnika je naglasila da i pored toga što su službenici centara za socijalni rad pohađali brojne obuke, postoji problem, jer centri za socijalni rad nemaju dovoljno kadra i materijalnih uslova da se ovom problematikom bave na pravi način. Saopštila je da su se pritužbe uglavnom odnosile na neblagovremeno reagovanje centara za socijalni rad, jer su se djeca nalazila u porodicama, a nijesu bila donesena adekvatna rješenja. Takođe, određenoj djeci su roditelji na izdržavanju kazne zatvora pa je postojao problem ako se donese rješenje o porodičnom smještaju, a kad se ukine kazna zatvora, ukida se rješenje o porodičnom smještaju djeteta, iako roditelji nijesu uvijek u stanju da preuzmu brigu o djetetu. Veoma bitnim smatra i praćenje samog hraniteljstva i pružanje pomoći i podrške hraniteljima i djeci koja su smještena u hraniteljskim porodicama.

Tamara Vlaović, direktorica Centra za socijalni rad u Herceg Novom je saopštila da je u okviru Kampanje „Svako dijete treba porodicu“ Centar za socijalni rad u Herceg Novom u novembru 2013. godine organizovao dva događaja posvećena promociji hraniteljstva. U septembru 2014. godine, u saradnji sa Predstavništvom UNICEF-a u Crnoj Gori i Ministarstvom rada i socijalnog staranja, stručni radnici Centra za socijalni rad su realizovali petodnevnu promociju hraniteljstva na otvorenom bazenu na Škveru u Herceg Novom. I u ovoj godini će nastaviti sa kontinuiranim aktivnostima na promociji hraniteljstva i širenju mreže hranitelja u cilju ostvarivanja najboljeg interesa djeteta.

Sandra Manojlović, student druge godine Ekonomskog fakulteta u Podgorici, je saopštila da je odrasla u hraniteljskoj porodici i upoznala učesnike Javne tribine sa svojim iskustvom. Njeni hranitelji bili su djed i baba koji sada nijesu živi, a tetka je svima njima posvetila cijeli svoj život. Istakla je da se uvijek osjećala sigurnom, voljenom i zaštićenom što je veoma važno za razvoj svakog djeteta. Ocijenila je da je od krucijalnog značaja da djeca odrastaju u toplom porodičnom domu. Izrazila je zadovoljstvo što se tokom Kampanje „Svako dijete treba porodicu“ povećala svijest javnosti o hraniteljstvu, jer se sve više razgovara o tome, ali i djeluje. Smatra da svi ljudi koji imaju mogućnost treba da otvore vrata svog doma nekom djetetu bez roditeljskog staranja, jer će na ljubav i pažnju djeca uzvratiti na isti način. Istakla je da će najveći poklon njenim hraniteljima biti onog dana kada ona bude samostalna osoba, spremna da se suočava sa svim životnim situacijama i preprekama.

Ljubomirka Mira Asović iz Nikšića je učestvovala na Javnoj tribini zajedno sa mužem i kćerkom. Ispričala je učesnicima Javne tribine svoju životnu priču. U septembru 2013. godine kada je njena kćerka u vrtiću sa vaspitačima i drugarima razgovarala o užoj i široj porodici, po povratku iz vrtića kući, djevojčica je saopštila roditeljima da želi da ima brata ili sestru, kao i većina njenih drugara u vrtiću. Tada je bio i sami početak Kampanje „Svako dijete treba porodicu“. Pitali su kćerku da li bi voljela da joj dovedu jednu djevojčicu koja bi se sa njom igrala, odrastala i živjela i njihova kćerka je bila oduševljena time. Nakon toga su pošli u Centar za socijalni rad u Nikšiću i razgovarali sa službenicima Centra kojima su objasnili da imaju kćerku, ali žele da postanu hranitelji. Navela je da su oni pomalo neobičan bračni par i da su se dugo godina borili da postanu roditelji, tako da su kćerku dobili nakon 16 godina braka. U tom periodu od 16 godina dugo su razmišljali i da usvoje dijete. Od stručnog osoblja Centra za socijalni rad dobili su osnovna uputstva o hraniteljstvu. Bilo je neophodno prikupiti veći broj dokumenata, ali su sva ta dokumenta prikupili i sredinom oktobra predali u Centar za socijalni rad i time postali potencijalni hranitelji. Sredinom decembra su je zvali iz Centra za socijalni rad da pitaju da li ona i njen suprug hoće, mogu i žele da uzmu bebu iz porodilišta. Saopštila je da su odlučili da uzmu bebu i postali su prva porodica i prvi bračni par koji je uzeo bebu iz porodilišta. Saznala je da je u međuvremenu još neko to uradio tako da sada nijesu jedini. Njihova beba tada je imala 3-4 dana. U početku nijesu znali da beba treba da provede u porodilištu najmanje

30 dana, ali su im pojasnili da je takva procedura. Kada je beba napunila 30 dana, 13. januara 2014. godine su pošli po bebu i doveli je njihovoj kući. Odmah su odlučili da ukoliko beba bude data na usvajanje, oni usvoje to dijete. Jako je velika odgovornost brinuti o maloj bebi, ali postoje mjesečne kontrole u savjetovalištim i nijesu imali nikakvih problema, jer su im institucije uvijek bile pri ruci, a kao roditelji već su imali iskustvo.

Nastupio je period kada su bili uplašeni kako da se razdvoje od djeteta, a beba je trebala da bude data na usvajanje. Istakla je da su svu dokumentaciju prethodno bili predali tako da su samo uputili zahtjev za usvanje iste bebe i postupak je krenuo iz procedure hraniteljstva u proceduru usvojitelja. Nikad se ne zna da li će odabrati drugi bračni par kao usvojitelje, ali su se ona i suprug borili, razgovarali sa zaposlenima u Centru za socijalni rad kako bi beba bila data njima na usvojenje i naišli na njihovo razumijevanje. Naglasila je da su sedam mjeseci bili hranitelji, a sada su roditelji dvije djevojčice.

Slavica Ilić, pomoćnica direktora Dječijeg doma „Mladost“ u Bijeloj je mišljenja da su oni koji odgajaju djecu u Dječijem domu „Mladost“ najspremniji da pričaju o tome kolika je potreba i želja djeteta da raste u porodici. Zbog toga podržavaju akciju hraniteljstva i spremni su da pomognu hraniteljima koji preuzimaju djecu iz njihove Ustanove, kao i kolegama koji nemaju većeg iskustva u radu sa djecom. Smatra da ljude treba više ohrabrivati da krenu u ovaj proces, jer je procedura pripreme dokumenata takođe zahtjevana. Saopštila je da su transformacijom Dječijeg doma „Mladost“ planirali da dio svog stručnog potencijala iskoriste i predlože da se formira centar koji bi bio podrška hraniteljima, kao i djeci koja iz Doma odlaze u hraniteljske porodice. Smatra da je hraniteljima potrebna stručna podrška u smislu da znaju kako da se ophode prema djetetu koje je određen period života odrastalo u instituciji.

Nikša Kapisoda, hranitelj iz Herceg Novog, je saopštio da je jedan od rijetkih koji je postao hranitelj, a da je sam odrastao u Dječijem domu „Mladost“ u Bijeloj. Život je bio veoma težak, kao i uslovi u Domu u tom periodu, a kada je napunio 18 godina pošao je iz Doma kako bi bio sa tadašnjom djevojkom, a sadašnjom suprugom. Zaposlio se, a nakon toga formirao porodicu i dobio sina i dvije kćerke. Najstarija kćerka koja ima troje djece je izgubila posao, kao i njen suprug i nijesu bili u mogućnosti da brinu o troje djece. Nakon toga su on i supruga odlučili da prihvate njeno najstarije dijete, jer nije želio da odrasta u Domu, s obzirom da je sam imao traume iz Dječijeg doma. Zahvaljujući divnom osoblju koje radi u Centru za socijalni rad brzo su završili proceduru i postali su hranitelji njihovom unuku. Saopštio je da su sada svi zadovoljni. Pozvao je sve ljude da u skladu sa mogućnostima prihvate djecu bez roditeljskog staranja u njihove porodice i pruže djeci ljubav i pažnju.

Jelena Gluščević iz Centra za prava djeteta Crne Gore je izrazila zadovoljstvo što prisustvuje Javnoj tribini na kojoj se govori o veoma važnoj temi. Saopštila je da je veoma važno što su se lokalne samouprave uključile u promociju hraniteljstva i istakla da je Centar za prava djeteta Crne Gore već 15 godina u priči o hraniteljstvu, jer su pružali podršku hraniteljskim porodicama koje su najčešće bile srodničke, dok je sada primijetan rast i nesrodničkih hraniteljskih porodica. Smatra da je neophodno pružiti stručnu podršku i pomoć hraniteljima i djeci koja odrastaju u hraniteljskim porodicama i organizovati određene aktivnosti gdje ta djeca i porodice mogu provoditi zajedničko vrijeme i razmjenjivati iskustva. Podsjetila je da su u Herceg Novom imali Klub hranitelja prije desetak godina i smatra da je to dobar način za pomoć hraniteljskim porodicama i potencijalnim hraniteljima.

Marija Popović, psiholog iz Centra za socijalni rad u Podgorici koja radi u timu za zaštitu djece bez roditeljskog staranja je saopštila da u njenom timu postoji 107 evidentiranih hraniteljskih porodica, od čega deset nesrodničkih. Nakon Kampanje „Svako dijete treba porodicu“ primijetan je porast nesrodničkih hraniteljskih porodica, kao i broj potencijalnih hranitelja. U toku je obuka hraniteljskih porodica koju sprovodi Centar za socijalni rad.

Istakla je da je hraniteljstvo privremeni oblik zaštite djece dok se dijete osamostali, pređe u drugi oblik socijalne zaštite ili na neki drugi način izađe iz sistema socijalne i dječije zaštite. Hranitelj može biti osoba koja ima želju i mogućnost da djetetu obezbijedi uslove za život neophodne za njegov pravilan rast i razvoj. Centar za socijalni rad vrši procjenu i odabir hranitelja u skladu sa važećim zakonskim propisima. Tom prilikom se procjenjuju kapaciteti porodice za brigu o djetetu - motivacija i senzibilitet potencijalnih hranitelja, skladnost odnosa u porodici i minimum neophodnih socijalno-ekonomskih uslova za prijem djeteta u porodicu. Hranitelj može biti pojedinac, porodica ili bračni par.

Marija Popović, psiholog iz Centra za socijalni rad u Podgorici je saopštila da hraniteljstvo predviđa različite vrste porodičnog smještaja i to:

- standardni porodični smještaj-hraniteljstvo koji se obezbjeđuje djeci i mladima bez roditeljskog staranja i djeci i mladima čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama, radi čuvanja, njege i vaspitanja do povratka roditeljima, usvojenja, odnosno osamostaljivanja;

- porodični smještaj-hraniteljstvo uz intenzivnu ili dodatnu podršku koji se obezbjeđuje djetetu koje ima smetnje i teškoće u razvoju, radi zadovoljavanja potreba i podrške u prevazilaženju teškoća;

- urgentni porodični smještaj-hraniteljstvo koji se obezbjeđuje djetetu kada je žrtva ili kada postoji opasnost da će postati žrtva zanemarivanja, zlostavljanja, eksploatacije i nasilja u porodici, kao i u slučaju iznenadne spriječenosti roditelja da brinu o djetetu;

- povremeni porodični smještaj-hraniteljstvo koji se obezbjeđuje djetetu sa smetnjama i teškoćama u razvoju koje živi sa roditeljima ili koristi uslugu porodičnog smještaja-hraniteljstva ili djetetu koje je smješteno u ustanovu socijalne i dječje zaštite i

- porodični smještaj trudnice ili samohranog roditelja sa djetetom do 3 godine starosti, radi podrške roditelju za preuzimanje samostalne brige o djetetu.

Generalni direktor Direktorata za socijalno staranje i dječiju zaštitu u Ministarstvu rada i socijalnog staranja Goran Kuševića, navodeći da je moguće da postoje pritužbe na rad zaposlenih u centrima za socijalni rad, istakao je da su službenici centara za socijalni rad pohađali veliki broj obuka o hraniteljstvu i da će sa obukama nastaviti i u narednom periodu. Pravilnik o hraniteljstvu je usvojen prošle godine i sasvim je drugačiji način rada u odnosu na prethodni period. Ranije je osoba ili porodica nakon ispunjenja uslova za hraniteljstvo i bavljenja hraniteljstvom dostavljala jednom ili dva puta godišnje izvještaj o hraniteljstvu centru za socijalni rad, a stručni radnici centra za socijalni rad su tokom godine obilazili hraniteljske porodice. Sada je drugačija procedura i shodno novim podzakonskim aktima izvještaji se češće dostavljaju, a hraniteljske porodice i korisnici hraniteljstva se često obilaze, preispituje se njihova podobnost, a i sama procedura procjene hranitelja je duža i zahtjevnija. Veoma je važno da se djetetu bez roditeljskog staranja obezbijedi najbolja hraniteljska porodica u kojoj će moći srećno i bezbrižno da živi i koja će mu obezbijediti sve neophodne uslove. Cilj je da se zadovolji najbolji interes djeteta.

Istakao je da je Ministarstvo rada i socijalnog staranja zajedno sa Glavnim gradom Podgorica i Centrom za socijalni rad obezbijedilo dva stana u Podgorici- jedan za dječake, drugi za djevojke koji napuštaju Dječiji dom "Mladost", a nastavljaju školovanje, tako da ih na taj način zbrinjavaju. Saopštio je da je obezbijedena i garsonjera u Bijelom Polju i istakao da će nastaviti sa aktivnostima i u drugim gradovima u Crnoj Gori kako bi obezbijedili punu integraciju ove djece.

Benjamin Perks, šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori je ocijenio da u Crnoj Gori nema dovoljno javne diskusije o tome šta je bitno za razvoj djeteta. Mišljenja je da pojedini roditelji nemaju dovoljno znanja o važnosti ranog razvoja djeteta, jer nije dostupno dovoljno informacija na tu temu. Treba puno raditi na uključivanju sektora zdravstva u brigu o djeci i njihovom ranom razvoju. Saopštio je da djece uzrasta od dvije do šest godina u Crnoj Gori ima oko 22 hiljade, a nešto manje od deset hiljada pohađa ovu vrstu obrazovanja, ali se radi na povećanju obuhvata djece ranim predškolskim obrazovanjem. Smatra da svi treba da doprinesu širenju znanja o važnosti razvoja djeteta u ranom periodu.

Istakao je da mu je čast i privilegija što neke od hranitelja u Crnoj Gori poznaje lično i smatra da su njihove priče i iskustva najbolji način da se promovise ideja hraniteljstva. Kampanja je trajala četiri mjeseca i promovisana je u svim djelovima zemlje tako da su bili u prilici da čuju iskustva hranitelja i djece iz svih krajeva Crne Gore. Smatra da te životne priče treba da posluže kao uzor ostalima. Ocijenio je da se situacija u Dječijem domu "Mladost" značajno promijenila u odnosu na doba kada je gospodin Nikša Kapisoda odrastao u Domu.

Perks je istakao da se UNICEF bavi ovim temama širom svijeta i promovise prava djeteta, ali on je jedini predstavnik UNICEF-a koji lično ima iskustvo odrastanja u domu za djecu. Ocijenio je da to iskustvo svaku osobu obilježi za cijeli život, jer oni nikada ne prestaju da budu djeca koja su odrasla u domu i treba da budu predvodnici u priči o hraniteljstvu. Naveo je da hraniteljstvo nije jedina opcija koja se promovise putem ove Kampanje, već je to jedna od opcija. U saradnji sa Ministarstvom rada i socijalnog staranja rade na sprječavanju da djeca budu napuštena od strane roditelja, zbog čega je neophodno više raditi i razgovarati

sa roditeljima. Treba omogućiti i bolji sistem usvajanja i razvijati sudski sistem koji je veoma važan za donošenje pravovremene odluke kada je dijete zaista spremno za usvajanje.

Šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori smatra da je jedan od najvažnijih aspekata odrastanja mladih ljudi u Crnoj Gori taj što odrastaju sa velikim osjećajem sigurnosti i osjećajem da negdje pripadaju i ističe da je porodica u Crnoj Gori i dalje veoma očuvana.

Pozvao je Predsjednika Opštine Herceg Novi da putem Zajednice opština inicira i pokrene aktivnosti da se obezbijede stanovi svakom djetetu koje napusti Dječiji dom i da to ne budu stanovi dati na privremeno korišćenje, naglašavajući da se u Crnoj Gori radi o malom broju ovih lica pa taj finansijski teret treba svi zajednički da snose.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je pozvao sve prisutne da u domenu svojih nadležnosti urade što je moguće više na popularizaciji i promociji hraniteljstva kako bi se povećao broj hraniteljskih porodica u Crnoj Gori koje će djeci bez roditeljskog staranja pružiti ljubav, pažnju i obezbijediti uslove za normalan i bezbrižan život u okrilju toplog porodičnog doma.

INFORMACIJA O POSJETI ČLANOVA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE SPECIJALNOJ BOLNICI ZA PSIHIJATRIJU „DOBROTA“ U KOTORU, održanoj 2. marta 2015. godine

Delegacija Odbora za ljudska prava i slobode u sastavu: dr Halil Duković, predsjednik Odbora, dr Ljiljana Đurašković, zamjenica predsjednika Odbora i Ljerka Dragičević, član Odbora posjetila je Specijalnu bolnicu za psihijatriju „Dobrota“ u Kotoru, 2. marta 2015. godine.

Posjeti Specijalnoj bolnici za psihijatriju „Dobrota“ u Kotoru koja je upriličena neposredno pred održavanje Javne tribine na temu „Prava djeteta-hraniteljstvo“ u Herceg Novom, prisustvovali su: Blanka Radošević-Marović, pomoćnica ministra za ljudska i manjinska prava, Tamara Milić, savjetnica za inkluzivno obrazovanje u Ministarstvu prosvjete, Vlada Šuković, konsultant u Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori, Marija Popović, psiholog u Centru za socijalni rad u Podgorici, Jelena Gluščević, saradnica u NVO Centar za prava djeteta, Azra Marić, hraniteljka iz Podgorice i Sandra Manojlović koja je odrasla u hraniteljskoj porodici.

Posjeta je organizovana u skladu sa Zaključkom Odbora za ljudska prava i slobode sa 37. sjednice, održane 4. novembra 2014. godine, radi uvida u stanje i stepen poštovanja ljudskih prava lica smještenih u ovoj ustanovi.

Delegaciju Odbora za ljudska prava i slobode i ostale učesnike primili su direktor Specijalne bolnice za psihijatriju doc. dr sc Dragan Čabarkapa i pomoćnik direktora za medicinska pitanja Jovo Đedović.

Direktor Specijalne bolnice za psihijatriju „Dobrota“ u Kotoru, doc. dr sc Dragan Čabarkapa je zahvalio na upriličenoj posjeti navodeći da to rade oni koji imaju senzibilitet prema ovoj djelatnosti, odnosno humani ljudi po svojoj vokaciji, profesiji i biću. Saopštio je da se u ovoj Ustanovi, osnovanoj 1953. godine, prelama socijalna, psihijatrijska i društvena problematika.

Naveo je da u Bolnici ima 240 kreveta, dok se prosječan broj pacijenata na hospitalnom tretmanu kreće od 250 do 280, tako da je njena popunjenost maksimalna, odnosno 110%, jer u bolnici uvijek boravi prosječno oko 20 pacijenata više od broja kreveta, što se postiže dozvoljenim vikendima. U ustanovi praktično da i nema slobodnog kreveta, tako da prijemi predstavljaju objektivni problem, čime se na indirektan način ugrožavaju prava pacijenata.

Direktor je saopštio da ova Bolnica obavlja posao praktično za četiri ustanove koje bi trebalo posebno da postoje u državi i to:

- psihijatrijska bolnica, tj. liječenje psihijatrijskih pacijenata i briga o mentalnom zdravlju građana, što je osnovna djelatnost i dovoljan uslov za postojanje ove bolnice;

- „sudska bolnica”, jer stalno imaju od 60 do 80 pacijenta, navodeći da sudsko odjeljenje, koje broji svega 21 krevet treba da bude pri Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija;

- socijalna ustanova, nešto između bolnice i doma starih, jer imaju preko 100 pacijenata koji bi trebalo da budu otpušteni kada bi imali gdje da odu i budu socijalno zbrinuti, jer je riječ o takozvanim „socijalnim slučajevima”.

- ustanova za liječenje zavisnika koja bi trebalo posebno da egzistira. Tu su oni koji se liječe dobrovoljno i prisilno.

Smatra da je neophodno izgraditi sudsku bolnicu i podsjetio je da je imao sastanak sa potpredsjednikom Vlade Crne Gore, ministrom pravde Duškom Markovićem koji je saopštio da se planirana izgradnja takve bolnice.

Direktor Bolnice je naveo da se suočavaju i sa brojnim finansijskim problemima, jer su 35.000 eura redovni mjesečni materijalni troškovi, a sama hrana je oko 25.000 eura, sudsko obezbjeđenje je 4.000 eura, struja koju moraju redovno plaćati po reprogramu je oko 10.000 eura u zimskim mjesecima, tako da je sadašnja finansijska situacija teža od prošlogodišnje. Istakao je da im svakog mjeseca za osnovne potrebe nedostaje oko 10-15.000 eura, što dodatno otežava rad.

Saopštio je da se dodatna sredstva ne mogu obezbijediti ni iz evropskih fondova, jer oni ne nude sredstva za psihijatrijske bolnice, već razvijaju tzv. “komunalnu psihijatriju” u okviru koje funkcionišu manji centri mentalnog zdravlja, a pacijenti se prate i obilaze u kućnim uslovima i na terenu. U Ustanovi imaju preko 100 pacijenata koji bi mogli biti smješteni u domovima starih ili drugim ustanovama socijalnog tipa. Direktor je saopštio da obezbjeđenje koje postoji samo na sudskom odjeljenju moraju sami da finansiraju, što stvara dodatno opterećenje za veoma skroman budžet Bolnice.

Zamolio je poslanike da prilikom učešća na sjednicama drugih odbora, posebno Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje, a i na samom Plenumu, predstavte viđenje objektivne situacije u ovoj ustanovi radi iznalaženja mogućnosti za njeno poboljšanje.

Direktor Bolnice je saopštio da imaju izuzetno kvalitetan stručni kadar sa 11 specijalista psihijatar/neuropsihijatar, šest ljekara na specijalizaciji iz psihijatrije, tri psihologa, tri socijalna radnika, dva defektologa, 79 medicinskih tehničara, kao i prateće nemedicinske službe, sa ukupno 150 zaposlenih koji uz maksimalne napore odolijevaju ogromnim obavezama i odgovornosti.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je zahvalio na prijemu i saopštio da Odbor za ljudska prava i slobode u kontinuitetu vrši aktivnosti ovog tipa, radi praćenja stanja ljudskih prava lica smještenih u ustanovama. Mišljenja je da na rukovodećim pozicijama u zdravstvenim ustanovama treba da budu pravnici ili ekonomisti i izrazio zadovoljstvo što je u Bolnici u Dobroti upravo takva situacija. Predsjednik je saopštio da su članovi Odbora detaljno upoznati sa stanjem u Ustanovi iz Izvještaja o stanju ljudskih prava u Specijalnoj bolnici, koja je Odboru prethodno dostavljena od Ministarstva zdravlja, na zahtjev, u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine. Smatra zabrinjavajućim što u Bolnici boravi 60 pacijenata kojima je izrečena sudska mjera obaveznog psihijatrijskog liječenja, a Bolnicu dodatno opterećuje oko 100 pacijenata, tzv. socijalnih slučajeva. Nada se da će u budućem periodu biti bolje stanje, ne samo u ovoj, već i svim ostalim zdravstvenim ustanovama u Crnoj Gori.

Poslanica Ljerka Dragičević, osvrćući se na izlaganje Direktora Specijalne bolnice za psihijatriju da bi bilo dobro razvijati “komunalnu psihijatriju”, upitala je na koji način bi se obezbijedila medicinska pomoć i podrška pacijentu i njegovoj porodici u takvim situacijama.

Direktor je saopštio da je u Trstu u decembru prošle godine upoznao njihov model “komunalne psihijatrije”, jer su oni Zakonom još 1974. godine ukinuli psihijatrijsku bolnicu na predlog čuvenog dr Franka Bazalje. Sada funkcionišu preko manjih centara mentalnog zdravlja, pokrivajući, prateći i obilazeći pacijente u kućnim uslovima i na terenu. To dobro funkcioniše, imaju samo manji broj kreveta (do 12) u tim centrima ili par (3) kreveta u Urgentnom centru Opšte bolnice. Ljekari koji su po regijama zaduženi za određene centre za mentalno zdravlje znaju sve o njihovim pacijentima, obilaze ih redovno, a u cijeli proces su uključeni socijalni radnici, psiholozi i medicinske sestre.

Obavijestio je da će oni od 23. do 25.marta 2015. godine boraviti u Kotoru i održaće seminar zaposlenima u Bolnici kako bi ih upoznali sa njihovim iskustvima. Direktor smatra da je to jedina budućnost

i za psihijatriju u Crnoj Gori, ali će trebati više vremena da se ovo prihvati i realizuje u našem zdravstvenom sistemu.

Zamjenica predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Ljiljana Đurašković je upitala Direktora šta im je u ovom trenutku najpotrebnije i da li među zaposlenima imaju dječijeg neuropsihijatra. Direktor je saopštio da bi najbitnije bilo riješiti problem sudskih zatvorenika, ali da je obaviješten da je u ovom trenutku prioritet izgradnja novog zatvora u Bijelom Polju. Takođe, dodao je da bi važno bilo riješiti i “socijalne slučajeve” koji su godinama smješteni u ovoj Bolnici, a nije im neophodno psihijatrijsko liječenje. Upoznao je predstavnike nadležnih državnih organa sa tim problemima, naišao na njihovo razumijevanje, ali nijesu preduzete konkretne aktivnosti i mjere da se problemi riješe. Mišljenja je da bi Ministarstvo rada i socijalnog staranja moglo dijelom da participira u plaćanju troškova za socijalne slučajeve koji borave u Domu dugi niz godina.

Direktor je saopštio da je u saznanju da su u Podgorici odobrene nekolike specijalizacije za dječiju psihijatriju, a jedan od Zaključaka koje je dao u Izvještaju o radu bio je da je neophodno razvijati dječiju psihijatriju i u centrima za mentalno zdravlje koji bi u budućnosti trebalo da prerastu u centre komunalne psihijatrije.

Pomoćnica ministra za ljudska i manjinska prava Blanka Radošević- Marović je ukazala da zaista veliki problem predstavlja sudsko odjeljenje u kojem borave ili su boravili i višestruke ubice i počinioci najtežih krivičnih djela, a za čije obezbjeđenje Bolnica mora sama da izdvaja sredstva. Upitala je koliko je osuđenika sa izrečenom mjerom obaveznog psihijatrijskog liječenja trenutno u bolnici.

Pomoćnik direktora za medicinska pitanja Jovo Đedović je saopštio da je trenutno u Bolnici 56 pacijenata sa izrečenom mjerom obaveznog psihijatrijskog liječenja, na sudskom odjeljenju je 21, koliki je i kapacitet, a sa najtežim krivičnim djelima, ubistvo ili pokušaj ubistva, ih je preko 50% na sudskom odjeljenju. Desetak hronično sudskih pacijenata je na hroničnim odjeljenjima, dio čak i na akutnim odjeljenjima. Pored toga postoje pacijenti sa drugom vrstom mjera bezbjednosti, a to je mjera bezbjednosti liječenja narkomana i alkoholičara. Sada postoji 12 kreveta za alkoholizam i devet za narkomaniju. Obično imaju 4-5 pacijenata sa mjerom obaveznog liječenja narkomana. Kako je broj ovih lica u Crnoj Gori mnogo veći, a krivična djela koja počinjavaju pacijenti iz obje grupe veoma česta, pritisak sudova je veoma veliki i oni ne mogu da prime sve. Jedini način na koji sada mogu da postupaju jeste da, po instrukcijama Ministarstva zdravlja, formiraju listu čekanja. Kada se nekom odredi mjera bezbjednosti, on se stavlja na listu čekanja i u najvećem broju slučajeva čekanje se sprovodi u ZIKS-u, a nakon određenog vremena lice se upućuje kod njih.

Tamara Milić, savjetnica za inkluzivno obrazovanje u Ministarstvu prosvjete je upitala da li u liječenju korisnika psihoaktivnih supstanci imaju saradnju sa Javnom ustanovom za resocijalizaciju i rehabilitaciju korisnika psihoaktivnih supstanci “Kakaricka gora”.

Jovo Đedović je odgovorio da pacijente šalju u tu Ustanovu kada postoji dobra volja od strane pacijenta da se liječi tamo. Problem je što “Kakaricka gora” ne koristi psiho-farmako terapiju, nego instistiraju da se pacijent liječi bez lijekova, a zavisnici često imaju problem zbog prisustva nekih drugih oboljenja, a nerijetko su to i teški duševni poremećaji. U tim situacijama, nelogično je pacijente liječiti bez ikakve terapije. Saopštio je da je poslednjih nekoliko takvih slučajeva i u “Kakarickoj gori” liječeno uz primjenu medikamenata.

Direktor je dodao da Javna ustanova za resocijalizaciju i rehabilitaciju korisnika psihoaktivnih supstanci “Kakaricka gora” nije u sistemu javnog zdravstva, već na nivou lokalne samouprave i ne finansira se iz državnog budžeta, već od sredstava Glavnog grada.

Sekretar Odbora za ljudska prava i slobode Slava Burić se interesovala za realizaciju Preporuke Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore u vezi sa boravkom lica na sudskom odjeljenju dugi niz godina, upitala je da li je moguće da su oni tu smješteni i po 20-30 godina i na koji način se može riješiti taj veliki problem.

Pomoćnik direktora Jovo Đedović je ukazao na slučaj u Americi kada su takve pacijente pustili, pa je jedna trećina završila u zatvoru, druga trećina kao beskućnici, a ostatak nastavio da živi koliko je moguće normalno.

Na pitanje zamjenice predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Ljiljane Đurašković kakva je saradnja sa porodicom pacijenata, direktor Čabarkapa je odgovorio da se saradnja razlikuje od slučaja do slučaja.

Nakon razgovora, članovi Odbora za ljudska prava i slobode su obišli odjeljenja Specijalne bolnice za psihijatriju.

Ocijenjeno je da je potrebna volja i sinhronizovana akcija svih subjekata vlasti i cijelog društva da bi se stanje sistemski poboljšalo i unaprijedila i reformisala psihijatrijska djelatost na savremenim i humanim principima.

INFORMACIJA
O POSJETI ČLANOVA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE
DJEČIJEM DOMU “MLADOST” U BIJELOJ,
održanoj 2. marta 2015. godine

Delegacija Odbora za ljudska prava i slobode u sastavu: dr Halil Duković, predsjednik Odbora, dr Ljiljana Đurašković, zamjenica predsjednika Odbora i Ljerka Dragičević, član Odbora posjetila je Dječiji dom „Mladost“ u Bijeloj, 2. marta 2015. godine.

Na poziv Odbora posjeti Dječijem domu “Mladost” u Bijeloj koja je upriličena neposredno pred održavanje Javne tribine Odbora za ljudska prava i slobode na temu “Prava djeteta- hraniteljstvo” prisustvovali su: Nevenka Stanković, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za prava djeteta, Blanka Radošević-Marović, pomoćnica ministra za ljudska i manjinska prava, Tamara Milić, savjetnica za inkluzivno obrazovanje u Ministarstvu prosvjete, Vlada Šuković, konsultant u Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori, Marija Popović, psiholog u Centru za socijalni rad u Podgorici, Jelena Gluščević, saradnica u NVO Centar za prava djeteta, Azra Marić, hraniteljka iz Podgorice i Sandra Manojlović koja je odrasla u hraniteljskoj porodici.

Posjeta Dječijem domu “Mladost” u Bijeloj organizovana je u cilju upoznavanja sa aktivnostima koje se preduzimaju na planu zaštite djece bez roditeljskog staranja i praćenja aktivnosti koje je Dječiji dom „Mladost“ realizovao u periodu od prethodne posjete Odbora za ljudska prava i slobode ovoj Ustanovi, održane 28. maja 2012. godine.

Delegaciju Odbora za ljudska prava i slobode i ostale učesnike primili su direktor Dječijeg doma Borislav Đukanović i pomoćnica direktora Slavica Ilić sa saradnicima.

Direktor Dječijeg doma „Mladost“ u Bijeloj je izrazio zahvalnost članovima Odbora za ljudska prava i slobode na interesovanju za rad Ustanove kojom rukovodi. Saopštio je da svi zaposleni u Domu ulažu maksimalne napore kako bi život djece bio što bolji i izrazio očekivanje da će se u narednom periodu nastaviti sa trendom poboljšanja uslova u Dječijem domu „Mladost“ u Bijeloj. Nada se da će poslanici u narednom periodu pružiti punu podršku ovoj Ustanovi u realizaciji budućih planova i projekata.

Pomoćnica direktora Dječijeg doma „Mladost“ Slavica Ilić upoznala je članove Odbora sa aktivnostima koje su realizovali na planu ispunjenja preporuka Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore sadržanih u Posebnom izvještaju o stanju ljudskih prava mentalno oboljelih lica smještenih u ustanovama i Zaključka Skupštine Crne Gore („Službeni list CG“, broj 36/11) donešenog povodom razmatranja Posebnog izvještaja Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore o stanju ljudskih prava mentalno oboljelih lica smještenih u ustanovama.

Članovi Odbora su upoznati da je u Domu 95 djece, od čega sedmoro od nula do tri godine. U toku je transformacija Dječijeg doma “Mladost”, a ova Ustanova, kao veliki resurs u sistemu socijalne i dječije zaštite, sa ogromnim iskustvom i radom sa djecom, značajnim kadrovskim i svim ostalim potrebnim kapacitetima, potpuno kompetentno i ozbiljno pristupa sopstvenoj transformaciji kroz izradu različitih projekata. U okviru Doma formiran je tim za pomoć i podršku hraniteljskim porodicama, a pružaju i preventivnu podršku biološkim porodicama u Herceg Novom, Kotoru i Tivtu, što se pokazalo kao dobar servis, tako da bi sa ovim aktivnostima trebalo nastaviti.

Kada je riječ o legislativi, pomoćnica direktora je saopštila da je u periodu od 2012. do 2014. godine, u sklopu sveobuhvatne reforme socijalne i dječije zaštite u Crnoj Gori, usvojeno više važnih dokumenata, a među njima su: Zakon o socijalnoj i dječijoj zaštiti, Strategija starateljstva u Crnoj Gori, Strategija razvoja socijalne i dječije zaštite, Nacionalni plan akcije za djecu, Pravilnik o bližim uslovima i standardima za obavljanje stručnih poslova u socijalnoj i dječijoj zaštiti, Pravilnik o bližim uslovima za pružanje i korišćenje usluga, normativima i minimalnim standardima usluga za smještaj djece i mladih u ustanovu i malu grupnu zajednicu i Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o organizovanju Javne ustanove za smještaj djece i mladih bez roditeljskog staranja i djece čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama. Saopštila je da sva ova dokumenta predstavljaju osnov za sprovođenje transformacije njihove Ustanove. Posebno je naglasila da se u procesima transformacije mora poštovati struka, a istraživanja pokazuju da transformacija i deinstitucionalizacija ustanova mogu dodatno da štete djeci ukoliko je prelaz prebrz, ne uzmu se u obzir potrebe djeteta i ukoliko potrebe djeteta nijesu prioritet.

Saopštila je da je od prethodne posjete Odbora za ljudska prava i slobode u Dječijem domu smanjen broj djece, a smanjenje je uslovljeno: preventivnom pomoći biološkim porodicama, razvojem hraniteljstva, usvojenjima i odrastanjem i osamostaljivanjem.

Broj djece u vaspitnim grupama je smanjen, a samim tim su i rezultati vaspitno-obrazovnog rada bolji. Za svu djecu je obezbijedena primarna zdravstvena zaštita, jer ljekar boravi u Domu svakog dana i on je izabrani pedijatar za sve štice. Iako nemaju stalno zaposlenog logopeda, već je angažovan kao spoljni saradnik, logopedskim tretmanom su obuhvaćena djeca predškolskog i školskog uzrasta. Specijalistički pregledi se obavljaju u Kliničko bolničkom centru u Podgorici i lokalnim specijalističkim službama.

Sva djeca su uključena u obrazovni sistem, osim jedne djevojčice koja zbog stepena smetnji ne može da prati nijedan obrazovni program. Socijalna zaštita u Domu dobro funkcioniše, a za svako dijete su urađeni individualni planovi zaštite čija revizija se obavlja svakih šest mjeseci, a po potrebi i češće. Dobro je organizovano slobodno vrijeme djece u Domu što je takođe veoma važno u razvoju ličnosti djeteta.

Pomoćnica direktora Dječijeg doma Slavica Ilić je saopštila da se broj djece sa smetnjama u razvoju u Domu povećao, a opštinska Komisija za usmjeravanje djece u obrazovni sistem donijela je 42 rješenja, navodeći da su najčešće u pitanju kombinovane razvojne smetnje i poremećaji u ponašanju, dok su kod devetoro djece konstatovane umjerene i teže smetnje u mentalnom razvoju. Istakla je da su sva djeca uključena u obrazovni sistem, zavisno od potencijala djeteta, a za djecu sa umjerenim i težim smetnjama organizovan je prevoz do škole i nazad u pratnji dva personalna asistenta koji prisustvuju nastavi. Saopštila je da određeni broj djece sa smetnjama u razvoju pohađa inkluzivno obrazovanje u srednjim školama, drugi pohađaju specijalna odjeljenja u Zelenici, dok su neki od njih u Centru "1. jun" i u Resursnom centru za sluh i govor Kotoru. Navela je da troje djece obavlja profesionalnu praksu u kuhinji i vešeraju njihove Ustanove, jedan štice u hotelu "Splendid", a jedan u Školi u Kotoru.

Izrazila je nadu da će se svi osposobiti za samostalan život uz minimalnu podršku i da po izlasku iz Dječijeg doma "Mladost" neće nastaviti život u nekoj drugoj instituciji.

Pomoćnica direktora je saopštila da Preporuka iz Posebnog Izvještaja o stanju ljudskih prava mentalno oboljelih lica smještenih u ustanovama koji je sačinio Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, a razmotrio Odbor za ljudska prava i slobode kojom je ukazano na neophodnost izgradnje rampi i liftova nije još ispoštovana. Članovi Odbora su upoznati da je u julu 2011. godine izgrađena prieprojektna dokumentacija u kojoj je konstatovano da ne postoje mogućnosti za postavljanje rampi u samom objektu, već je moguća izgradnja tri prilazne rampe i jedne vertikalne podizne platforme. Predračunska vrijednost Projekata je 29.863,34 eura. U toku su pregovori resornog Ministarstva sa turskom Agencijom za međunarodnu saradnju i koordinaciju "Tika", tako da se nadaju da će se ovaj problem uskoro riješiti.

Istakla je da je saradnja sa drugim institucijama, kako na državnom, tako i na lokalnom nivou, zadovoljavajuća, navodeći da saraduju sa osnovnim i srednjim školama, resursnim centrima u Kotoru i Podgorici, centrima kulture, kao i sa domovima za smještaj djece bez roditeljskog staranja iz zemalja regiona. U okviru saradnje sa domovima iz zemalja regiona održane su tri tematske stručne konferencije koje su bile veoma važne za razmjenu iskustava o funkcionisanju sistema socijalne i dječije zaštite. Imaju dobru saradnju i sa Domom starih u Risnu i dnevnim centrima u okruženju. Pomoćnica direktora je saopštila

da sa nevladinim organizacijama imaju partnerski odnos što omogućava realizaciju brojnih zajedničkih aktivnosti u Domu i izvan njega. Naglasila je da su u nevladinom sektoru prepoznali resurse koji se mogu iskoristiti u instituciji i u razvoju alternativnih oblika zaštite djece van institucije.

Pomoćnica direktora Doma je saopštila da sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore imaju izuzetnu saradnju. Podsjetila je na Mišljenje Zaštitnika upućeno Ministarstvu zdravlja koje im je pomoglo da regulišu adekvatnu zdravstvenu zaštitu za dvije maloljetne šticećenice koje su imale problema sa mentalnim zdravljem. Takođe, podsjetila je da je 25. februara 2013. godine Dječiji dom "Mladost" sa inštiitucijom Zaštitnika potpisao Memorandum kojim se reguliše korišćenje sandučeta za pritužbe, predloge i sugestije djece i mladih. Na zahtjev Dječijeg doma "Mladost" u novembru 2013. godine Zaštitnik je reagovao i dao svoje Mišljenje Ministarstvu prosvjete na Rješenje o isključenju iz škole učenika koji ima poremećaj u ponašanju. Naglasila je da se jedan šticećenik Doma prijavio na javni poziv za izbor članova Mreže zlatnih savjetnika Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

Pomoćnica direktora Dječijeg doma "Mladost" u Bijeloj je zaključila da je u njihovoj Ustanovi stvoreno okruženje koje djeci pruža podršku, zaštitu, sigurnost i pažnju što unapređuje njihove potencijale.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode je zahvalio na svim informacijama navodeći da su detaljno obaviješteni o svemu što je bio predmet interesovanja ove posjete i naveo da očekuje da će se prilikom obilaska Doma još bolje upoznati sa pravim stanjem i uslovima u Domu.

Nevenka Stanković, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore je upitala koliko djece sa smetnjama u razvoju boravi u Domu, da li postoje potpisani ugovori sa Ministarstvom oko angažovanja personalnih asistenata i da li postoji mogućnost da takva lica budu stalno zaposlena.

Pomoćnica direktora je odgovorila da je u Domu 42 djece sa smetnjama u razvoju, a određeni broj personalnih asistenata angažuju putem projekta javnih radova. U vezi sa angažovanjem drugih stručnih lica, kao što su defektolozi i logopedi, saopštila je da je u toku izrada novog akta o sistematizaciji radnih mjesta tako da će voditi računa o svemu tome. Obavijestila je da lica sa smetnjama u razvoju koja su u Domu ne koriste invalidska kolica.

Jelena Gluščević iz Centra za prava djeteta Crne Gore je saopštila da se zahvaljujući saradnji Dječijeg doma "Mladost" u Bijeloj, državnih institucija, lokalnih samouprava i nevladinog sektora realizuje Projekat "Stanovanje uz podršku". Tim projektom se nakon izlaska djece iz Doma obezbjeđuje novi oblik socijalnog servisa i već su od Glavnog grada Podgorica obezbijedene dvije stambene jedinice koje su u potpunosti opremljene. U Bijelom Polju se realizuje sličan projekat. Ocijenila je da je to primjer kako se dobrom saradnjom na svim nivoima ostvaruje najbolji interes djeteta.

Direktor Dječijeg doma "Mladost" u Bijeloj Borislav Đukanović je saopštio da je Odlukom Univerziteta Crne Gore utvrđeno da se jedna stambena jedinica obezbijedi za tu djecu, ali to još nije realizovano, a takođe imaju ponudu prijatelja Doma- organizacije "Riznica mladosti" koji bi jedan njihov plac u Igalu dali u zamjenu za stan djeci koja napuste Dječiji dom radi nastavka školovanja. Smatra da treba voditi računa o kadrovima koji rade sa ovom djecom, kao i o budućem osposobljavanju i zapošljavanju djece.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je ocijenio da se napredak može postići samo zajedničkim, kvalitetnim i koordiniranim djelovanjem svih institucija i izrazio očekivanje da će se u tom smjeru djelovati u narednom periodu.

U neposrednom razgovoru sa djecom i zaposlenima i obilaskom Dječijeg doma, članovi Odbora su se upoznali sa uslovima života i rada u Domu i uvjerali se u kojem stepenu su realizovane Preporuke Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore i Zaključak Skupštine Crne Gore („Službeni list CG“, broj 36/11) donesen povodom razmatranja Posebnog izvještaja Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore o stanju ljudskih prava mentalno oboljelih lica smještenih u ustanovama.

Zaključeno je da je u instituciji stvoreno okruženje koje djeci pruža podršku, zaštitu i pažnju koja unapređuje njihove potencijale.

INFORMACIJA
SA SASTANKA PREDSJEDNIKA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE,
DR HALILA DUKOVIĆA SA ŠEFICOM ODJELJENJA ZA DEMOKRATIZACIJU MISIJE
OEBS-A U CRNOJ GORI, LIOM MAGNAGUAGNO,
održanog 19. marta 2015. godine

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković održao je sastanak sa šeficom Odjeljenja za demokratizaciju Misije OEBS-a u Crnoj Gori Liom Magnaguagno, 19. marta 2015. godine. Sastanak je organizovan na zahtjev Misije OEBS-a u Crnoj Gori, a takođe je bio utvrđen i Planom aktivnosti Odbora za 2014. godinu.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je poželio dobrodošlicu šefici Odjeljenja za demokratizaciju Misije OEBS-a u Crnoj Gori i izrazio zahvalnost Misiji OEBS-a na do sada pruženoj pomoći Parlamentu u procesu demokratizacije, na putu evropskih integracija. Izdvojio je "Smjernice za organizaciju javnih tribina odbora Skupštine Crne Gore" koje je kreirala Misija OEBS-a, a koje su bile od posebne važnosti za Odbor za ljudska prava i slobode prilikom samostalnog organizovanja javnih tribina na različite teme u raznim krajevima Crne Gore. Istakao je da Odbor za ljudska prava i slobode ima jako dobru saradnju sa Misijom OEBS-a i izrazio nadu da će tako biti i ubuduće.

Imajući u vidu cilj sastanka, pružanje ekspertske pomoći Misije OEBS-a Odboru za ljudska prava i slobode u izradi procedura za postupanje u skladu sa Etičkim kodeksom poslanika, predsjednik Odbora je saopštio da je Kodeks usvojen 9. decembra 2014. godine, a da je članom 14 Kodeksa utvrđeno da nadzor nad primjenom i praćenjem poštovanja Kodeksa vrši Odbor za ljudska prava i slobode. Nije siguran da li je to dobro rješenje imajući u vidu ostale brojne nadležnosti ovog Odbora. Od usvajanja Etičkog kodeksa poslanika u decembru 2014. godine do sada Odboru za ljudska prava i slobode nije podnešena nijedna prijava povodom povrede odredaba Kodeksa.

Šefica Odjeljenja za demokratizaciju Misije OEBS-a u Crnoj Gori Lia Magnaguagno je pohvalila Odbor za uspješno realizovanje javnih tribina i podsjetila da je 2011. godine završen Projekat „Jačanje kapaciteta Skupštine Crne Gore“. Nakon toga, Misija OEBS-a više nije imala toliko sredstava na raspolaganju, ali se trudila da ostane prisutna u Parlamentu i da nekim aktivnostima da doprinos i pruži podršku gdje je to potrebno. Čestitala je na usvajanju Etičkog kodeksa poslanika i ocijenila da je njegovo usvajanje veoma važno za unapređenje integriteta i odgovornosti Skupštine Crne Gore i svih poslanika.

Kako bi sprovođenje Etičkog kodeksa bilo uspješno, neophodno je uspostaviti procedure, što je još jedna od obaveza Odbora za ljudska prava i slobode. OEBS-ova Kancelarija za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR) u Varšavi posjeduje Studiju koja sadrži analizu uporednih iskustava o primjeni Etičkog kodeksa u parlamentima određenih država. Lia Magnaguagno je ponudila pomoć u uspostavljanju procedura za postupanje u skladu sa Etičkim kodeksom ističući da bi veliko iskustvo ODIHR-a u ovoj oblasti pomoglo Odboru za ljudska prava i slobode. Interesovalo je šta Odbor očekuje od Etičkog kodeksa poslanika i na koji način će se uspostaviti procedure.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je iznio dileme koje Odbor ima u vezi sa usvojenim Etičkim kodeksom poslanika. Napominjući da do sada nije bilo podnešenih prijava povodom povrede Kodeksa, saopštio je da se već sa prvim slučajem mogu očekivati određeni problemi koji se u ovom trenutku ne mogu pretpostaviti. Mišljenja je da je crnogorski Parlament po kulturi dijaloga među poslanicima lider u region i izrazio je uvjerenje da neće biti puno slučajeva kršenja Etičkog kodeksa. Saopštio je da bi se potencijalni problemi mogli javiti prilikom donošenja odluka o postojanju povrede odredaba Kodeksa, jer je za očekivati da će u tim situacijama poslanici odlučivati na osnovu partijske pripadnosti. Podsjetio je da su Nactom Etičkog kodeksa poslanika bile predviđene strožije sankcije, čak i novčane kazne. U vezi sa načinom podnošenja prijave povodom povrede Kodeksa nedoumica je da li treba izraditi formular za tu namjenu. Naveo je da je rok za donošenje odluke od dana podnošenja prijave 30

dana. Podsjetio je da je Nacrt Etičkog kodeksa poslanika predviđao formiranje posebnog Odbora (Odbora za etička pitanja), u čijoj nadležnosti bi bio nadzor nad primjenom i praćenjem poštovanja kodeksa. Nepoznanice u vezi sa Kodeksom postoje, a vjerovatno će ih biti više kada se podnese prva prijava.

Lia Magnaguagno, šefica Odjeljenja za demokratizaciju Misije OEBS-a je predložila organizovanje jednodnevne obuke za poslanike, članove Odbora za ljudska prava i slobode, na kojoj bi bili u prilici da, sa ekspertima ODIHR-a, razriješe postojeće nedoumice i eventualne probleme u vezi sa primjenom Etičkog kodeksa poslanika.

Predsjednik Odbora je sa zadovoljstvom i zahvalnošću prihvatio ponuđenu ekspertsku pomoć i predložio i upoznavanje sa konkretnim primjerima, kao najbolji način za prepoznavanje nedoumica i načina za njihovo rješavanje. Imajući u vidu da se u postupku povodom prijave povrede Kodeksa mora održati rasprava na kojoj poslanik protiv koga je prijava podnesena, ima pravo da iznese svoje viđenje okolnosti navedenih u prijavi, a da Odbor na raspravu može pozvati i eventualne svjedoke, predsjednik Odbora pretpostavlja da se takva rasprava može pretvoriti u političku diskusiju.

Lia Magnaguagno je saopštila da je riječ o procesu koji nije lak, a da je njegov cilj da se misli o interesu svih i da se pokušaju prevazići političke razlike. Smatra da će vremenom ovaj proces biti lakši, ali se mora stvoriti svijest o ovim pitanjima.

Dr Halil Duković je mišljenja da samo postojanje Etičkog kodeksa poslanika ima preventivno djelovanje. Razumijevajući nedoumice koje Odbor za ljudska prava i slobode ima po ovom pitanju, šefica Odjeljenja za demokratizaciju Misije OEBS-a je predložila da učešće u planiranoj obuci uzmu i poslanici iz regiona koji imaju iskustva u primjeni kodeksa, kako bi upoznali članove Odbora sa najboljim praksama i izazovima sa kojima su se suočavali.

Predsjednik Odbora je saopštio da bi veliki broj prijava zbog povreda odredaba kodeksa postojao u periodu prije raspisivanja referenduma o nezavisnosti Crne Gore, ali tada Kodeks nije ni postojao. Nakon sticanja nezavisnosti, kultura dijaloga u Skupštini Crne Gore je znatno napredovala. Etički kodeks poslanika jeste novina za crnogorski Parlament, ali njegovo postojanje je neophodno. Istakao je da će razmjena iskustava sa poslanicima iz parlamenata drugih država biti izuzetno korisna i značajna.

Šefica Odjeljenja za demokratizaciju Misije OEBS-a je najavila dalje razgovore sa Kancelarijom za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR), ostavljajući mogućnost za njihove dodatne predloge s obzirom na iskustvo koje ODIHR posjeduje u ovoj oblasti.

Predsjednik Odbora je ponovio da će ekspertaska pomoć, kao i pomoć parlamentaraca iz drugih država biti od izuzetnog značaja kada dođe do pokretanja postupka za povredu Kodeksa. Kao najveći izazov je istakao pokušaj donošenja odluke o povredi Kodeksa koja se zasniva na činjenicama, a ne na političkoj pripadnosti poslanika.

Po završetku razgovora o glavnoj temi, Etičkom kodeksu poslanika, Lia Magnaguagno je dala mogućnost predsjedniku Odbora da, ukoliko želi, otvori još neka pitanja u vezi sa ovim Odborom.

Dr Halil Duković je istakao da Odbor čiji je predsjednik radi na razvoju ljudskih prava i sloboda i ocijenio da je Crna Gora na dobrom putu. Nijesu u potpunosti zadovoljni postojećim stanjem, već postoji još prostora za napredovanje. Mišljenja je da je saradnja Odbora za ljudska prava i slobode i Misije OEBS-a u Crnoj Gori izuzetno dobra i izrazio nadu da će tako biti i u budućnosti. Sugestije i iskustva Misije OEBS-a su uvijek značajni i dobrodošli.

Lia Magnaguagno je izrazila zadovoljstvo zbog veoma pozitivnih iskustava u saradnji sa Odborom za ljudska prava i slobode i pokazala spremnost za dalji razvoj saradnje.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode je iskoristio priliku da ukratko upozna predstavnicu OEBS-a sa radom Odbora. Naveo je da predstoji usvajanje Plana aktivnosti Odbora za 2015. godinu i upoznao je sa dosadašnjom praksom prosljeđivanja Predloga plana aktivnosti međunarodnim organizacijama sa sjedištem u Crnoj Gori, državnim institucijama i nevladinim organizacijama koje se bave zaštitom ljudskih prava, kako bi njihovi predstavnici dostavili svoje sugestije. S tim u vezi, obavijestio je predstavnicu OEBS-a da će joj proslijediti Predlog plana radi njihovih predloga i sugestija. Naglasio je da Odbor za ljudska prava i slobode često organizuje javne tribine i posjećuje ona mjesta gdje po prirodi posla je moguće očekivati kršenje ljudskih prava. Odbor je posjetio Zavod za izvršenje krivičnih sankcija u Spuzi, Zatvor u Bijelom Polju, Pritvorsku jedinicu u Podgorici, Specijalnu bolnicu za psihijatriju

“Dobrota” u Kotoru i Dječiji dom “Mladost” u Bijeloj. Obilazak ovih institucija se kontinuirano vrši. Konstatovao je da je Misija OEBS-a bila uključena u mnoge dosadašnje aktivnosti Odbora i izrazio nadu da će se takva saradnja nastaviti na obostrano zadovoljstvo.

Šefica Odjeljenja za demokratizaciju Misije OEBS-a je obavijestila da će Predlog plana aktivnosti Odbora za 2015. godinu proslijediti i Odjeljenju za vladavinu prava i ljudska prava, sa kojim je Odbor za ljudska prava i slobode već saradivao. Oba Odjeljenja će se potruditi da, iz svojih nadležnosti, daju sugestije na Predlog plana. Najavila je da će proslijediti Studiju ODIHR-a koja sadrži analizu uporednih iskustava o primjeni Etičkog kodeksa u parlamentima određenih država. Ocijenila je da će od Studije korisnija biti razmjena iskustava na planiranoj obuci.

Predsjednik Odbor je ocijenio da bi bilo od značaja ukoliko bi obuka bila planirana u što skorijem periodu i dodao da će od prvog slučaja kršenja Etičkog kodeksa zavisiti i način postupanja po budućim prijavama.

Uzimajući u obzir obaveze eksperata ODIHR-a, ali i članova Odbora za ljudska prava i slobode, sagovornici su bili saglasni da bi najbolje bilo da se obuka održi u Crnoj Gori u septembru 2015. godine.

Sagovornici su izrazili zadovoljstvo sastankom, uz nadu da će dobra saradnja Odbora za ljudska prava i slobode i Misije OEBS-a u Crnoj Gori biti nastavljena i u narednom periodu.

INFORMACIJA
SA SASTANKA PREDSJEDNIKA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE,
DR HALILA DUKOVIĆA SA PREDSJEDNIKOM SAVJETA ZA GRAĐANSKU KONTROLU
RADA POLICIJE, ALEKSANDROM SAŠOM ZEKOVIĆEM,
održanog 19. marta 2015. godine

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković održao je sastanak sa predsjednikom Savjeta za građansku kontrolu rada policije Aleksandrom Sašom Zekovićem, 19. marta 2015. godine.

Sastanak je održan na inicijativu Predsjednika Savjeta za građansku kontrolu rada policije u cilju uspostavljanja saradnje Odbora za ljudska prava i slobode i Savjeta.

Predsjednik Savjeta za građansku kontrolu rada policije je ocijenio da je uloga Odbora za ljudska prava i slobode veoma važna, jer Odbor svojim aktivnostima doprinosi promociji, zaštiti i afirmaciji ljudskih prava i sloboda.

Saopštio je da je na 50. sjednici Savjeta, održanoj krajem januara 2015. godine, izabran za predsjednika Savjeta, navodeći da po Poslovniku o radu postoji mogućnost promjene predsjednika na godišnjem nivou. Odlučeno je da on, kao predstavnik organizacija koje se bave zaštitom ljudskih prava i sloboda preuzme predsjedavanje kako bi se osnažila inicijativa Savjeta prema javnosti i demokratskim strukturama.

Naveo je da Savjet za građansku kontrolu rada policije postupa po pritužbama građana i policijskih službenika. U početnim godinama rada Savjeta policijski službenici su upućivali veliki broj pritužbi, a kasnije je to svedeno na minimum. Naglasio je da je Savjet uvijek nastojao da zauzme partnerski odnos prema policiji kako bi joj pomogli da osnaži svoj kredibilitet. Predsjednik Savjeta za građansku kontrolu rada policije je ocijenio da su se u policiji desile veoma značajne promjene koje su rezultirale dobrim rezultatima. Mišljenja je da je policija pod snažnim političkim i medijskim pritiskom, a pozitivne promjene koje se dese u policijskoj službi ostaju najčešće neprimijećene. Smatra da je poseban pritisak na kriminalističku policiju. Zbog brojnih događaja stvara se prilično negativan odnos prema policiji, o čemu svjedoče i rezultati istraživanja koji prikazuju pad povjerenja u policiju. Mišljenja je da treba preduzeti aktivnosti kako bi se u međunarodnoj i domaćoj javnosti unaprijedio kredibilitet policije.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je saopštio da je Odbor za ljudska prava i slobode otvoren za saradnju sa svim subjektima. Veoma važnom smatra razmjenu mišljenja o radu policije u Crnoj Gori i slaže se da svakom zaposlenom treba stvoriti uslove u kojima može obavljati posao

bez pritiska. Istakao je da je Odbor za ljudska prava i slobode u dosadašnjem radu, između ostalog, pratio i položaj lica lišenih slobode, s akcentom na postupanje policijskih službenika prema njima i uslove za smještaj ovih lica. Ukazao je da je Odbor razmotrio Poseban izvještaj o stanju prostorija Uprave policije za zadržavanje lica lišenih slobode, kao i Informacije o postupanju Uprave policije po preporukama Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore sadržanim u Posebnom izvještaju. Takođe, Odbor je razmotrio Godišnji izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2013. godinu. Kontinuiranim praćenjem stanja u ovoj oblasti, kroz nadzornu i kontrolnu ulogu, ocijenjeno je da je ostvaren značajan napredak u ovoj oblasti i poboljšana položaj lica lišenih slobode.

Predsjednik je podsjetio da su članovi Odbora za ljudska prava i slobode, radi praćenja stanja u ovim ustanovama, posjetili Zavod za izvršenje krivičnih sankcija, Zatvor u Bijelom Polju i Pritvorsku jedinicu Centra bezbjednosti u Podgorici. Ocijenio je da je ostvaren značajan iskorak u pogledu poboljšanja stanja ljudskih prava lica lišenih slobode, a realizacija preostalih aktivnosti uglavnom zavisi od finansijskih sredstava.

Predsjednik Duković je saopštio da Odbor posebnu pažnju posvećuju zaštiti prava pripadnika ranjive populacije, marginalizovanih društvenih grupa, ocjenjujući da je i u ovoj oblasti ostvaren napredak, ali ima prostora i za dalje poboljšanje. Istakao je da je posebno važno da se licima sa invaliditetom obezbijedi pristup objektima u javnoj upravi kako bi mogli obavljati svakodnevne aktivnosti.

Predsjednik Savjeta za građansku kontrolu rada policije smatra da je neophodno preduzeti aktivnosti kako bi se obezbijedilo da policija bude dostupna svim građanima, naglašavajući da se licima sa invaliditetom mora obezbijediti pristup policijskim organima i institucijama. Lica sa invaliditetom se suočavaju sa brojnim problemima kada moraju da komuniciraju sa policijom. Kada je riječ o dostupnosti policije, mišljenja je da je ona poboljšana na način što se redovno ažurira web sajt Ministarstva unutrašnjih poslova-Uprave policije i blagovremeno odgovaraju na zahtjeve građana, ali je neophodno obezbijediti fizičku dostupnost. Lokalni centri i odjeljenja bezbjednosti su stariji objekti koji uglavnom nijesu prilagođeni licima sa invaliditetom, pa treba razmišljati o izgradnji mogućih rješenja, kao što su pokretne rampe.

Smatra da Odbor za ljudska prava i slobode i Savjet za građansku kontrolu rada policije treba da upute apel da se riješe problemi fizičke pristupačnosti osobama sa invaliditetom, jer se službene izjave od lica sa invaliditetom mogu uzimati samo u službenim policijskim prostorijama. Složio se sa ocjenom Predsjednika Odbora da je stanje u prostorijama za zadržavanje lica lišenih slobode značajno unaprijeđeno, ocjenjujući da je u mnogim razvijenijim državama Evropske unije stanje znatno lošije.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je naveo da je Odbor za ljudska prava i slobode više puta razmatrao pitanja koja se odnose na prava lica sa invaliditetom, a posebnu pažnju je posvećivao pristupačnosti. Podsjetio je da je Vlada Crne Gore donijela Akcioni plan prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti za 2014. godinu kojim je definisano 13 prioritetnih objekata i opredijeljeno je oko 400 000 eura za realizaciju ovih aktivnosti. Nažalost, nijedan od tih objekata još uvijek nije prilagođen, ali su aktivnosti u toku. Podsjetio je da je Odbor za ljudska prava i slobode povodom obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava, 10. decembra 2014. godine u Skupštini Crne Gore organizovao Konferenciju na temu „Pristupačnost i lica sa invaliditetom“. Predsjednik je izrazio očekivanje da će tokom ove godine Skupština biti prilagođena za pristup licima sa invaliditetom, ukazujući da je bilo problema u realizaciji ove obaveze i zbog starosti objekta.

Predsjednik Odbora smatra da bi zbog ograničenih finansijskih sredstava Ministarstva unutrašnjih poslova-Uprave policije trebalo odrediti prioritetne objekte u kojima će se obezbijediti pristup. Takođe, trebalo bi zahtijevati Informaciju o pristupačnosti centara bezbjednosti/odjeljenja bezbjednosti Uprave policije licima sa invaliditetom i na osnovu toga planirati dalje aktivnosti. Saopštio je da je Odbor za ljudska prava i slobode na 47. sjednici, održanoj 5. marta 2015. godine razmotrio Godišnji izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2013. godinu u kojem su sadržane i preporuke Zaštitnika ljudskih prava i sloboda o aktivnostima koje je neophodno preduzeti radi unapređenja položaja lica lišenih slobode, među kojima je i obaveza obezbjeđivanja pristupa licima sa invaliditetom svim ovim objektima. Istakao je da je Odbor za ljudska prava i slobode zahtijevao od Zaštitnika da prilikom podnošenja narednog Izvještaja obavijesti i o stepenu realizacije svih preporuka iz Izvještaja za 2013. godinu.

Predsjednik Odbora je informisao Predsjednika Savjeta da će uskoro Odbor za ljudska prava i slobode usvojiti Plan aktivnosti za 2015. godinu, a prethodno će Predlog plana biti upućen brojnim subjektima, pa i predsjedniku Savjeta za građansku kontrolu rada policije radi davanja predloga i sugestija.

Predsjednik Savjeta za građansku kontrolu rada policije se osvrnuo i na zapošljavanje lica sa invaliditetom u policiji, ističući da nema zabilježenih slučajeva da lica sa invaliditetom rade u policiji na vidljivim mjestima. U cilju izgradnje novog imidža policije u zajednici, smatra da bi bilo dobro da se određeni broj lica sa invaliditetom zaposli u policiji, makar jedna vidljiva osoba koja bi bila zadužena i za komunikaciju policije sa nevladinim organizacijama koje se bave pravima lica sa invaliditetom. Podsjetio je da je u periodu kad je direktor Uprave policije bio Veselin Veljović organizovan sastanak sa predstavnicima nevladinih organizacija koje se bave zaštitom prava osoba sa invaliditetom i dogovoreno je da se zaposli makar jedna osoba sa invaliditetom u policiji, ali nevladine organizacije nijesu predložile kandidata. Saopštio je da je rukovodstvo Ministarstva unutrašnjih poslova- Uprave policije saglasno sa ovim predlogom, ali je neophodno sprovesti adekvatnu zakonsku proceduru.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je istakao da je cilj Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom da se što veći broj ovih lica zaposli, a ne da se plaća poseban doprinos Fondu za profesionalnu i zapošljavanje lica sa invaliditetom, što je, nažalost, u dosadašnjem periodu bila praksa. Predsjednik Odbora se složio sa predlogom da bi, u skladu sa zakonskim mogućnostima i raspoloživim budžetskim sredstvima, trebalo razmotriti mogućnost zaposlenja lica sa invaliditetom na nekom vidljivom mjestu u Ministarstvu unutrašnjih poslova-Upravi policije.

Aleksandar Zeković je govorio i o zastupljenosti pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u državnim organima, sa posebnim osvrtom na Upravu policije. Na osnovu preporuka Savjeta za građansku kontrolu rada policije Policijska akademija je kreirala mjere afirmativne akcije za upis pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica. Ukazao je da u poslednjih dvije godine nije bilo nijednog „pitomca“ koji je završio Policijsku akademiju, a da je zasnovao radni odnos u MUP-u, zbog mjera štednje i ekonomske krize. Saopštio je da istraživanja ukazuju da u sredinama gdje uglavnom živi manjinska populacija postoji nedovoljna zainteresovanost mladih ljudi, pripadnika manjina za policijsku profesiju, a i kada se prijave na konkurs za upis na Policijsku akademiju, najčešće to budu nedovoljno kompetentni kandidati. Takođe, smatra da bi savjeti manjinskih naroda mogli da daju stipendije pripadnicima manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica koji bi upisivali Policijsku akademiju. Saopštio je da će Policijska akademija organizovati promocije u školama u kojima je zastupljen značajan broj pripadnika manjinskih naroda.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode smatra da je neophodno da pripadnici manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica posjeduju znanje i diplome za obavljanje poslova koji su u nadležnosti Uprave policije. Ukazao je da su pripadnici manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica znatno manje zastupljeni u državnim organima, nego što je njihova procentualna zastupljenost u ukupnom stanovništvu Crne Gore. Mišljenja je da bi trebalo primjenjivati princip afirmativne akcije prilikom upisa ovih kandidata na Policijsku akademiju. Istakao je da nacionalni savjeti još uvijek ne obavljaju sve zadatke utvrđene Zakonom o manjinskim pravima i slobodama.

Predsjednik Savjeta za građansku kontrolu rada policije je ukazao i na probleme u oblasti porodičnog nasilja i primjenu policijskih ovlašćenja u ovoj oblasti. Saopštio je da policijski službenici i dalje slučajeve porodičnog nasilja smatraju intimnim problemom porodice i često su skloni da zajedno sa onim ko je agresor učestvuju u dogovoru o povlačenju pritužbe od strane žrtve na koju se vrši pritisak. Mišljenja je da se Zakon u domenu zaštitnih mjera neadekvatno primjenjuje. Kada se prijavi porodično nasilje, njihova aktivnost se najčešće svodi na isključivanje žrtve iz porodice i smještaj u skloništu za žrtve porodičnog nasilja. Za pohvalu je stanje u Opštini Nikšić gdje je od 44 izrečene mjere u više od pola slučajeva primijenjena mjera udaljenja agresora iz kuće. Saopštio je da je sa Ministarstvom unutrašnjih poslova dogovoreno da se izradi Priručnik koji bi sadržao osnovne podatke o porodičnom nasilju, kao i modele zapisnika, prijave, obraćanja centru za socijalni rad kako bi policijci mogli da djeluju po uputstvima iz tog Priručnika.

Predsjednik Odbora je ukazao da postoji veliki broj neprijavljenih slučajeva porodičnog nasilja.

Aleksandar Saša Zeković se osvrnuo i na odnos pripadnika policije i cjelokupnog društva prema LGBT populaciji. Saopštio je da kontakt policajci za saradnju sa LGBT populacijom ocjenjuju da tolerancija policije prema pripadnicima LGBT populacije nije na zadovoljavajućem nivou. Podsjetio je da postoji LGBT kontakt mreža, ali kad je trebao da se objavi Priručnik o zadacima LGBT kontakt mreže nastao je snažan otpor svih kontakt policijaca koji nijesu željeli da se njihova fotografija objavi u tom Priručniku. Vođeni iskustvom Kanade, Sjedinjenih Američkih Država i Holandije smatrali su važnim da direktor Uprave policije uputi internu poruku da se neće tolerisati netolerancija policajaca prema LGBT populaciji.

Zeković je saopštio da je bio protiv organizacije povorki ponosa, jer se ogromna finansijska sredstva utroše na obezbjeđivanje povorki i predlagao je nevladinim organizacijama da u saradnji sa Vladom Crne Gore dogovore da se nekoliko godina ne organizuju povorke ponosa, jer bi mnogo bolje bilo da se ta sredstva usmjere na pripremu i štampanje udžbenika kako bi se mladi ljudi edukovali o ovim pitanjima i na taj način bili pripremljeni za prihvatanje LGBT populacije.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je ocijenio da je ovo veoma osjetljiva oblast i da postoji napredak u zaštiti prava pripadnika LGBT populacije, ali se svijest društva može mijenjati samo postepeno, naglašavajući da je Crna Gora još uvijek veoma tradicionalno društvo. Mišljenja je da i pripadnici LGBT populacije moraju biti obazrivi sa svojim aktivnostima kako ne bi izazvali kontraefekte.

Predsjednik Savjeta za građansku kontrolu rada policije je predložio da se razmotri mogućnost organizovanja zajedničke sjednice Odbora za ljudska prava i slobode, Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje i Odbora za evropske integracije na temu "Evropske integracije, policija i ljudska prava". Saopštio je da će Vlada Crne Gore biti domaćin Ajdaho konferencije posvećene LGBT populaciji, koja će se održati od 9. do 11. maja 2015. godine. Akcenat će biti posvećen odnosu policije prema pripadnicima LGBT zajednice, a učešće na ovoj Konferenciji do sada je potvrdilo 12 ministara iz zemalja Evropske unije, uključujući i evropsku komesarku za pravdu, Vivijan Reding.

Predsjednik Duković je izrazio spremnost za održavanje tematske sjednice, ali i ukazao na potrebu dogovora sa predsjednicima navedenih odbora. Neophodno je da Predsjednik Savjeta za građansku kontrolu rada policije uputi inicijativu za održavanje tematske sjednice, a biće potrebno pripremiti i adekvatan materijal, kao i listu učesnika. Smatra da bi najbolje bilo da se ta sjednica održi u III ili IV kvartalu 2015. godine.

Sagovornici su izrazili očekivanje da će saradnja Odbora za ljudska prava i slobode i Savjeta za građansku kontrolu rada policije kroz konkretne aktivnosti biti nastavljena tokom godine.

INFORMACIJA
O POSJETI POLAZNIKA XX GENERACIJE ŠKOLE LJUDSKIH PRAVA
ODBORU ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE,
održanoj 26. marta 2015. godine

Polaznici XX generacije Škole ljudskih prava koju realizuje Centar za građansko obrazovanje, uz podršku Ambasade Sjedinjenih Američkih Država, posjetili su Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore 26. marta 2015. godine.

Polaznike XX generacije Škole ljudskih prava primili su: dr Halil Duković, predsjednik Odbora, dr Ljiljana Đurašković, zamjenica predsjednika Odbora i članovi: Rešad Sijarić i Snežana Jonica.

Posjeta je organizovana u okviru Programa rada XX generacije Škole ljudskih prava koju pohađa 29 srednjoškolaca sa teritorije cijele Crne Gore, a kojim je utvrđena posjeta institucijama koje se bave promocijom i zaštitom ljudskih prava. S obzirom da je Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore prepoznat kao važan činilac zaštite i unapređenja ljudskih prava, polaznici Škole su iskazali posebnu zainteresovanost za rad ovog radnog tijela.

Ovo je druga posjeta polaznika Škole ljudskih prava Odboru za ljudska prava i slobode s obzirom da su polaznici XIX generacije takođe posjetili Odbor, 3. februara 2015. godine.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je poželio dobrodošlicu polaznicima XX generacije Škole ljudskih prava i upoznao ih sa nadležnostima Odbora navodeći da je to jedan od četrnaest stalnih odbora Skupštine Crne Gore. Pored stalnih odbora, moguće je posebnom odlukom Skupštine obrazovati privremene odbore kojima se utvrđuje određeni zadatak, sastav i rok za izvršenje zadatka, a po završetku posla, odnosno istekom roka za koji je obrazovan privremeni odbor prestaje sa radom.

Predsjednik Odbora je saopštio da je nadležnost Odbora za ljudska prava i slobode utvrđena članom 44 Poslovnika Skupštine Crne Gore. Odbor je prepoznat po izuzetno dobroj saradnji sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore, državnim organima koji se bave pitanjima ljudskih prava i sloboda, kao i sa međunarodnim organizacijama sa sjedištem u Crnoj Gori i nevladinim sektorom koji se bavi pitanjima zaštite ljudskih prava.

Pored uloge u donošenju zakona, Odbor prati implementaciju zakona, putem kontrolne i nadzorne uloge, organizovanjem kontrolnih saslušanja, razmatranjem izvještaja koje nadležni državni organi shodno zakonu dostavljaju Skupštini Crne Gore i informacija koje nadležni državni organi dostavljaju na zahtjev Odbora, u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine. Takođe, saopštio je da je Odbor organizovao i značajan broj javnih tribina na različite teme u raznim krajevima Crne Gore kako bi uspostavio direktan kontakt poslanika sa građanima. Potrebno je poboljšati implementaciju donešenih zakona. Predsjednik je informisao učesnike posjete da je u 2014. godini Odbor za ljudska prava i slobode razmotrio osam predloga zakona, osam izvještaja i imao 12 međunarodnih aktivnosti, a članovi Odbora su učestvovali na brojnim konferencijama, okruglim stolovima i seminarima.

Izrazio je očekivanje da će se i u narednom periodu nastaviti dobra saradnja Odbora za ljudska prava i slobode sa svim institucijama koje se bave promocijom i zaštitom ljudskih prava, kao i sa međunarodnim organizacijama sa sjedištem u Crnoj Gori i nevladinim organizacijama.

Polaznici Škole ljudskih prava su postavili sledeća pitanja:

- Da li su članovi Odbora za ljudska prava i slobode zadovoljni stanjem ljudskih prava u Crnoj Gori?

- Koji je najveći uspjeh Odbora za ljudska prava i slobode?

- Kada će Skupština Crne Gore obezbijediti adekvatan pristup osobama sa invaliditetom?

- Kako Odbor za ljudska prava i slobode saraduje sa drugim institucijama koje se bave promocijom i zaštitom ljudskih prava?

- Kakav je stav Predsjednika Odbora prema predlogu da se zaposlenim ženama koje imaju troje ili više djece dodijeli doživotna mjesečna naknada?

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode je saopštio da niko u potpunosti nije zadovoljan stanjem ljudskih prava i zadovoljni ćemo biti kada ispunimo sve kriterijume u ovoj oblasti, odnosno kada Crna Gora bude članica Evropske unije. Zadovoljan je urađenim, ostvaren je ogroman napredak, ali prostora za poboljšanje ima još.

Smatra da je teško odrediti koji je najveći uspjeh Odbora, jer se u proteklom periodu Odbor bavio različitim temama iz svoje nadležnosti i postignuti su brojni uspjesi. Cijeni da je najteže promijeniti svijest građana i time je najmanje zadovoljan.

U vezi sa obezbjeđivanjem pristupa osobama sa invaliditetom Skupštini Crne Gore, predsjednik Odbora dr Duković je saopštio da se o tom problemu više puta govorilo i u samoj Skupštini i podsjetio da su predstavnici Skupštine nedavno održali sastanak sa šefom Jedinice za Crnu Goru u Generalnom direktoratu Evropske komisije za susjedsku politiku i pregovore o proširenju, Dirk Langeom na kojem je bilo riječi o ovoj temi. Istakao je da je Vlada Crne Gore donijela Akcioni plan za prilagođavanje objekata u javnoj upotrebi za pristup licima smanjene pokretljivosti kojim je definisano 13 prioritetnih objekata, Budžetom za 2014. godinu bila su opredijeljena sredstva u iznosu od 400 000 eura, ali nijedan od ovih objekata još uvijek nije prilagođen osobama sa invaliditetom. Stare objekte je veoma teško prilagoditi, dok novoizgrađeni imaju prilagođen pristup za osobe sa invaliditetom. Istakao je da je u toku tender za Skupštinu Crne Gore i nada se da će posao biti završen do juna 2015. godine.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode je saopštio da sjednicama Odbora, po pozivu, prisustvuju predstavnici institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, nadležnih državnih

organa, međunarodnih organizacija sa sjedištem u Crnoj Gori i nevladinog sektora. Sjednice Odbora prate predstavnici medija, a rad ovog radnog tijela je veoma transparentan i na web sajtu Skupštine se objavljuju informacije i izvještaji o radu Odbora. Smatra da je učešće predstavnika međunarodnih organizacija i nevladinog sektora doprinijelo poboljšanju kvaliteta rada Odbora za ljudska prava i slobode.

Komentarišući predlog da se zaposlenim ženama koje imaju troje ili više djece dodijeli doživotna mjesečna naknada Predsjednik Odbora je saopštio da je to veoma osjetljiva tema koja zahtijeva dublju analizu. Istakao je da je dobra ideja, ali u ovom trenutku veoma teško održiva. Ukoliko se želi da budžet bude stabilan i održiv potrebno je da bude 4-5 zaposlenih radnika u odnosu na jednog penzionera, a u Crnoj Gori stanje je takvo da je jedan i po zaposleni radnik u odnosu na jednog penzionera. Ako se nastavi sa trendom uvećanja broja penzionera, a da se ne uvećava broj radnika, penzijski sistem će biti neodrživ. Sada je u Crnoj Gori 125 000 penzionera, a 170 000 radnika. Postavlja se pitanje šta treba raditi sa majkama koje imaju jedno ili dvoje djece i šta sa hraniteljskim porodicama. Smatra da bi se moglo govoriti o diskriminaciji očeva, iako ljubav koju majka pruža djetetu ne može pružiti niko drugi.

Daliborka Uljarević, izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje, je istakla da im je ovaj dan veoma važan, jer promovišu jubilarnu XX generaciju Škole ljudskih prava - najstarijeg, još trajućeg programa alternativnog obrazovanja za ljudska prava u Crnoj Gori. Podsjetila je da je Škola počela sa radom 2004. godine, a posljednje dvije generacije podržala je Ambasada Sjedinjenih Američkih Država u Podgorici, kroz projekat Youth Build Montenegro. Istakla je da je do sada Školu uspješno završilo preko 500 građana i građanki Crne Gore, a mnogi od njih su na pozicijama sa kojih mogu doprinijeti dobrobiti društva. Činjenica da se dodjela diploma dešava u Skupštini Crne Gore ima snažno simboličko značenje, jer zakonodavna vlast ima najvažniju ulogu u promovisanju vrijednosti i zaštite ljudskih prava i sloboda i to svojom osnovnom ulogom normiranja zakonodavnog okvira kako bi bio usklađen sa međunarodnim standardima i najboljim praksama, ali i kontrolnom ulogom koju će još morati da unapređuje u smislu djelotvorne kontrole onih koji u državnom sistemu moraju neposredno da štite ljudska prava i slobode građana.

Izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje je ocijenila da su sada ljudska prava i njihova zaštita u Crnoj Gori na mnogo većem nivou, nego 2004. godine. Ali, smatra, da i dalje ne živimo kulturu ljudskih prava, što svakodnevno može da se osjeti, a što ukazuju i ocjene iz relevantnih međunarodnih izvještaja, među kojima je i Izvještaj State Departmenta koji se izdaje svake godine. Naglasila je da je ukupni demokratski razvoj posebno opterećen ograničenjem, a nerijetko i kršenjem prava na slobodu izražavanja koje posebno pogađa medije i nevladin sektor. Takođe, prisutan je diskriminatorski tretman u odnosu na brojne marginalizovane grupe, prvenstveno LGBT populaciju, osobe sa invaliditetom, Rome, ali i žene i djecu. Mišljenja je da u toj oblasti institucije imaju najveću odgovornost. U svim naporima koje institucije budu sprovodile u smislu suštinskog unapređenja ljudskih prava imaće saveznike u autentičnom nevladinom sektoru, kao i što će biti kritikovani onda kad izostane adekvatna akcija.

Izrazila je nadu da će se ionako ograničeni resursi u Crnoj Gori efikasnije koristiti, a u tom dijelu mladi ljudi predstavljaju važan generator promjena. Teško je koračati ka izgradnji jednakih šansi za sve, ali je taj put vrijedan svih napora, jer jedino društvo u kojem se poštuju ljudska prava i slobode svih garantuje sigurnost i svima pojedinačno. Zahvalila je Ambasadi Sjedinjenih Američkih Država u Podgorici koja u kontinuitetu pomaže civilno društvo u brojnim inicijativama koje vode demokratizaciji društva.

Zamjenik ambasadorke Sjedinjenih Američkih Država u Crnoj Gori, B. Bix Aliu je izrazio zadovoljstvo što prisustvuje događaju na kojem se odaje priznanje izuzetnoj grupi mladih ljudi koji dolaze iz različitih krajeva Crne Gore. Saopštio je da održivost projekta Škole ljudskih prava ukazuje na osnovnu činjenicu da u mladoj naciji sa dugom istorijom kakva je Crna Gora mladi ljudi imaju ključnu ulogu. Istakao je da strast i optimizam mladih u svakom demokratskom društvu osiguravaju napredak, što je naročito izraženo u Crnoj Gori. Naveo je da baš kada polaznici Škole počinju da razmišljaju o tome gdje žele da studiraju i kojom profesijom da se bave, Crna Gora odlučuje o ulozi koju želi da ima u svijetu i na koji način želi da bude viđena od strane svojih građana i drugih ljudi. Napredujući na putu ka NATO-u i Evropskoj uniji i time što se pridružuje drugim zemljama Zapadnog Balkana u borbi protiv agresije u Ukrajini i drugim oblastima Crna Gora pokazuje svijetu da je posvećena vrijednostima ljudskih prava koje svi dijele. Naveo je da ovaj proces uključuje civilno društvo i glas građana. Ocijenio je da nijedan građanin

nikad nije previše mlad da bi se zalagao za ljudska prava kako time što drži vlast i društvo odgovornim, tako i time što se ponaša na način kojim pokazuje poštovanje prema drugima.

Zamjenik ambasadorke Sjedinjenih Američkih Država u Crnoj Gori je saopštio da je upoznat da će polaznici Škole ljudskih prava sledeće nedjelje realizovati prvi zajednički projekat na Cetinju, a nakon toga njihov zadatak je da naučene lekcije prenesu u njihove zajednice. Svjestan je da neki ljudi ne žele promjene ili ih se plaše. Mladi ljudi su kroz ovaj Program izgradili mrežu prijatelja i kolega koji će ih podržavati u trenucima kada je teško, a da bi se napravila promjena potrebni su: entuzijazam, optimizam i podrška ljudi koji takođe vjeruju da je promjena moguća. Činjenica da su se mladi ljudi prijavili za ovu Školu pokazuje da posjeduju prva dva elementa, a kroz Školu su dobili i treći. Podsjetio je da kada su pitali američku glumicu En Hatavej koja je šampion u ljudskim pravima kako može biti toliko hrabra, ona je odgovorila da nije hrabra, već je samo dostojanstveno ljudsko biće.

Zamjenik ambasadorke Sjedinjenih Američkih Država je zaključio da je ponosan što je Ambasada Sjedinjenih Američkih Država bila dio ovog Projekta i zahvalio Centru za građansko obrazovanje što obavlja ovaj važan posao i Skupštini Crne Gore što je ugostila učesnike posjete. Čestitao je polaznicima Škole ljudskih prava i istakao da jedva čeka da vidi kako će naučene lekcije primijeniti u praksi.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je naglasio da je za unapređenje stanja ljudskih prava i sloboda potrebna saradnja i zajedničko djelovanje svih nadležnih organa, kao i nevladinog sektora. Polaznicima XX generacije Škole ljudskih prava je poželio da stečena znanja primijene u praksi i doprinesu razvoju našeg društva. Istakao je da su mladi ljudi nosioci promjena i očekuje da će doprinijeti unapređenju ljudskih prava i sloboda u Crnoj Gori.

Na samom kraju, upriličeno je svečano uručivanje diploma polaznicima XX generacije Škole ljudskih prava. Diplome su uručili: predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković, izvršna direktorica Centra za građansko obrazovanje Daliborka Uljarević i zamjenik ambasadorke Sjedinjenih Američkih Država u Crnoj Gori B.Bix Aliu.